

ČASOPIS
GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI

Slovo

JÚL
2025

Prvý nicejský koncil

UDALOSTI VEDÚCE K VZNIKU VYZNANIA VIERY

Zem, kde aj z popola klíči život

ROZHOVOR SO ŠTUDENTKOU Z UKRAJINY

Ako byť dobrým otcom

VERIACE DETI

Obsah

- 4 SVÄTÝ OTEC**
Svätý Duch otvára život láske
- 5 BIBLIA**
Mládenci v peci
- 6 TÉMA**
Prvý nicejský koncil
- 10 OTCOVIA**
Gregor Nysský
O stvorení človeka (23)
- 11 MODLITBA**
Križová cesta
- 12 ROZHOVOR**
Zem, kde aj z popola kľíči život
- 16 IKONA**
Jaroslavlská Kazanská ikona Bohorodičky
- 17 SLOVO VLADYKU**
Drahí bratia a sestry!
- 18 UNIVERZITA 3. VEKU**
Krst – základné povolanie kresťana
- 20 SPOLOČNOSŤ**
Náboženská sloboda v terajšej Sýrii
- 22 KATECHÉZA**
Brána spásy (JN 10, 7 – 9)
- 24 PRÍBEH**
Ekumenické gesto pápeža Jána Pavla II.
- 25 SVÄTÝ MESIACA**
Svätý veľkomočeník a uzdravovateľ Panteleimon
- 26 RODINA**
Viera a naše zdravie
Ako byť dobrým otcom: veriace deti
Horami, dolami až k Bohorodičke
- 34 ROZHOVOR**
Luce a priatelia
- 36 REPORTÁŽ**
Potulky kalendárom
- 38 UDALOSŤ**
Slávnostné sväté prijímanie

MYŠLIENKA ČÍSLA ■

„Byť Božím dieťaťom znamená dať priestor Svätému Duchu, nechať sa ním viesť, zostať otvorený jeho pôsobeniu v dejinách a v histórii sveta.“

PAP#01ANIPAVO111

Slovo – oficiálny časopis Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku
www.casopisslovo.sk; ročník 57
periodicita vydávania: mesačník; číslo 7

Adresa redakcie
SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov
tel.: 051/756 26 42, 0911 711 263

Číslo účtu
SK45 0200 0000 0032 1020 6959
SWIFT KÓD: SUBASKBX

Vydavateľia
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku,
Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 51311917
Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov,
IČO 37886622

Cirkevné schválenie
Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove,
č. j. 3317/99

Šéfredaktorka
PhDr. Valéria Juríčková, PhD.
(sefredaktor@casopisslovo.sk)

Redaktori
ThDr. Miroslav Dancák, PhD.
(cenzor@casopisslovo.sk)

PhDr. Adriana Matoláková, PhD.
(redakcia@casopisslovo.sk)

Dipl.-Theol. Univ. Ján Sabol
(spravodajstvo@casopisslovo.sk)

Mgr. Miroslav Chorenďák
(inzercia@casopisslovo.sk)

Mgr. Richard Fučko
(priatel@casopisslovo.sk)

Jazyková úprava
PhDr. Adriana Matoláková, PhD.

Distribúcia a grafický návrh
PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD.
(distribucia@casopisslovo.sk)

Grafická úprava
Mgr. Štefan Kerul-Kmec
(grafik@casopisslovo.sk)

Cenzori
ThDr. Miroslav Dancák, PhD.
ThDr. Milan Kuzmiak, PhD.

Redakčná rada
vL. SEODr. Jonáš Maxím, vL. prof. ThDr. ICDr. Cyril Vasil SJ, PhD., vL. Peter Rusnák, vL. SEODr. Milan Lach SJ, vL. Milan Chautur CSsR., Kristián Čintala, Mgr. Daniel Dzurovčin, Mgr. Stanislav Gábor, PhDr. Valéria Juríčková, PhD., Mgr. Ján Hreško, Mgr. Drahomíra Kolesárová, Štefan Michalič, HELic. Martin Mráz, Mgr. Ján Hreško, prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

Všetky informácie sú na casopisslovo.sk/redakcia/. Za obsah inzerátov neručíme. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Zásady ochrany osobných údajov sú uvedené na webovej stránke <http://casopisslovo.sk/vyhlasenie/>.

Pri zasielaní príspevkov použite jeden z týchto špeciálnych symbolov
700 (časopis, prípadne zverejnenie príspevku)
1700 (iba časopis)
2700 (iba príspevok)
7700 (anonymný príspevok)
777 (priatel@casopisslovo.sk)
999 (eSlovo).

Variabilný symbol: vaše PSČ
Konštantný symbol: 0558

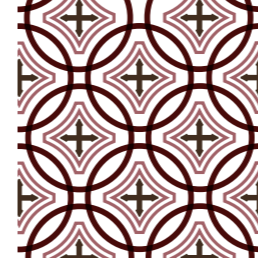
Tlač: Alfa print, s. r. o., Martin

Distribúcia: Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a. s., Bratislava
ISSN 1335-7492. EV 182/08

Dátum vydania: 13.07.2025

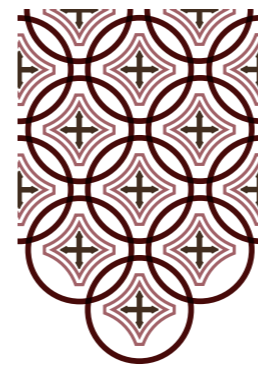
Uzávierka pre 2025/08: 22.07.2025

Titulná strana
Foto: AI Generované / Richard Fučko

Odvaha pochádza z ticha

» Valéria JURÍČKOVÁ

Spoznali sme sa počas písania diplomovej práce. Stretávala som ho všade. Zoznamoval ma s okolnosťami, o ktorých som písala. Predstavil mi svojich priateľov. Cez ich rozprávania som lepšie spoznávala, čím si plnil dni. Bol skromný. Sám by mi to iste nepovedal. A tak som ho začala navštevovať. V tom čase už rozprávať nemohol. Aj tak si ma získal. „Urobím štátnice a potom spravíme pre našu Cirkev spolu ešte veľa,“ vravela som mu v tom čase. Odvážny sľub. Otec biskup Pavel Peter Gojdič, nezabudla som.

Diplomovú prácu som písala o otcovi Štefanovi Sebastiónovi Sabolovi OSBM, ktorý vo svojom čase písal básne pod pseudonymom Zoreslav. Prvý predstavený otcov baziliánov na Slovensku, ktorý bol pre svoje postoje nútený emigrovať a neskôr bol v neprítomnosti odsúdený na doživotie. Mala som v rukách jeden článok a tri útle zbierky básni. Nič viac. Dejiny našej Cirkvi som teda začala spoznávať cez archívy. Súkromné, štátne, cirkevné, rehoľné. Kam som siahla, tam som čítala o otcovi biskupovi Pavlovi. Jeho osobnosť sa mi odkrývala postupne, ako keď reštaurujete vzácny obraz.

Imponovalo mi, že som ho nachádzala všade. Pri službe naprieč generáciami – myslel na sirotu, ženy, ktoré si v meste hľadali prácu, zakladal školy, mal rád umenie i veselú spoločnosť, vnímal potrebu médií. Kňazom bol otcom. A nielen im. Počas vojny neváhal. Svoj postoj k prenasledovaniu Židov vyjadril nielen slovami. Napriek väčšinovému názoru sa nebál verejne povedať, čo si myslí on sám. „Život

nie je ťažký, len veľmi seriózny,“ zvykol hovoriť a ja si to neraz opakujem tiež. A najmä slová pred jeho smrťou: „Mne nikto neublížil“ mi pomáhajú prejsť nejedným konfliktom. Hovoríme mu muž zlatého srdca. Pre mňa je otec biskup Gojdič mužom milujúcim a praktickým, mužom vlastného názoru a odvahy. Mužom, ktorý myslel na každého, veľkého aj malého. Ktorý žil v Božej blízkosti a nazeral naň v tichosti srdca.

Mesiac júl sa mi spája s ním, ale aj s prorokom Eliášom. Aj on bol verný, odvážny, praktický a milujúci. Keď po konfrontácii Baalových prorokov zažije veľký prejav Božej moci, reaguje inak, ako čakáme. Upadne do depresívnej nálady: „Ostal som sám!“ Je vyčerpaný z utekania pred Achabom a Jezabel, unavený z vonkajších aj vnútorných tlakov. „Chod' a postav sa na vrchu pred Pána,“ zaznie k Eliášovi povzbudzujúci hlas, ktorý ho vyvedie na miesto, kde v tichom vánku zažije upokojenie uboleného srdca i odvalu do ďalších dní.

Počas letných mesiacov sa aj my môžeme vybrať na vrchy, aby sme sa tam postavili pred Pána. A v jemnom vánku zažili Božiu dobrotu. Počas štúdia som celé hodiny trávila v kaplnke, kde boli uložené ostatky (dnes) blahoslaveného Pavla Petra Gojdiča. Tento zvyk mi ostal. Ticho a modlitba sú miestom, ktoré je pre požehnanie v našich životoch kľúčové. Putovanie na miesta spojené s dejinami našej Cirkvi je spôsob, ako zažiť, že nie sme sami. Prajem vám, milí čitatelia, nech počas letných pútí a stretnutí zažívate skúsenosť s Božou láskou a milosťou nanovo.

Slovo

Zľava platí na:

viackusový odber: 24 €/ks

jednokusový odber: 35 €/ks

e-Slovo: 13 €

Vaša podpora si zaslúži vďaku!

Ako prejav vďaky ponúkame 10 % zľavu na predplatné časopisu SLOVO – stačí sa pri objednávke preukázať kartou Dobrodinec.

Zľavu si uplatníte jednoducho – osobne (u kňaza alebo osoby zodpovednej za distribúciu) alebo pri online objednávke cez IBAN – napísaním čísla dobrodinca do poznámky.

dobrodinec

Svätý Duch zostupuje na Máriu a apoštolov – vitráž z Kostola sv. Alojza v Londýne | Lawrence OP / flickr.com

Svätý Duch otvára život láske

» Marek BARAN

Na sviatok Zoslania Svätého Ducha Svätý Otec Lev poukázal na silu Svätého Ducha, ktorý obnovuje Cirkev i ľudské srdce.

Bratia a sestry, „zažiaril nám milý deň, v ktorý Pán Ježiš Kristus, oslávený po svojom nanebovstúpení po vzkriesení, zoslal Ducha Svätého“ (sv. Augustín). Aj dnes sa obnovuje to, čo sa stalo vo večeradle: ako prudký vietor, ktorý nás otrasie, ako oheň, ktorý nás osvecuje, zostupuje na nás dar Ducha Svätého (porov. Sk 2, 1 – 11). Duch Svätý pôsobí v živote apoštolov niečo výnimočné. Tí sa po Ježišovej smrti uzavreli v strachu a smútku, no teraz prijímajú nový pohľad a múdrosť srdca, ktorá im pomáha správne porozumieť udalostiam

a zakúsiť živú prítomnosť Zmŕtvychvstalého. Duch Svätý premáha ich strach, láme vnútorné reťaze, hojí rany, pomazáva ich silou a dáva im odvahu vyjsť v ústrety všetkým a ohlasovať Božie skutky.

Ako povedal Benedikt XVI.: „Duch Svätý daruje porozumenie. Prekonáva roztržku započatú v Babylone – zmätenie srdca, ktoré nás stavia proti sebe – a otvára hranice. [...] Cirkev sa musí neustále stávať tým, čím už je: musí otvárať hranice medzi národmi a búrať bariéry medzi triedami a rasami. V Cirkvi nemôže byť nikto zabudnutý ani opovrhovaný. V Cirkvi sú iba slobodní bratia a sestry Ježiša Krista.“ To je

výrečný obraz Turíc, pri ktorom by som sa s vami chcel chvíľu zastaviť v meditácii.

Duch Svätý otvára hranice predovšetkým v nás samých. Je to dar, ktorý otvára náš život láske. Táto Pánova prítomnosť rozpúšťa naše tvrdosti, uzavretosti, sebeckosť, strachy, ktoré nás paralyzujú, a narcizmy, ktoré nás nechávajú krúžiť iba okolo nás samých. Duch Boží nám však pomáha objaviť nový spôsob pohľadu a života: otvára nás stretnutiu so sebou samými, ponad masky, ktoré nosíme, vedie nás k stretnutiu s Pánom a učí nás zakúšať jeho radosť, presvedča nás, že len ak zostaneme v láske, prijímeme silu zachovávať jeho slovo a tak sa nechať ním premeniť. Otvára hranice v nás, aby sa náš život stal pohostinným priestorom. Duch Svätý zároveň otvára hranice v našich vzťahoch. Ježiš totiž hovorí, že tento dar je láskou medzi ním a Otcem, ktorá prichádza prebývať v nás. A keď v nás prebýva Božia láska, stávame sa schopnými otvoriť sa druhým, prekonať svoje tvrdosti, zbaviť sa strachu z iných, kultivovať vášne, ktoré nami zmietajú. Duch Svätý však premieňa aj tie skrytejšie hrozby, ktoré znečisťujú naše vzťahy – nedorozumenia, predsudky, manipulácie.

Duch Svätý v nás, naopak, dozrieva ovocie, ktoré nám pomáha žiť skutočné a dobré vzťahy: „lásku, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrotu, vernosť, miernosť a zdržanlivosť“ (Gal 5, 22). Takto Duch Svätý rozširuje hranice našich vzťahov s inými a otvára nás radosť z bratstva. A to je rozhodujúce kritérium aj pre Cirkev: sme skutočne Cirkvou Zmŕtvychvstalého a učeníkmi Turíc len vtedy, keď medzi nami nie sú hranice a rozdelenia, keď vieme v Cirkvi viesť dialóg a navzájom sa prijímať v rozmanitosti, keď sa ako Cirkev stávame miestom prijatia a pohostinnosti pre všetkých.

Bratia a sestry, Turíce obnovujú Cirkev, nech obnovujú svet! Nech na nás i do nás zostúpi mocný vietor Ducha Svätého, nech otvorí hranice nášho srdca, daruje nám milosť stretnutia s Bohom, rozšíri horizonty lásky a posilní naše úsilie o budovanie sveta, v ktorom vládne pokoj. Najsvätejšia Panna Mária, žena Turíc, Panna navštívená Duchom, Matka plná milosti, nech nás sprevádza a oroduje za nás. (úryvok homílie z 8. júna 2025)

Počas Jubilea rodín pápež Lev XIV. povzbudil k jednote s Bohom: Ježiš nám zjavuje, že Boh nás miluje tak, ako miluje seba samého. Otec nás nemiluje menej ako svojho jednorodeného Syna, čiže miluje nás nekonečne. Boh nemiluje menej, pretože miluje ako prvý, miluje predtým! Svedčí o tom sám Kristus, keď hovorí Otcovi: „Ty si ma miloval pred stvorením sveta“ (Jn 24, 17). A je to skutočne tak: vo svojom milosrdenstve chce Boh od vekov privinúť k sebe všetkých ľudí, a práve jeho život, darovaný nám v Kristovi, nás robí jedným, spája nás navzájom. Drahí priatelia, ak sa budeme milovať takto, na základe Krista, ktorý je „alfa a omega“, „počiatok i koniec“ (porov. Zjv 22, 13), budeme znakom pokoja pre všetkých – v spoločnosti i vo svete. A nezabúdajme: z rodín sa rodí budúcnosť národov. Vnútri rodiny sa viera odovzdáva spolu so životom – z generácie na generáciu: delí sa o ňu tak ako o chlieb pri stole a o city srdca. To robí z rodiny privilegované miesto stretnutia s Ježišom, ktorý nás má rád a chce naše dobro – neustále. (Marek Baran)

BIBLIA

Biblická maľba mládenčov v ohnivej peci | Wonderlane / flickr.com

PÁPEŽSKÉ ENCYKLIKY

Humanae vitae

Pavol VI. vydal 25. júla 1968 encykliku *Humanae vitae* o kontrole pôrodnosti a nebezpečenstve umelých antikoncepčných metód. Tento dokument vyvolal a vyvoláva zmiešané reakcie medzi veriacimi aj duchovenstvom. Aby sme lepšie pochopili jeho poslanstvo a význam, pripomeňme si niekoľko dôležitých bodov.

Humanae vitae patrí do pápežského magistéria, čo znamená, že jeho učenie je trvalé a nemenné. Pápež uviedol, že opačné učenie je zavádzaním morálneho svedomia manželov. V roku 1968 bola problematika negatívnych účinkov umelej antikoncepcie málo známa, ale encyklika už jasne vystupovala proti sexuálnej revolúcii. Dokument varoval pred morálnou degradáciou, stratou dôstojnosti žien a ideologickou kolonizáciou prostredníctvom vládnej politiky. Encyklika bola uznaná ako prorocký dokument.

Pôvodne mala encyklika vyjsť 23. mája 1968. Pápež odložil jej vydanie, aby mohol vykonať zmeny. Považoval pôvodný dokument za príliš doktrínálny a pastoračne nedostatočný. Po vykonaní úprav bol dokument zverejnený.

Pred uverejnením encykliky sa svätý Pavol VI. radil s biskupmi na biskupskej synode v roku 1967. Z takmer dvesto biskupov, ktorí sa zúčastnili na synode, odpovedalo len dvadsaťšesť. Z tejto skupiny bolo devätnásť za antikoncepciu a sedem proti nej. Spomedzi týchto siedmich boli najvýznamnejší arcibiskup Fulton Sheen a svätý Ján Pavol II. 25. júla 1968 Pavol VI. encykliku podpísal.

Pexels / pikabay.com

Pápež sa odvoláva na ľudskú slobodu a odlišuje ju od inštinktov spoločných pre ľudí a zvieratá. Encyklika je nemennou súčasťou morálneho učenia Katolíckej cirkvi. Poslanstvo dokumentu aj napriek tomu, že bol vydaný pred viac ako polstoročím, je stále aktuálne a prorocké. (Miroslav Dancák)

Mládeneci v peci

Príbeh o mládencoch v ohnivej peci sa nachádza v Knihe Daniel. Je súčasťou rozprávania o babylonskom panovníkovi Nabuchodonozorovi, ktorý prikázal postaviť vo svojom kráľovstve zlatú sochu s cieľom jej uctievania (Dan 3). Kto by sa soche nepoklonil, mal byť hodený do rozpálenej pece. Text neupresňuje, akú mala socha podobu. Mohlo ísť o podobizeň samotného kráľa alebo jeho božstva. Svätopisec však uvádza rozmery sochy. Zvýrazňuje jej obrovskú výšku, ale aj nápadnú disproporciu medzi výškou a šírkou (60 a 6 laktov), čím možno vytvára paródiu na monumentálne stavby, ktoré boli prostriedkom kráľovskej propagandy. Iróniia cítiť aj v opise zhromaždenia kráľových poddaných na posviacke sochy, ktorá sa nesie v duchu absolútnej poslušnosti panovníkovi. Vysokopostavení babylonskí úradníci predstupujú pred kráľa ihneď potom, čo sú pozvaní na slávnosť. Keď zaznieva príkaz klaňať sa zlatej soche, „všetky národy, kmene a nárečia“ sa soche klaňajú. V tomto prostredí dokonalej lojality sa objavujú traja židovskí muži: Sidrach, Misach a Abdenago, ktorí kráľov rozkaz neplnia. Ich správanie sa stáva predmetom obvinenia, ktoré vznášajú pred kráľom niektorí Babylončania. Na zosilnenie dojmu formulujú obžalobu osobne: „Tito mužovia, kráľu, opovrhli tvojimi nariadením, tvojich bohov si nectia a zlatej soche, ktorú si postavil, sa neklaňajú.“ (Dan 3, 12) Mladí židovskí muži, vlastnými menami Ananiáš, Mizael a Azariáš, boli deportovaní do Babylónie po Nabuchodonozorovom obliehaní Jeruzalema. Získali vzdelanie na kráľovskom dvore a stali sa správcami babylonskej provincie. Od začiatku svojho pobytu v zajatí sa vyznačovali odhodlanosťou zachovať svoju židovskú identitu a vynikali vedomosťami a múdros-

ťou. Obvinení z neuctievania zlatej sochy predstúpili pred kráľa, ale ani pred jeho hnevom a autoritou necúvli a odmietli sa panovníkovi podriaďiť. Rozzúrený a bezmocný Nabuchodonozor ich kázal hodiť do pece, rozpálenej sedemkrát viac, ako sa plánovalo pôvodne. Hoci boli zviazaní a v plnom oblečení, nezahynuli, aj keď oheň usmrtil kráľových mužov, ktorí ich sprevádzali. O tom, čo sa dialo v peci, hovorí grécka verzia Knihy Daniel, ktorá opisuje modlitbu (Azariáš) a spievajú chválospev. Tento obsah zachytáva katolícky preklad Knihy Daniel (porov. Dan 3, 24 – 90). Židovská tradícia to nespomína, ale ihneď zameriava pozornosť na Nabuchodonozora, ktorý s prekvapením zisťuje, že v peci sú namiesto troch zviazaných mužov štyria, voľne sa pohybujú, pričom jeden z nich sa podobá nebeskej bytosti. Záchranu mládenčov pred smrťou kráľ chápe ako zásah zhora a vyhlasuje, že neexistuje nijaký iný boh podobný bohu židovských mládenčov, ktorý by takto zachraňoval. A preto sa už nikto v celom kráľovstve, a to pod hrozbou trestu, nesmie prehrešiť proti bohu ľudských mužov. Týmto výrokom kráľ odpovedá na vlastný otázku, ktorou chcel prinútiť mládenčov k poslušnosti: „A ktorý je to boh, čo vás vytrhne z mojej ruky?“ (Dan 3, 15) Nabuchodonozorovo vyhlásenie je jedným z viacerých vyhlásení neizraelských panovníkov, prostredníctvom ktorých autor Knihy Daniel vyjadruje presvedčenie o nadvláde Boha nad pozemskými mocnosťami, čo mohlo povzbudiť adresátov knihy, zasiahnutých prenasledovaním. Celá epizóda sa končí zmienkou o povýšení židovských mládenčov kráľom. (Mykhaylyna Klusková)

Ikonka sv. Silvestra a sv. Hosiusa k 1700. výročiu koncilu v Nicei, ktorý odsúdil arianstvo a vytvoril Vyznanie viery | tamarapenwellicons.com

Prvý nicejský koncil

» Daniel VRÁBEL

Rok 2025 (okrem toho, že ide o jubilejný rok) nám pripomína dôležité výročie v cirkevných dejinách. Tento rok ubehlo 1 700 rokov od koncilu, ktorý sa konal v meste Nikaia – dnešné turecké mesto Iznik. Koncil je snem Katolíckej cirkvi, ktorý popri Biblii a autorite pápeža tvorí jeden zo základných prvkov vierouky v Cirkvi. Nicejský koncil je jedným z najdôležitejších a najvplyvnejších koncilov v dejinách kresťanstva. Je pokladaný za prvý ekumenický koncil, no nešlo pri ňom len o náboženskú záležitosť. Svoj vplyv mal na teologickú, politickú a kultúrnu oblasť. Priniesol viacero podstatných záverov, dôležitých pre celú Cirkev, a mal zásadný vplyv na ďalšie smerovanie kresťanstva. S dôsledkami a dedičstvom nicejského koncilu sa môžeme stretávať dodnes, obzvlášť to môžeme vnímať na liturgiách cez *Vyznanie viery*.

Udalosti vedúce k zvolaniu koncilu

Kresťanstvo sa v prvých troch storočiach nášho letopočtu rýchlo šírilo, a to hlavne v Rímskej ríši. Oslovovalo čoraz viac ľudí a kruhy kresťanov sa stále zväčšovali. Spočiatku však nebolo úplne jednotne organizované. Ježišovo učenie sa šírilo živelne, pričom veľakrát nemalo jednotný teologický výklad. Ľudia sa niekedy dozvedali nové informácie len z počutia, čo znamená, že mohli byť viackrát pozmenené alebo zle pochopené. Kresťanské učenie bolo však veľakrát pod kultúrnym a mentálnym vplyvom územia, na ktorom sa práve nachádzalo. To všetko mohlo viesť k tomu, že sa vytrhlo z kontextu alebo pretransformovalo na niečo úplne iné. Okrem toho, nie všetci rozumeli všetkým teologickým záležitostiam. Objavovala sa tak snaha o ich zjednodušenie, čo niekedy mohlo viesť aj k tomu, že boli pozmenené. Zároveň sa postupom času vynárali nové cirkevné otázky, ktoré bolo treba riešiť. Vytvoril sa tak myšlienkový chaos, ktorý

spôsobil, že vznikali rôzne teologické názory – veľakrát bludné. Niekedy však prerástli do veľkých hnutí.

Azda najväčší z týchto heretických prúdov bol známy ako arianizmus. Pomenovanie dostal po kňazovi menom Areios, ktorý pochádzal z územia dnešnej Líbye, no dlhodobo pôsobil v meste Alexandria v Egypte. Areios na konci 3. storočia položil základ tohto hnutia. Zakladalo sa na tom, že popieralo trojjednosť Boha a spochybňovalo božskú podstatu Ježiša. Treba však povedať, že podobné názory sa vyskytovali už skôr, no ariánske učenie malo medzi mnohými kresťanmi veľký ohlas. Veľa ľudí s ním začalo sympatizovať a pridávali sa k nemu aj napriek tomu, že existovalo mnoho teológov, ktorí arianizmus kritizovali a snažili sa ho vyvrátiť. Arianizmus tak vytváral medzi kresťanmi rozruch, pretože jeho myšlienky boli pre Cirkev nebezpečné. Priamo totiž ohrozovali učenie o Svätej Trojici.

Kresťania prejavovali záujem vyriešiť dané problémy na spoločných stretnutiach a diskusiách. Biskupi sa niekoľkokrát stretli na synodách, no v čase, keď boli kresťania prenasledovaní, bolo ťažké zorganizovať väčšie stretnutie biskupov a kňazov. Komplikovaný bol aj pokus systematicky šíriť výsledky synod medzi ostatných kresťanov.

Načrtli sme tému prenasledovania kresťanov, ktorá sa neslávne spája s počiatkami histórie kresťanstva. Niekedy sa prenasledovanie odohrávalo len na lokálnej úrovni, inokedy v celej Rímskej ríši. Navzdory

Ikonka Prvého nicejského koncilu s desiatimi mužmi a textom Vyznania viery | wikimedia.org

všeobecnému presvedčeniu, že kresťania boli prenasledovaní neustále, takmer od začiatku svojej existencie, boli obdobia, počas ktorých mohli žiť v mieri.

Na prelome 3. a 4. storočia sa Rímska ríša nachádzala v hlbokoj vnútornej kríze. Obdobie svojho vrcholu mala už za sebou, odohrávali sa tvrdé boje o cisársky trón, ktoré ríšu len oslabovali. Navyše, Rimania ohrozovali nepriateľské kmene spoza hraníc. Hospodárska situácia ríše bola taktiež v rozvrate. Obyvateľstvo bolo čoraz viac nespokojné a centrálna vláda sa oslabovala. Túto krízu sa podarilo relatívne stabilizovať až za vlády cisára Diokleciána. Vládol v rokoch 284 až 305, počas svojho panovania uskutočnil viaceré reformy vo všetkých oblastiach života v Rímskej ríši, vďaka ktorým sa z ríše stal opäť fungujúci štátny útvar. Na sklonku svojej vlády však Dioklecián vydal edikty namierené proti kresťanom. Po celej ríši kresťanom zatvorili modlitebne alebo zabavili posvätné spisy. Kresťania boli nútení prinášať obety rímskym bohom a uctievať ich, ak to odmietli, boli popravení. Toto prenasledovanie však kresťanstvo neoslabilo. Práve naopak, kresťanská organizácia pretrvala a upevnila sa.

Jedna zo zmien, ktorú Dioklecián zaviedol, bolo pretvorenie formy vlády. Dovtedy v ríši vládol jeden cisár s absolútnou mocou. Rímska ríša bola však dosť veľká a na jej efektívnejšie riadenie bolo nutné spraviť zmeny. Dioklecián si vybral svojho spoluvládcu menom Maximián, ktorý tak mal rovnocenné postavenie. Oba si rozdelili vplyv v ríši a vybrali si hneď aj svojich zástupcov. Takýmto spôsobom sa v ríši sformovala vláda štyroch, známa aj ako tetrarchia.

V roku 305 sa Dioklecián a spolu s ním aj Maximián vzdali vlády a stiahli sa z verejného života. Na ich miesto nastúpili ich zvolení zástupcovia, Diokleciánov nástupca Galerius a Maximiánov Constantinus Chlorus. Oba menovaní si podľa vzoru svojich predchodcov zvolili zástupcov. Ale v roku 306 Constantinus Chlorus v Británii zomrel. Tamojšie vojsko nečakalo na rozhodnutie ostatných spoluvládov a za nového cisára zvolilo Constantinovho syna Constantina – u nás známy ako Konštantín. Tento akt vyvolal lavínu vymenúvania nových cisárov po celej ríši. V Rímskej ríši tak opäť nastali nepokoje a vznikla nová kríza.

Z týchto zmätkov a bojov o moc nakoniec víťazne vzišiel už spomínaný Konštantín.

Ikonka z kláštora Météoron v Grécku – Prvý nicejský koncil, rok 325 | Jensen

V roku 312 si upevnil svoje postavenie v ríši tým, že v bitke pri Mulvijskom moste porazil Maxentina, syna Diokleciána. Konštantín bitku vyhral aj napriek tomu, že mal menšie vojsko ako jeho nepriateľ. Podľa legendy mal Konštantín večer pred bitkou videnie (niekde sa tvrdí, že to bol sen) – na oblohe uvidel kříž s písmenami XP prekríženými cez seba a pod nimi nápis: *Pod týmto znamením zvíťaziš*. Nechal ho preto namaľovať na štíty všetkých svojich vojakov. Po víťaznej bitke sa tento symbol zapísal do dejín ako labarum. Údajne malo ísť o znamenie od Boha.

Konštantín sa ukázal ako veľmi schopný panovník. S jeho menom je spojený známy Milánsky edikt, vydaný v roku 313. Vďaka nemu sa v ríši zabezpečovala sloboda vierovyznania pre každého. Kresťanské vierovyznanie sa tak dostalo na rovnocennú pozíciu s inými náboženstvami v ríši. Traduje sa, že to urobil práve pre spomínanému mystickému zážitku, vďaka ktorému vyhral bitku. Na Konštantína mala veľký vplyv aj jeho matka Helena, ktorá bola sama kresťankou. Popritom mal Konštantín už dlhší čas vo svojom okruhu najbližších ľudí aj kresťanov. Treba podotknúť, že s myšlienkou dať kresťanom slobodu v ich náboženskom živote sa v Rímskej ríši pohrávali už skôr. Kresťanstvo vtedy stále narastalo a silnelo. Nikomu, kto kresťanov prenasledoval, sa tomu nepodarilo zabrániť. Kresťania tak na začiatku 4. storočia tvorili v ríši veľkú skupinu obyvateľstva. Začínali tvoriť významnú silu, ktorú už nebolo možné brať na ľahkú váhu a bolo nutné s nimi počítať. Na upokojenie situácie v ríši bolo praktickejšie ich neobmedzovať, a dať im

slobodu. Sám Konštantín sa v čase, keď bola situácia v ríši nestabilná, snažil svoje postavenie poistiť tým, že získa podporu kresťanov.

Cisár Konštantín sa vo všeobecnosti o kresťanstvo a jeho učenie výrazne zaujímal. Začal ho dokonca podporovať a sám ho v niektorých aspektoch svojho života i praktizoval. Aj vďaka nemu nastal rozkvet a upevnenie kresťanskej kultúry vo svete. Neskôr začal dokonca zasahovať do vnútorných záležitostí Cirkvi. Potom, čo už kresťanom nehrozilo prenasledovanie, sa začali zaoberať svojimi vnútornými záležitosťami, štruktúrou a hlavne náukou. Ako sme spomínali, vyformovalo sa veľa prúdov kresťanského učenia. Predstavení kresťanských obcí sa ho snažili čo najviac zjednotiť, pri riešení tohto problému však medzi nimi nastávali veľké spory. Náuka niektorých kresťanských komunit bola niekedy až príliš odlišná a málokto sa tej svojej chcel vzdať. Medzi kresťanmi sa tak objavovali konflikty, pre ktoré mohol ich náboženský život upadať. Spory medzi kresťanmi navyše mohli viesť k ďalším vnútorným nepokojom v ríši. Okrem toho už spomínaný arianizmus bol čoraz závažnejším problémom. Rozšíril sa a pohltil mnohé oblasti, pridávalo sa k nemu stále viac ľudí z rôznych sociálnych vrstiev. Areios zároveň vystupoval stále odvažnejšie a obhajoval si svoje učenie. Tento teologický spor vyvolal pozornosť najvyšších cirkevných a štátnych predstaviteľov. Aj to bol jeden z kľúčových dôvodov na zvolenie všeobecného koncilu, ktorý by tento problém vyriešil. Malo sa tak zabrániť rozbrojom v Cirkvi.

Cisár Konštantín prevzal iniciatívu a jeho najznámejší počin sa uskutočnil v roku 325 v meste Nikaia. Od mája do júla tu prebiehal prvý všeobecný koncil, na ktorom sa mal riešiť problém arianizmu, ale aj iné vieroučné záležitosti. Zároveň sa mali ustanoviť základné dogmy, ktoré by platili pre všetkých kresťanov. Konštantín si od toho sľuboval vnútrocirkevný pokoj a stabilitu v ríši.

Priebeh koncilu a jeho závery

Bolo to po prvýkrát, keď koncil alebo vieroučné zasadnutie kresťanov zvolal a viedol panovník. Niekedy sa dokonca stalo, že zasahoval do rokovaní. Koncil vo svojej organizácii mohol niekedy pripomínať štátne spôsoby postupu. Preto sa môžeme stretnúť s názorom, že koncil bol akýmsi poradným orgánom cisára. V Nikaie sa na dohodnutý deň zišlo vyše 300 bisku-

pov z celej Rímskej ríše, pričom biskupi z východnej časti ríše prevažovali. Cisár dokonca zabezpečil odvoz tým biskupom, ktorí si to nemohli dovoliť. Na koncile boli prítomné dnes už významné cirkevné osobnosti ako Hosius z Cordoby, Mikuláš z Myry, Alexander z Alexandrie, Macarius z Jeruzalema, Eustasius z Antiochie, Marcellus z Ankary, Eusebius z Nikomédie a mnoho iných. Pápež Silvester sa na koncile nezúčastnil pre svoj pokročilý vek, kvôli ktorému bolo už pre neho ťažké cestovať. Na koncile ho tak zastupovali dvaja poverení presbyteri. Prítomní v zhromaždení reprezentovali viaceré teologické názory, veľké početné zastúpenie mali aj podporovatelia arianizmu (medzi ktorých patrili napr. spomínaný Eusebius z Nikomédie), ktorí si na koncile chceli svoje učenie obhájiť. Prvé zasadnutie koncilu sa konalo 20. mája, predsedal mu sám cisár Konštantín a bol stanovený poriadok rokovania. Ďalším zasadnutiam a rokovaniam už pravdepodobne nepredsedal cisár, ale zastupoval ho Hosius z Cordoby.

Najhlavnejšou témou počas celého koncilu bolo v súvislosti s arianizmom zadenovanie božských osôb a ich vzájomný vzťah.

Mince cisára Konštantína s monogramom XP | cngcoins.com

Ako presne prebiehali diskusie a dišputy, nie je známe. Vieme, že prívrženci arianizmu sa snažili veľmi obraňovať svoju náuku. Rovnako húževnato proti nej vystupovali aj jej odporcovia. Počas trvania koncilu sa prediskutovalo a riešilo viaceré záležitosti. Nakoniec zhromaždenie koncilu dospelo k dôležitým záverom.

Koncil sa snažil čo najpresnejšie zadenovať kresťanskú náuku, ktorá by Cirkve spájala. Rôzne prúdy kresťanskej náuky boli preskúmané, až nakoniec koncilovi otcovia zhodnotili, čo sa už vymyká spod kontroly a je to blud. Viaceré formy vierouky boli po koncile tolerované pod podmienkou, že v zásadných otázkach prijímajú závery nicejského koncilu. Tí, ktorí to odmietli urobiť, boli perzekuovaní. Iné boli koncilom rovno zakázané.

Konštantín a nicejský koncil, dole pálenie kníh – rok asi 825 | James Steakley / wikimedia.org

Arianizmus sa jeho prívržencom nepodarilo obhájiť. Koncilom bol odsúdený a vyhlásený za herézu, a taktiež bolo zakázané šíriť toto učenie. Areios však tento záver koncilu odmietal rešpektovať, naďalej šíril svoje myšlienky a rovnako aj jeho prívrženci. Arianizmus si tak naďalej získaval nových podporovateľov. Dokonca to oslovilo aj sestru cisára Konštantína. Arianizmus sa medzi ľuďmi udržal ešte niekoľko storočí, neskôr sa výrazne rozšíril medzi germánskymi kmeňmi. Biskupi aj ďalší cisári museli proti nemu stále zakročovať a podnikať ďalšie kroky. Dôvody, prečo sa arianizmus v praxi ešte tak dlho udržal, boli rôzne. Na jednej strane mal dlhodobu veľkú podporu svetskej, ale aj cirkevnej moci. Mnoho teológov s ním naďalej sympatizovalo, zároveň ho veľa vplyvných ľudí stále obhajovalo. Navyše, učenie arianizmu bolo pomerne jednoduché na pochopenie, preto si nachádzalo prívržencov medzi ľuďmi, ktorí nemali veľké vzdelanie a nedokázali úplne pochopiť celé teologické učenie Cirkvi.

Dostávame sa tak k najzásadnejšiemu záveru koncilu. Bola to dogma o Svätej Trojici. Hovorila priamo o tom, že Boh je v troch osobách, čo dovtedy bolo veľa krát spochybňované – najmä arianizmom.

Okrem toho sa na koncile riešili otázky týkajúce sa cirkevnej organizácie, sviatkov, liturgických pravidiel a sviatostí. Bol stanovený dátum sviatku Veľkej noci, dovtedy bola na rôznych miestach slávená rozdielne. Koncil určil, že sa bude vždy sláviť v nedeľu po prvom jarnom splne mesiaca po jarnej rovnodennosti. Malo to

Busta cisára Konštantína | Merulana / wikimedia.org

Ikona sv. Konštantína v Lari, vyhotorená k výročiu Milánskeho ediktu | Mauriziotti

byť záväzná pre celú ríšu a tieto pravidlá na určenie dátumu Veľkej noci používame dodnes.

Boli prijaté i ďalšie cirkevnoprávne pravidlá, ktoré sa venovali otázkam cirkevných štruktúr, dôstojnosti kléru, pokánia alebo opätovného prijímania odpadlíkov od viery. Určili sa pravidlá, kto a za akých podmienok sa môže stať biskupom. Upravovali sa cirkevné a liturgické praktiky aj postavenie kňazov a diakonov.

Cisár Konštantín kánony nicejského koncilu neskôr povýšil na ríšske zákony, aby sa lepšie ustrážilo ich dodržiavanie. Pre cisára malo zorganizovanie tohto koncilu veľké výhody. Zvýšila sa jeho autorita v ríši, a to nielen v svetských, ale aj v cirkevných štruktúrach. Mal tak väčší vplyv v náboženských záležitostiach. Spojenie svetskej a cirkevnej moci pri organizovaní nicejského koncilu položilo základ tzv. byzantského modelu Cirkvi a správy. Cisári v neskoršej Byzantskej ríši mali totiž v cirkevných záležitostiach veľké slovo.

Na nicejskom koncile bolo prijaté prvé oficiálne vyznanie viery. Takzvané *Nicejské vyznanie viery* v krátkosti formulovalo všetky závery teologickej náuky Cirkvi, ktorou sa kresťania mali ďalej uberať. Pri bližšom preskúmaní tohto vyznania viery môžeme zistiť, že je formulované tak, aby podporilo dogmu o Svätej Trojici a znehodnotilo prúdy, ktoré by tvrdili niečo iné. V jednej časti vyznania sa hovorí, že Syn je jednej podstaty s Otcom, čo znamená, že Ježiš a Boh Otec sú jednej a tej istej podstaty. Jasne sa týmto vyhradzovalo proti arianizmu, ktoré Ježišovu božskú podstatu spochybňovalo.

Nicejský koncil a jeho závery mali významný vplyv na formovanie kresťanskej viery, cirkevnej organizácie a vzťahu Cirkvi a štátu. Koncil ovplyvnil následný vývoj teológie, kresťanstvo ním bolo ovplyvnené ešte niekoľko ďalších storočí. Môžeme sa dokonca stretnúť s výrazmi, ktoré teológiu rozdeľujú na predkoncilovú a pokoncilovú. No ešte dlho po nicejskom koncile sa objavovali ľudia, ktorí jeho závery spochybňovali, čo po smrti cisára Konštantína v roku 337 len zosilnelo. V roku 381 sa v Konštantínopole (známy aj ako Carihrad, dnešný Istanbul v Turecku) konal ďalší koncil. Potvrdili sa na ňom závery nicejského koncilu a snažil sa vyrovnáť so stále pretrvávajúcimi spormi v rámci ariánskej náuky. Pôvodné nicejské vyznanie viery bolo doplnené o nové dogmatické formulácie. Vzniklo tak tzv. *Nicejsko-carihradské vyznanie viery*, ktoré sa Gréckokatolíci dodnes modlia na liturgiách.

Prvé vyznanie viery (alebo *Krédo*) z nicejského koncilu sa stalo základom pre ďalšie vyznania viery v iných cirkvách. S menšími obmenami ho môžeme počuť aj na katolíckych alebo pravoslávnych bohoslužbách. Každý, kto sa ho modlí, vyznáva svoju vieru a zároveň si pripomína to, čo bolo prijaté na Prvom ekumenickom všeobecnom koncile.

Niektoré z dôsledkov koncilu tvoria dodnes pilieri kresťanskej náuky, ako napríklad: dogma o Svätej Trojici, datovanie Veľkej noci a *Nicejsko-carihradské vyznanie viery*.

Gregor Nysský

O stvorení člověka (23)

Prečo sa vzkriesenie nedeje teraz, ale čakáme ho na konci čias, keď je krásne a dobré. (1)

Možno niekto, kto pozdvihol svoju myseľ k nádeji, bude považovať za bremeno a trest to, že sa ešte nenachádza medzi tými dobrými, ktoré sú nad zmyslami a ľudským poznaním, a bude ťažko znášať čas, ktorý ho delí od vytúženého [cieľa]. ... Keďže zmysel a múdrosť riadia všetko, treba nevyhnutne priznať, že všetko, čo sa deje, podlieha zmyslu a múdrosti, ktorá je vo všetkom.

Aj keby sa naše hľadanie približovalo k pravde, len samotná Pravda pozná správnu odpoveď. Vrátim sa teraz k predchádzajúcej úvahe: Urobme človeka – hovorí Boh – na svoj obraz a podobu. A Boh stvoril človeka, na obraz Boží ho stvoril. Boží obraz, viditeľný v celej ľudskej prirodzenosti, tým získal svoju dokonalosť. Adam ešte neexistoval. Podľa etymológie Adam znamená „vytvorený zo zeme“, ako tvrdia odborníci na hebrejský jazyk. Preto aj apoštol, ktorý dobre poznal materinskú reč Izraelitov, nazýva človeka stvoreným zo zeme, akoby prekladal meno Adam do gréčtiny.

Tak vznikol človek na obraz Boží, [teda] celá príroda, dielo podobné Bohu. Vďaka všemocnej múdrosti nevznikla časť celku, ale celá spojená plnosť prírody. Ten, ktorý zahŕňa všetky končiny zeme – ako hovorí Písmo: V jeho rukách sú končiny zeme –, ten, ktorý vie všetko, skôr ako to vznikne, pochopil svojou myslou, aké veľké bude ľudstvo, čo sa týka počtu [osôb]. Keď v nás zbadal náchylnosť na zlo a to, že dobrovoľne opustíme podobnosť s anjelmi a vstúpime do spoločenstva s nízkymi stvoreniami, pridal do svojho obrazu [takisto] niečo nerozumné. V božskej a šťastnej prirodzenosti totiž nie je rozdiel medzi mužskosťou a ženskosťou, ale keď [Boh] preniesol na človeka vlastnosti nerozumného stvorenia, vložil do ľudského rodu spôsob rozmnožovania, ktorý nie je hodný jeho vznešeného pôvodu. Keď stvoril človeka na svoj obraz, nedal mu schopnosť rásť a rozmnožovať sa, ale až keď zaviedol rozlíšenie medzi mužom a ženou, povedal:

Plodte a množte sa, a naplňte zem. Nie je to Božia vlastnosť, ale vlastnosť nerozumnej prírody, ako to zdôrazňuje Písmo, keď hovorí, že Boh najprv povedal to isté nerozumným stvoreniam. Keby [Boh] vyslovil tieto slová a dal tak človeku schopnosť rozmnožovať sa, predtým ako do [ľudskej] prirodzenosti zaviedol rozlíšenie medzi mužským a ženským pohlavím, nepotrebovali by sme spôsob rozmnožovania, ktorý je vlastný nerozumným stvoreniam. (dokončenie v budúcom čísle; preložil a upravil Miroslav Dancák)

sa často chváli miernosťou: „Nežeň sa za náruživosťou, ale odvráť sa od svojej hriešnej vôle.“ (Sir 18, 30) V Novom zákone sa táto čnosť volá „umiernenosťou“ alebo „triezvosťou“. Máme žiť „v tomto veku triezvo, spravodlivo a nábožne“ (Tít 2, 12). Kým predchádzajúca čnosť statočnosti nám pomáhala prekonávať ťažkosti, obavy, teda to, čo človeka môže zastrášať či odpudzovať, čnosť miernosti nám zasa pomáha chrániť sa prílišného a škodlivého nasledovania aj príjemných a príťažlivých vecí, ktoré nám lahodia, ktoré nás zvädzajú k ich škodlivému, prehnanému používaniu.

Miernosť nás teda má viesť k vnútornej rovnováhe a v konečnom dôsledku aj

k víťazstvu ducha nad hmotou, k harmónii rozumu a vôle. Isteže, túto čnosť možno aplikovať pri všetkých druhoch ľudskej činnosti a vo všetkých oblastiach života. Povoláním miernosti nie je človeku zabráňovať každej radosti a všetkému, čo je príjemné, ale upravovať ich používanie podľa zdravého rozumu, totiž, ako už i jej názov vyjadruje, mierniť. Veď i pôžitky podľa Božích úmyslov majú vo svojom poriadku veľmi dôležitý a neodmysliteľný význam a úlohu. Čnosťou miernosti chce človek uplatniť svoju vládu nad svojimi psychickými, fyzickými i biologickými schopnosťami. (vladyka Cyril)

AI vygenerovaný obraz | Garuda Somanna / pixabay.com

MODLITBA

Križová cesta 3 – Ježiš padá prvýkrát. Kostol Panny Márie a všetkých svätých, Chesterfield | Budby / flickr.com

Križová cesta

Pri týchto slovách sa mi ako prvé vynoria spomienky z detstva. Ako sme sa postupne presúvali od zastavenia k zastaveniu, kľakali a znova vstávali, neskôr čítali nadpisy zastavení a hoci to bolo dlhé, akosi sme to vydržali. Prakticky takto som začal pomaličky vnímať pôstny čas a jeho špecifiká. Postupne som však zisťoval, že to nie je liturgická modlitba. A že nie je vlastná nášmu obradu, to ma takisto prekvapilo. Je to však prekážka? Odpoveď možno nájdeme v nasledujúcich riadkoch.

Križová cesta jednoznačne súvisí s putovaním veriacich po miestach, kadiaľ fyzicky kráčal Kristus. Jej prapôvod by sme mohli vidieť v liturgii starokresťanskej cirkvi v Jeruzaleme. Tam sa pri niektorých príležitostiach putovalo medzi rôznymi chrámami, v tom čase stojacimi na Golgote, ako to popisuje vo svojich zápiskoch zo 4. storočia pútnička Egéria.

Moderné dejiny križovej cesty súvisia s príchodom františkánskeho rádu do Svätej zeme v roku 1342. Vtedy sa začali v Jeruzaleme budovať kaplnky. Po návrate rehoľníkov do Európy sa tento zvyk rozšíril do mnohých katolíckych krajín. S podporou pápežských rozhodnutí sa postupne križová cesta a s ňou súvisiaca modlitba dostala prakticky do každého katolíckeho chrámu.

Táto pobožnosť pozostáva zo zastavení. Stáročiami sa ich obsah a počet menil. Historicky máme písomne podložené,

že ich bolo devätnásť, dvadsaťpäť, ba dokonca aj tridsaťsedem. Dnešný počet a obsah bol štandardizovaný pápežským dekrétom v 18. storočí. Zo štrnástich zastavení má deväť biblický základ a ostatné sa opierajú o tradíciu Cirkvi. V dvadsiatom storočí pápežské úpravy dovolili pridať k zastaveniam Poslednú večeru a Vzkriesenie, prípadne používať zastavenia len na biblickom základe.

Jednotlivé zastavenia sú: 1. Ježiš je odsúdený na smrť. 2. Ježiš berie na seba kríž. 3. Ježiš prvý raz padá pod krížom. 4. Ježiš stretáva svoju matku. 5. Šimon z Cyrény pomáha Ježišovi niesť kríž. 6. Veronika utiera Ježišovi tvár. 7. Ježiš druhý raz padá pod krížom. 8. Ježiš napomína plačúce ženy. 9. Ježiš tretí raz padá pod krížom. 10. Z Ježiša strhávajú šaty. 11. Ježiša pribíjajú na kríž. 12. Ježiš umiera na kríži. 13. Ježiša snímajú z kríža. 14. Ježiša vkladajú do hrobu.

Táto modlitba je veľmi obľúbená v období pôstu a modlia sa ju aj niektoré anglikánske či luteránske cirkvi, čo ukazuje jej silu. Je tu však jedno nebezpečenstvo. Pri povrchnom prežívaní križovej cesty sa stávame iba „plačúcimi ženami“ z ôsmeho zastavenia. Tie však sám Ježiš napomína, aby plakali nad sebou a svojimi deťmi. Preto sa pri najbližšej príležitosti skúsme modliť križovú cestu s túžbou viac vidieť svoj hriech, vrúcne ho oplakávať a konať čím úprimnejšie pokánie. Vtedy má to všetko zmysel. (Juraj Danko ml.)

Strop chrámu v Paleme | Andrea Cugnani / flickr.com

LITURGIA

Blahoslavenstvá

Prvá a druhá antifóna nám predostreli Božie kráľovstvo zo starozákonného pohľadu. Následne liturgia predkladá novozákonné Kristovo učenie o láske – blahoslavenstvá (Mt 5, 3 – 12). Spievame ich ako tretiu antifónu v nedele a sviatky. V úvode prednášame modlitbu kajúceho lotra z evanjelia: „Pane (Ježišu), spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva.“ (Lk 23, 42). Následne:

Blažení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Blažení plačúci, lebo oni budú potešení. Blažení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme. Blažení lační a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení. Blažení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo. Blažení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha. Blažení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi. Blažení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Blažení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť; radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi.

Niet malebnejšieho a radostnejšieho učenia o Božom kráľovstve ako toto prikázanie blaženstva – šťastia. Blaženstvá na toto miesto liturgie priťahujú a zosilňujú duchovné skutočnosti, ktoré načrtli predobrazujúce žalmý. Priam nás nasycujú Božími dobrotami.

Na tomto mieste by sme sa prvýkrát v liturgii mohli stretnúť s nebiblickým materiálom v podobe prídavných piesní k jednotlivým veršom blaženstiev. (Toto v Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v súčasnosti nepraktizujeme.) Tieto spevy majú za cieľ osláviť to, čo si v daný deň (i okamih) pripomínáme. Ide o predpísané verše z *Osmohlasníka*, z kánona sviatku alebo svätému.

Téma týchto slôh nereflektuje biblickú výpoveď verša, ktorý ju predchádza, no vzťahuje sa na úvodnú prosbu kajúceho lotra na kríži prenášanú na nás: „... spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva.“ (Michal Galmus)

JEDNOHUBKY VIERY

Miernosť

Štvrtá kardinálna čnosť je miernosť. V katechizme je definovaná ako čnosť, ktorá zmierňuje príťažlivosť rozkoši, drží na uzde vášne a dáva rovnováhu pri používaní stvorených dobier. Zabezpečuje nadvládu vôle nad pudmi a udržiava túžbu v medziach počestnosti.

Mierny človek zameriava svoje zmyslové túžby na dobro, zachováva zdravú zdržanlivosť a „nechodí za tým, po čom srdce túži“ (Sir 5, 2). V Starom zákone

Zem, kde aj z popola klíči život

» Valéria JURÍČKOVÁ; foto: archív Jany Mišedčenkovej

ERASMUS A SLOVENSKO

Čo viedlo študentku psychológie k tomu, aby si v rámci štúdia vybrala štvormesačný pobyt na teologickej fakulte?

Od začiatku invázie som prežívala existenčnú krízu. Kládla som si veľa otázok o Bohu, o zmysle života, o sebe samej. Intuitívne som cítila, že skúsenosť pobytu na teologickej fakulte mi pomôže s odpoveďami. Slová z prednášok boli neraz presne tie, ktoré mi dovtedy tak veľmi chýbali. Nebolo to o vedomostiach – išlo o niečo hlbšie, veľmi osobné. Z Prešova sa vraciam ako iný človek. Silnejší. Ktorý si dovoľí byť sám sebou – nedokonalý, ale skutočný.

Ako hodnotíte túto skúsenosť?

Ako mimoriadne cenné a inšpiratívne obdobie plné vrúcnosti a vďačnosti. Najmä od pedagógov. Sú to osobnosti, nielen odborníci. S vášňou v očiach sa delia o praktické skúsenosti, podporujú študentov,

inšpirujú ich. Sú úctiví a ich schopnosť vidieť potenciál v každom je veľkou hodnotou.

Ako ste na Slovensku vnímali postoj voči vám ako Ukrajinke?

Ako pozitívnu a vrúcnu skúsenosť. Zažila som rešpekt a podporu. Spolužiaci boli láskavi a starostliví, cítila som sa ako plnohodnotná súčasť komunity. O Ukrajinu sa zaujímali úprimne, čo vytváralo priestor na kultúrnu výmenu. Podpora Slovákov mi priniesla nádej a hlboký pocit vďačnosti.

Čím vás Slovensko ako krajina zaujalo? Pohľad out of box niekedy upozorní na veci, ktoré vôbec nevnímame a ktoré si nevážime.

Slovensko je skutočným objavom pre tých, ktorí si cenia pokoj a prírodu. Hory akoby objímali a dávali priestor na premýšľanie. Je to veľmi hlboký pocit. Prekvapila ma aj zdržanlivá priateľskosť. Slováci nie sú navonok príliš emotívni, ale keď ste s nimi trochu dlhšie, objaví sa niečo vrúcne, pozorné, ľudské. Nie je to priateľskosť „na verejnosti“, ale skutočná vnútorná kultúra úcty k druhým.

Aké momenty z pobytu na GTF vám pomohli v osobnom živote?

Začala som chodiť do chrámu. Nie formálne, ale s túžbou nájsť ticho a zmysel. Práve na univerzite sa viera stala pre mňa živou skúsenosťou. Špecifická atmosféra, duchovné

rozhovory, príklad učiteľov a spolužiakov ma naučili počúvať, byť pozornejšou k ostatným i k sebe samej. Začala som sa správať k svojim blízkym s väčšou trpezlivosťou, pochopením a vďačnosťou. Toto obdobie mi poskytlo duchovnú podporu, ktorá mi zostala aj po štúdiu.

VOJNA A TRAUMA

Vaše rodné mesto je blízko frontovej línie.

Teraz to už nie je také hrozné ako na začiatku. Vyvinul sa v nás zvyk a automatické reakcie, napríklad keď počujete výbuch, automaticky viete, kam utiecť a skrýť sa. Ale nedokážem spať v tichu, počujem fantómové alarmy alebo zvuky lietajúcich dronov. Preto vždy zaspávam pri Youtube. Stala som sa oveľa úprimnejšou. Niežebý som predtým nevedela povedať pravdu, ale teraz si ju nemôžem nechať pre seba. Vojna urobila moje emócie transparentnými: ak ma niečo bolí, hovorím, že ma to bolí. Ak chcem prejavíť lásku, už to neodkladám na neskôr. Hľadám sa menej často. A ak sa pohádam, rýchlo sa zmierim. Každý konflikt sa mi teraz zdá príliš malý v porovnaní s tým, čo sa deje okolo nás. Už nemám hrdosť, ktorá je dôležitejšia ako ľudia. Neexistuje žiadne „počkám, kým napíše ten druhý“, pretože čo ak už nenapíše nikdy... Preto sa snažím nečakať. Snažím sa nemlčať. Začala som si viac vážiť ľudí – aj tých, o ktorých som si predtým myslela, že sú

len v pozadí. Som vďačná, keď je niekto nablízku. Je to taká jednoduchá vec – byť nažive. Ale dnes to získalo cenu zlata. Stala som sa úprimnejšou – nie preto, lebo sa to patrí, ale preto, lebo nie je čas byť niekým iným ako skutočným ja.

Ako študentka psychológie vidíte traumy ukrajinskej spoločnosti určite citlivejšie. Niekedy súdime ukrajinských utečencov pre ich správanie, ktoré môže byť len dôsledkom traumy...

Naozaj začínam vnímať určité prejavy správania Ukrajincov inak – nie ako zvláštne alebo neadekvátne, ale ako príznaky traumy. Trauma, najmä kolektívna, nezanecháva len hlbokú stopu na jednotlivcovi, ale formuje aj vzorce správania celej spoločnosti, čo sa prejavuje zvýšenou úzkosťou. Ľudia okamžite reagujú na zvuky, očakávajú to najhoršie, neustále čítajú správy, pretože sa snažia situáciu kontrolovať. Sú podráždení alebo agresívni. Často to nie je „zlé správanie“, ale reakcia tela, ktoré je dlhodobo v strese. Uzatváranie sa, vyhýbanie sa sociálnym kontaktom: ľudia sa môžu vyhýbať komunikácii, mlčať – nie z nepriateľstva, ale pre emocionálne vyčerpanie či stratu dôvery. Niektorí sa cítia vinní za to, že opustili krajinu alebo prežili, a táto vina ovplyvňuje ich sebavedomie a správanie. Prejavuje sa aj hypernezávislosť alebo nedôvera, najmä voči inštitúciám, pomoci, dokonca aj voči iným Ukrajincom. A čo je

najdôležitejšie: nie všetky zranenia sú viditeľné. Ak sa pozriete hlbšie, takmer každý Ukrajinec si dnes nesie svoju vlastnú bolesť.

Ako sa správať k ľuďom, ktorí prichádzajú z vojnových zón?

Osobnú skúsenosť mám najmä s deťmi a tínedžermi. Najdôležitejšia je empatia. Buďte len vedomým poslucháčom. Nedávajte rady, len buďte pri nich a počúvajte. Dôležité je len prejavovať bezpodmienečnú lásku.

V médiách vidíme emotívne zábery výmeny zajatcov. Čím prechádzajú títo ľudia po príchode domov?

Po návrate domov sa ocitnú v priestore, ktorý vyzerá ako normálny život, ale pre nich je to iná planéta. Všetko je také, aké bolo, ale zároveň cudzie. Jedným z prvých a najstrašnejších démonov je telo. Je zranené, oslabené, vyčerpané. Človek sa vracia so zlomenými rebrami, zhnítenými zubami, srdcovými problémami, niekedy s úplnou stratou zraku atď. Ale to nie je všetko. Existuje aj telo, ktoré si pamätá bolesť. Aj jemný dotyk môže spôsobiť záchvat paniky. Spánok sa môže zmeniť na peko, pretože noc je časom výsluchov. Psychika je ďalším väzením. Mnohí čelia posttraumatickej stresovej poruche, flashbackom, nočným morám, záchvatom hnevu či apatie. No často je ešte horší pocit viny, že ste prežili a iní nie. Že ste nemohli pomôcť svojmu priateľovi, keď krvácal. Aké je to vrátiť sa, keď iní

už takú možnosť nemajú? Niektorí čelia odcudzeniu od spoločnosti. Nie každý chce počuť, že ste prežili mučenie. Niektorí vás nútia mlčať – „Nehovorte to, máme tu deti.“ Iní jednoducho nechápu, ako sa môžete báť výstrelov vo filme po tom, čo ste prežili reálnu frontovú skúsenosť. Existuje ešte jeden démon – čas. Počas tohto obdobia niekomu zomrela matka. Niekomu vyrástlo dieťa. Niektorí jednoducho nedokážu prijať, že „nemá dvadsaťosem, ale tridsať“, hoci sa zdá, že čas sa zastavil. Ale napriek tomu všetkému – vrátili sa a už to je víťazstvo. Návrat k sebe samému je iná vojna, možno ešte ťažšia. A my, ktorí sme nablízku, by sme sa nemali pýtať: „Kedy sa znormализujete?“, ale ticho byť vedľa nich a hovoriť: „Som s vami, už nie ste sami.“

Mnohí Európania kriticky hodnotia Ukrajincov práve podľa skúsenosti s utečencami. Ako by podľa vás mali Európania zmýšľať o Ukrajincoch? V čom sme nespravodliví a neoprávnené kritickí?

V prvom rade je dôležité pochopiť, že utečenci nie sú jednotvárnym javom. Sú to milióny jedinečných príbehov: niekto zachránil deti pred ostreľovaním, niekto odišiel, pretože nemohol žiť uprostred

sirén, a niekto naozaj využil danú chvíľu ako možnosť odísť do Európy – a aj o tom treba hovoriť úprimne.

Európania vnímajú Ukrajinco v cez prizmu osobnej skúsenosti: ktokoľvek komunikoval s dobrovoľníkom, videl v ňom dôstojnosť a vďačnosť, ktokoľvek sa stretol s hrubosťou v supermarkete, dospel k rovnakým záverom o všetkých. Ľudská psychológia je utvorená tak, že jeden negatívny príbeh často váži viac ako desať pozitívnych. A tu sa začína chyba zovšeobecnenia: ak som videl nečestného alebo neúčtívneho utečenca, znamená to, že „Ukrajinci sú takí“.

Európania často robia chybu, že očakávajú „ideálnych utečencov“. Človek, ktorý utiekol pred vojnou, nie je nevyhnutne tichá a milá hrdinka filmu. Môže to byť unavený, nahnevaný, vystrašený človek, ktorý nedokáže komunikovať, pretože prežil šok. A áno, môžu byť rôzni – rovnako ako každý občan ktorejkoľvek krajiny. Podľa môjho názoru by si nás Európania mohli predstaviť ako národ v stave prežitia. Ako ľudí, ktorí sa napriek strachu, zmätku, únave a bolesti stále snažia zachovať si dôstojnosť, pomáhať, bojovať.

Ako vyzerá obyčajný deň obyčajných Ukrajincov počas neustálej hrozby?

Obyčajný deň je pre Ukrajinca paradox. Je to vtedy, keď sa nezbudíte na budík, ale na sirénu. Ale už nevyskočíte z postele v panike, no skontrolujete správy a idete si

jednoducho urobiť kávu. Pretože ak prileť raketa, kam sa schováte? Stala sa šumom v pozadí našej existencie. Zvuk rakiet je pre nás norma, štandard. Obyčajný deň je vtedy, keď hodiny odbijú dvanásť a vy ste zažili už niekoľko náletov. Je to vtedy, keď čítate správy o zničených domoch vo svojom rodnom meste. Je to vtedy, keď ulica vonia agátmi a na chvíľu sa zastavíte, pretože aj krása je zbraň. Pretože ak vidíte krásu, znamená to, že ste stále nažive. A stále je vo vás niečo ľudské. Je to vtedy, keď obyčajnosť znamená prežitie. Keď sa smejete a plačete zároveň, keď vám srdce bije pri zvuku lietadla, ale ruka nepustí kávu. A pomyslite si: „Toto je len obyčajný deň.“ Len ďalší. A ďalší... A práve v tom spočíva naša neporaziteľnosť.

Ako pomáha ľuďom v spracovaní vojnových tráum a stresu viera?

Viera dáva zmysel nezmyselnosti. Vojna je vždy o absurdnosti. Prečo bolo zabité dieťa? Prečo prežil niekto, kto nechcel? Prečo je všade toľko utrpenia? Viera umožňuje nezbláznit sa z nezodpovedaných otázok. Človek nezostane sám s priepasťou. Modlitba, rituál, tradícia – je to štruktúra uprostred chaosu. Aj keď nie je voda, svetlo ani signál, možno zložiť ruky a hovoriť s Bohom. A to je už niečo! V kostoloch sú rôzni ľudia, ale je len jedna modlitba. A ten pocit, že nie ste sami, je veľmi upokojujúci. Uprostred vojny, keď stojíte pod sirénami, schovávate sa v úkryte, je sila v tom, že stále ve-

rite, že príde ráno. Že svetlo zvíťazí. Že život je silnejší.

VOJNA A KRÁSA

Sociálne siete a médiá ukazujú umelecké produkcie uprostred ruín, koncerty či literárne čítanie v podzemných krytoch. Aké miesto má umenie uprostred vojny?

Umenie je to, čo pomáha premeniť chaos na zmysel. Prostredníctvom básne, maľby, piesne človek prehodnocuje bolesť, učí sa hovoriť o tom, čo sa zdá nevyjadriteľné. Poézia sa číta v pivniciach, pretože je to terapia slovami. Pretože tam, kde oficiálny jazyk stráca svoju moc, začína pôsobiť jazyk srdca. Kresba na stene zničeného domu nie je len grafiti. Je to modlitba na troskách. Umelci, fotografi, spisovatelia sú svedkami epochy, zaznamenávajú nielen fakty, ale aj pocity. Tie potom analyzuje história. Umenie žije v prítomnosti. A práve ono zanechá potomkom nielen dátumy a mapy, ale aj obrazy, hlasy, tlkot srdca tejto vojny.

Ako prežívajú vojnu ženy? Aké miesto má osobná krása uprostred vojny?

Starostlivosť o seba počas vojny nie je rozmar. Je to prejav dôstojnosti. Ženy, ktoré sa snažia zostať aj počas vojny krásne, sú ženy, ktoré cítia potrebu udržať si aspoň jeden bod kontroly vo svete, kde sa všetko rozpadá. Ak nedokážem zastaviť rakety, môžem sa aspoň nalíčiť. Ak neviem, kde budem zajtra bývať, viem, aký účes si urobím. To nie je únik z reality, je to forma odporu. Krása je rituál. Je to uistenie. Je to príležitosť pozrieť sa do zrkadla a povedať si: „Stále som tu. Stále existujem.“ Každý účes urobený v úkryte je aktom odporu.

Aké diela ukrajinskej literatúry si na Slovensku určite potrebujeme prečítať, aby sme spoznali Ukrajinu?

Za mňa osobne je to *Lesná pieseň Lesji Ukrajinky*, text o slobode, ktorú zabíja všedná realita. Básne Tarasa Ševčenka, ktorý už v roku 1845 otvorene nazýva Rusko ríšou zla. Je to poézia, kde Ukrajina nie je obeťou, ale národom bojujúcim za svoju dôstojnosť. Silné sú texty Vasyľa Stusa, popraveného v GULAG-u. Jeho poézia je pevná a jemná zároveň,

naplnená svetlom aj v cele. Serhij Žadan je hlasom modernej východnej Ukrajiny, hovorí spod vojnových trosiek, ale hovorí s láskou.

VOJNA A VZDELÁVANIE

Ukrajinské školstvo čelí obrovskému náporu. Ako vyzerá školská dochádzka?

Je počas vojny povinná, ale forma štúdia závisí od úrovne bezpečnosti v regióne a dostupnosti krytov v škole. Rodičia si môžu zvoliť dištančnú výučbu, ak ju považujú za bezpečnejšiu. V takom prípade informujú školu a zapisujú dieťa na individuálnu formu štúdia. Dištančne sa dá učiť s rovnakým výsledkom len pri dobrých podmienkach, vysokej motivácii študentov a podpore zo strany učiteľov a rodičov.

Ako prebieha prezenčná výučba počas vojny? Čo sa deje, keď zaznejú sirény?

Prezenčné vzdelávanie prebieha iba tam, kde je kryt a povolenie miestnych úradov. Počas náletu je vzdelávanie okamžite prerušené a všetci idú do krytu. Ak je poplach dlhý alebo sa často opakuje, rozvrh sa prispôbi a časť učiva sa zadáva formou domácich úloh.

Ako pracujú škôlky?

Závisí to od bezpečnosti v regióne a dostupnosti krytov. Batoľatá si zvykajú rýchlo. Má zmysel dávať dieťa počas vojny do škôlky? Áno, ak je to bezpečné. Pretože škôlka poskytuje socializáciu a rozvoj, umožňuje rodičom pracovať alebo obnoviť sily, pomáha deťom zvládať úzkosť prostredníctvom stability, hry a komunikácie.

Vy sama riadite tím učiteľov, ktorí sa venujú doučovaniu detí. Chcú sa ukrajinské deti učiť?

Áno, naozaj sa chcú učiť, je to úprimná pravda. Sú kreatívne, odvážne a mimoriadne cieľavedomé. Niektoré chcú byť lekármi, iné snívajú o IT, aby vybudovali novú Ukrajinu. A mnohé jednoducho chcú žiť v mieri. Vyučovanie pre ne nie je len o vedomostiach. Je to priestor nádeje, normalnosti, stability. Vedia, že vzdelanie je ich front. Ich supersila. Ich budúcnosť.

UKRAJINA, MÔJ DOMOV

V čom je pre vás Ukrajina vzácna?

Je to srdce, ktoré bije slobadou. Vážim si jeho silu – napriek bolesti spieva, rastie, bojuje. Milujem Ukrajinco v pre ich dôstojnosť, úprimnosť a schopnosť držať spolu. Pre piesne, ktoré liečia dušu, pre stepi, ktoré dýchajú históriou. Toto je zem, kde aj z popola klíči život.

Na začiatku vojny sme videli hrdinstvo Ukrajiny, silné symboly – drevenú skrinku s keramickým kohútom na stene zbombardovaného domu, ukrajinský traktor ťahajúci ruský tank a pod. Ani v čase nekonečných bojov sa Ukrajinci nepoddávajú...

Táto sila sa neobjavila náhle, dozrieva celá generácia. Ukrajinci sa naučili prežiť pod útlakom, pod okupáciou, po zradách a tragédiách. Nezabudli, aké to je stratiť všetko, ale nestratiť samých seba. Práve z tejto spomienky, z hlbokéj lásky k svojej krajine a ľuďom rastie ich odvaha.

Nejde o hrdinstvo kvôli sláve. Ide o voľbu: neutiečť, keď horí, ale zostať a držať front – fyzicky, morálne, duchovne. Je to o obyčajných ľuďoch, ktorí sa nestali bojovníkmi preto, lebo chceli, ale preto, lebo nemohli inak. Ich odvaha je tichá tvrdohlavosť žiť na svojej zemi, hovoriť vlastným jazykom, budovať svoju budúcnosť. Je to sila, ktorá nie je živá nenávisťou, ale láskou.

O čom snívate vy osobne?

Byť jednoducho šťastná. Nie z dokonalých obrázkov, ale z malých

vecí – z obľúbeného čaju, objatí, rána bez starostí. Chcem, aby boli šťastní aj moji blízki – nie s maskami na tvárach, ale skutočne, pokojne a úprimne.

Snívam o tom, že sa nebudem báť budúcnosti. Cítiť, že zajtrašok nie je hrozba, ale pokračovanie života, ktorý má zmysel. A že nemusím utekať a skrývať sa. Chcem žiť tak, aby ma nič nezatažovalo, pochopiť, že skutočne žijem, nielen existujem.

SLOVÁCI A UKRAJINCI

Ako môže Slovensko, obyčajný Slováč pomôcť Ukrajine?

Pomoc nie je len o zbraniach alebo peniazoch. Ide o solidaritu, ľudskosť a zabezpečenie toho, aby sa zlo nestalo novou normou. Potrebna je politická podpora. Aj neutrálny postoj je malým víťazstvom. Dôležitá je zásadovosť. Kontrolovaná vojenská pomoc. Nie nevyhnutne zbrane – môžete poskytnúť vybavenie, zdravotnícky materiál, ochranné prostriedky, odminovacie systémy atď.

Podporujte overené dobrovoľnícke iniciatívy, prekladajte, pomôžte ľuďom, ktorí chcú žiť medzi vami. Zdieľajte pravdu, nešírte ruské naratívy (ani tie „neutrálne“), rozprávajte sa s priateľmi a rodinou. Ste súčasťou informačného frontu. Najdôležitejšie je pamätať na to, že Ukrajina nebojuje len za seba. Ak padne, zajtra to môže byť Slovensko, Poľsko alebo ktorákoľvek iná krajina. Podpora Ukrajiny je investíciou do vlastnej budúcnosti.

Jaroslavl'ská Kazanská ikona Bohorodičky

» Milan GÁBOR

Jaroslavl'ská Kazanská ikona Bohorodičky (rus. Ярославская Казанская) svoju divotvornú moc prejavila v roku 1588. Istý zbožný muž menom Gerasim dlhodobo trpel bolesťami pravej ruky. V sne uvidel Božiu Matku a v tej chvíli zatúžil mať pri sebe ikonu Zosnutia Bohorodičky. Božia Matka mu povedala: „Gerasim! V meste Kazaň sa na trhovisku u jedného mládenca na ľavej strane nachádza moja ikona pomenovaná podľa tohto mesta. Zober ikonu a odíď s ňou do mesta Romanov, lebo milosťou môjho Syna sa stane prameňom zázrakov. Obyvateľom mesta prikáž, aby cerkev zasvätenú môjmu narodeniu, ktorú premiestnili na horu, vrátili na pôvodné miesto pod horou a nazvali ju podľa tejto mojej ikony. Ty až do svojej smrti zostaň žiť v tomto meste.“

Gerasim ikonu podľa zázračného videnia našiel. V momente, keď ju zobral do rúk, sa mu chorá ruka uzdravila. S ikonou odišiel do Romanova a učinil všetko tak, ako mu to prikázala Bohorodička. Dvadsaťjeden rokov sa ikona nachádzala v cerkvi. V roku 1604 obsadili mesto litovské vojská. Poručík Stravinského pluku Jakub Lubský zobral divotvornú ikonu z cerkvi a priviezol ju so sebou do Jaroslavi. Keď sa obyvatelia mesta dopyčovali, že poručík má pri sebe ikonu, chceli ju za nemalé peniaze kúpiť pre mesto. On

však odmietol a ikonu im nedal. Po nejakom čase zmenil názor a rozhodol sa ikonu darovať Vasilovi Lytkinovi, váženému staršiemu obyvateľovi mesta. Ikona bola v procesii slávnostne prenesená do dmitrijevskej cerkvi (chrám zasvätený sv. veľkomočeníkovi Demetrovi Myromvonnému) nachádzajúcej sa za mestom. V čase nepriateľského vpádu poľských vojsk na Jaroslavl bola ikona prenesená do mesta a umiestnená v Cerkvi Narodenia Krista. Tu sa čoskoro začali pred ikonou diať zázraky uzdravení. Po ukončení obliehania a odchode nepriateľských vojsk v máji 1609 bola divotvorná ikona Bohorodičky vyhlásená za patrónku mesta. V tých dňoch sa v sne dvakrát zjavila Božia Matka diakonovi Eleazárovi a prikázala mu, aby na pamiatku jej ikony postavili cerkev.

S požehnaním vologodského arcibiskupa Jozefa bola Cerkev Jaroslavskej Kazanskej ikony Bohorodičky postavená už v roku 1610. Tam bola umiestnená aj divotvorná ikona Božej Matky. Krátko na to bol úsilím zbožných Jaroslavlčanov postavený pri cerkvi ženský monastier. Sem sa presťahovalo 72 sestier, ktoré pochádzali z jaroslavl'ského monastiera zničeného

wikimedia.org

Poliakmi počas obliehania mesta. V tom istom roku sa obyvatelia mesta Romanov smútiaci za divotvornou ikonou Bohorodičky, o ktorú prišli, obrátili s prosbou na cára Vasiľa IV. Ivanoviča Šujského (1606 – 1610), aby ikona, ktorá bola ulúpená, sa prinavrátila späť. Ale práve v tých dňoch sa udiali pred ikonou dva zázraky uzdravenia. Jaroslavlčania zasiahnutí týmito znameniami prosili cára, aby ikona zostala u nich. Nakoniec cár rozhodol, že ikona zostane v Jaroslavi. Na jeho príkaz bola pre mesto Romanov vyhotovená kópia, ktorá bola ozdobená ako originál. Bola slávnostne prenesená do kazanskej cerkvi a umiestnená na tom mieste, kde sa kedysi nachádzala pôvodná divotvorná ikona. Každoročne sa divotvorná Jaroslavl'ská Kazanská ikona Bohorodičky prenáša v procesii do Romanova.

Mnoho rokov zostala ikona najväčšou „svätyňou“ kazanského monastiera v Jaroslavi. V roku 1918 bol monastier zatvorený a odvtedy niet o ikone žiadnych zmienok. Monastier bol obnovený koncom augusta 1998. Krátko nato jaroslavl'ský a rostovský arcibiskup Micheáš oferoval monastieru kópiu Jaroslavl'skej Kazanskej ikony Bohorodičky. Ikonu namaľovala podľa originálu divotvornej ikony jedna zo sestier monastiera ešte pred rokom 1917. Ikona slávi svoju liturgickú pamiatku 8. júla.

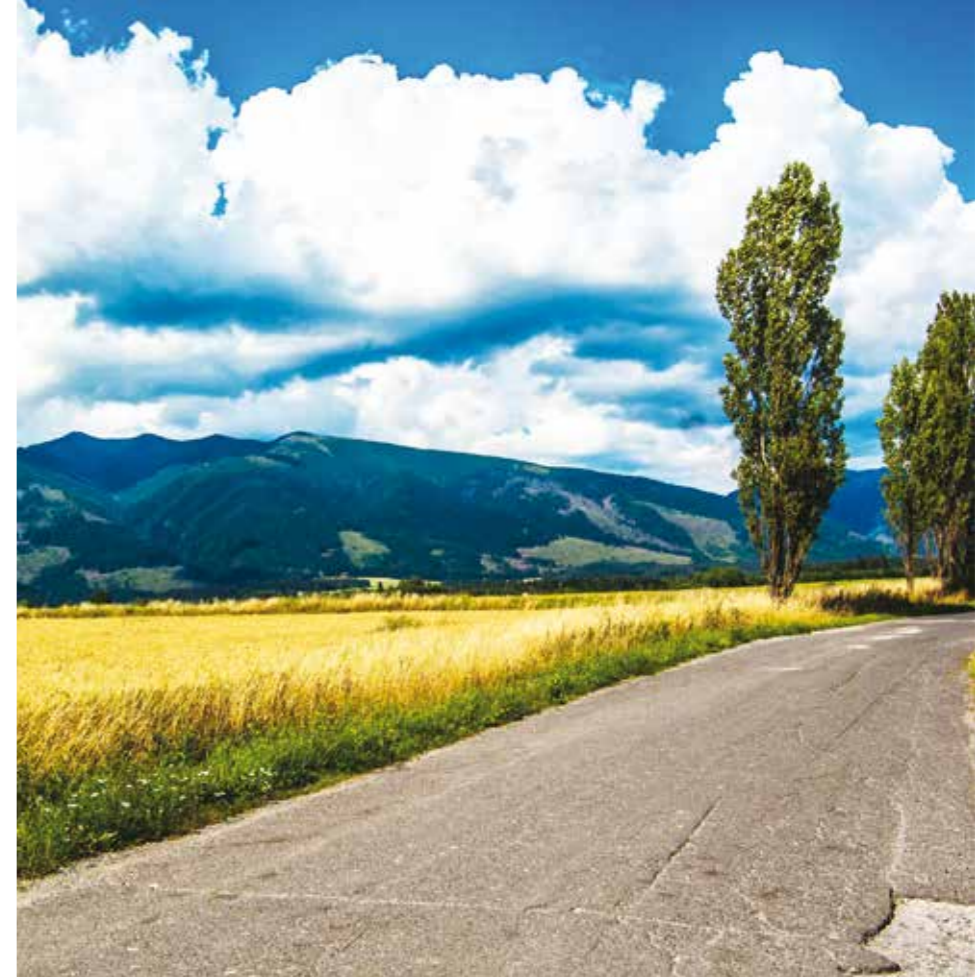
Drahí bratia a sestry!

» vladyka CYRIL

Prázdninový júl sa nám každoročne otvára ako rozkvitnutá lúka pod letným nebom – plný vóni, ticha a priestoru na zastavenie. Dni sa predlžujú, čas sa rozlieva a pozýva nás spomaliť, stíšiť sa. No hoci dovolenkové obdobie býva časom oddychu tela, duša dovolenku nepozná. Tá túži po spočívnutí, ale nie po nečinnosti. Túži po hlbšom dotyku s tajomstvom, ktoré presahuje aj najvyššie končiare hôr.

V letnej prírode sa nebo skláňa bližšie k zemi a zem sa otvára nebu. Všade, kam sa pozrieme – v listí stromov, v trblietaní rannej rosy, v speve vtákov, v chvení trávy vo vetre –, môžeme zachytiť ozveny Tvorcovho hlasu. Stvorený svet nie je len pozadím nášho života – je živým svedkom Božej krásy, ktorú možno čítať, ak sa učíme dívať srdcom. Veď nejednému svätcovi sa práve v tichu prírody prihovoril Boh hlasnejšie než v hluku miest.

Letné dni nás vyzývajú odpojiť sa – no nie od života, ale od toho, čo nás unavuje, zahľucuje a odvádza od podstatného. Vymeňme obrazovky za obzory. Namiesto neustáleho sledovania virtuálnych svetov

Archiv redakcie

sa zahľadme do skutočného sveta, ktorý nám neponúka len obraz, ale aj vôňu, dotyk, prítomnosť a zázrak bytia. Prítomnosť Boha sa nehľadá len v chrámoch – hoci tie nikdy nesmieme obísť –, ale aj v kaplnkách polí, v bublaní horských potokov či v odraze morských vln. Nech pre nás júl nie je mesiacom duchovného prázdna, ale duchovného putovania. Putujme do hĺbok – do Božích, do vlastných, do vzťahov. Nájdime si čas nielen na oddych, ale aj na modlitbu s otvorenými očami, ktoré vidia Božiu prítomnosť a dobrotu v Bohom stvorenom svete.

Milí bratia a sestry, nech vás tento letný čas vedie k objavu krásy Božej blízkosti. Lebo ak otvoríme svoje vnútro, zistíme, že Boh nikdy nie je na dovolenke. On je ten, kto odpočíva s nami – a zároveň nás vedie k životu, ktorý je viac než len prestávkou medzi povinnosťami.

Žehnám vám do tohto letného putovania pokoj, hĺbku a radosť zo všetkého, čo je pravé, krásne a trvalé.

OSOBNOSTI

Andrej Zima (1886 – 1975)

Otec Andrej Zima sa narodil 28. novembra 1886 vo Veľkom Lipníku v rodine učiteľa Petra a Kataríny, rod. Čihoňovej. Krátko po narodení mu zomrel otec. Po miestnej ľudovej škole študoval na Kráľovskom katolíckom vyššom gymnáziu v Prešove. Tak ako jeho starší bratia Mikuláš a Eliáš, aj on nastúpil do kňazského seminára. 27. júla 1909 uzavrel manželstvo s Auréliou, rod. Mankovičovou, v ktorom sa narodilo šesť detí. Vysviacku prijal 28. augusta 1909 v Katedrálnom chráme sv. Jána Krstiteľa v Prešove z rúk prešovského biskupa Jána Váliho.

Následne pôsobil osem rokov vo Vislanke a tri roky v Dubovej. V roku 1920 sa stal správcom farnosti

Veľký Lipník a v roku 1926 Malý Lipník, kde ho zastihol rok 1950. Následne bol odsúdený na dva roky v tábore nútených prác v Novákoch, ale pre zlý zdravotný stav bol presunutý do Báu. Potom vystriedal viacero táborov. V roku 1952 sa odsťahoval do Ružomberka k dcére Melánii a potom ku Kataríne do Moldavy nad Bodvou k manželke. Od roku 1958 bol dva roky vo viacerých väzniciach. Jedným z nich bol Leopoldov, kde sa nečakane stretol s biskupom Pavlom Petrom Gajdičom OSBM, ktorého niesli bezvládneho na nosidlách. Ten sa mu prihovoril: „Andrej, aj ty si tu?“ V roku 1968 privítal obnovenie Gréckokatolíckej cirkvi už ako dôchodca. Zomrel 24. apríla 1975 a jeho ostatky na miestnom cintoríne v Malom Lipníku uložil vtedajší ordinár Ján Hirka. (Juraj Gradoš)

CASOSLOV ■

Najsvätejšia Panna, istá si svojím panenstvom, smelo povedala Gabrielovi: Záhadné sú tvoje slová a duši mojej ťažko pochopiteľné, lebo mi oznamuješ, že počnem bez muža a budem Matkou, pričom voláš: Aleluja.

CASOSLOV ■ MODLITBA AKATISTU K BOHORODIČKE ■

Thomas / pixabay.com

Krst – základné povolanie kresťana

» Michal HOSPODÁR

V duchovnom organizme kresťana je prvou a základnou sviatosťou či tajomstvom krst. Toto krátke slovo, odvodené od staronemeckého *krist* – Kristus, skrýva v sebe neobyčajné bohatstvo a celoživotné určenie pre jeho prijímateľa. V krste sa totiž rodíme pre svoje životné povolanie byť kresťanom, čiže nasledovníkom Ježiša Krista. Krst sa má preto udeľovať v atmosfére viery a na zveladenie viery. Kristus nástojčivo zdôraznil potrebu viery k spásu: „Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený...“ (Mk 16, 16) Ak je viera u rodičov narodeného dieťaťa alebo dospelého katechumena živá, udeľuje sa im krst a ďalšie dve iniciačné sviatosti. Dnes sa krst javí v Cirkvi ako zabudnutá sviatosť. Ročne sa v Katolíckej cirkvi na Slovensku vyslúži asi 42-tisíc krstov. Z toho deťom do jedného roka asi 37-tisíc. Z pastoračnej praxe je evidentné, že ak nezvládneme prijať, žiť a rozvíjať v pokrstených vlastné bohatstvo krstu, začína sa schizofrénia viery (sviastoti) a života, ktorej ovocie žneme v ďalšom

období (matrikovi kresťania). Samotný pojem krst je v celospoločenskom slovníku veľmi známy a hojne používaný. Jeho pravý obsah je však v médiách vedome zastreňovaný. Preto si musíme dať pozor, aby sme tento sviastotný obsah pojmu nevymenili za polievanie nejakej novej veci šampanským. Inak povedané, potrebujeme, aby kresťanstvo zdedené prešlo do kresťanstva vedome zvoleného, predtým však poznaného. Tu však narážame na niekoľko vážnych problémov. Jedným z nich je neznalosť.

Čo spôsobuje krst?

Krstom sa udeľuje základný a trvalý stav kresťana – naštepenie na Krista. Tajomné vliatie Božieho života do duše, ktoré spôsobuje krst, je tajomstvom aj pre nás kňazov, tobôž pre vlažných veriacich. Aj preto je s vnímaním krstu spojených najviac viere protirečivých pohľadov a názorov.

Toto naštepenie na Krista a dar Božej milosti môže úrodne, ako je to naznačené vyššie, rozvinúť iba veriaci. Z toho prameňa pastoračná potreba viesť pokrstených cez kňaza i rodičov k zrelej osobnej viere. Krst začleňuje neofyta do viditeľného spoločenstva Cirkvi. S právom počuť od Cirkvi pravdivú zvesť o Bohu, ale aj úlohou prichádzať ďalej do spoločenstva Cirkvi a prijať ohlasovanie. Pochopenie významu tohto aspektu trvalej väzby na Cirkev je však ešte na Slovensku veľmi nedostatkové. Krst sa obyčajne chápe ako splnenie rodičovskej povinnosti, pri možnosti, že si dieťa neskôr vyberie životnú cestu, akú samo chce.

Pri krstnom obrade sa vyjadruje zrieknutie sa zlého a sľub vernosti Kristovi. Nejde tu iba o nejakú vsuvku do obradu. Ak by tieto krstné sľuby boli v živote naplnené, človek ide v ústrety svojej spásy.

Príprava na krst

Krst a s ním celá kresťanská iniciácia (myropomazanie a Eucharistia) sa udeľuje majoritne nemluvňatám (89,3 %), teda príprava zasahuje ich rodičov, príp. krstných rodičov. Tí však vyrástli často bez kresťanskej identity, navyše sú vsadení do vysokého tempa života, preto často iba minimálne odovzdávajú vieru svojim deťom v rodinách. Tak sa koleso nedostatocne zreých kandidátov na krst neustále opakuje. Veľkú úlohu pri objavovaní hodnoty krstu zohrávajú schválené cirkevné hnutia, najmä Neokatechumenátna cesta. V podstate kopirujú starokresťanský katechumenát, aplikovaný už na pokrstených veriacich. Zachycujú však iba exkluzívnu časť veriacich. Pre väčšinu veriacich tak ostáva príprava na krst na farskej úrovni. Pri jej uskutočňovaní formulujeme niekoľko zásad.

Prihlásenie dieťaťa na krst rodičmi – už toto nech je prvým kontaktom s kňazom. Zo strany kňaza snažiť sa zaviesť, nech je to rozhovor. Môžu sa nahlásiť už pred pôrodom – nech prídu obaja, nikto sa vtedy neponáhľa. Ak nahlasujú krst po pôrode, nech to urobí otec, nie babka alebo svokra. Pritom zistíme „cirkevnú väzbu“ rodiny, hlavne v meste. Na dedine máme prehľad o tom, či chodievajú do chrámu. Podľa tejto „väzby“ určíme čas a počet predkrstných stretnutí. Veľmi sa ponúka pastoračne využiť aj návštevu kňaza v rodine pri udelení predkrstných požehnaní.

Nové otázky

Udelenie krstu má dogmatický, právny, liturgický a pastoračný aspekt. V tejto súvislosti pastorační kňazi v teréne riešia nové okruhy problémov a hľadajú relevantnú pastoračnú odpoveď na otázky: kedy ešte možno udeliť krst a kedy ho treba oddaliť, resp. ho už nemožno udeliť. A keď

je už krst udelený, tak ako má prakticky prebiehať postupné uvádzanie do kresťanského života. Ďalšie oprávnené otázky sú: Čo mi dáva krst prakticky a ako ho mám vlastne žiť?

Jeden z častých problémov v pastoračnej službe sa dotýka kvality rodičov krstného dieťaťa. Napríklad ako postupovať pri krste rodičov bez sobáša? Najprv treba zdôrazniť, že ak cirkevne nezobášaným rodičom, ktorí žiadajú o krst svojho dieťaťa, nestoji v ceste nijaká cirkevno-právna prekážka, mali by prijať sviatosť manželstva. Bola by to záruka, že nežiadajú o krst dieťaťa formálne alebo z nejakých zištných dôvodov, či z ľudských ohľadov, ale chcú naozaj žiť v úprimnom vzťahu s Bohom a k tomu chcú viesť aj svoje dieťa, ako sa pri krste zaviazali. Žiadosť o krst dieťaťa sa však nesmie stať donucovacím prostriedkom na uzatvorenie manželstva nezobášaných rodičov. Aj keď rodičia ostanú cirkevne nezobášaní, Cirkev apriórne neodmieta krst dieťaťa, ale odporúča, aby deti krátko po narodení prijali sviatosť krstu a rástli v slobode Božích detí. Rodičom pripomína ich zodpovednosť a záväzky, ktoré zo sviastoti krstu vyplývajú (porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, od. 1250 – 1252). V tejto súvislosti sa často poukazuje na zástupcov rodičov, ktorými sú krstní rodičia, resp. niekto z cirkevného spoločenstva.

Čo hovorí Kódex kánonov východných cirkví o krste a o krstných rodičoch?

Úloha krstného rodiča/-ov je dôležitá, preto si pripomeňme, kto môže byť krstný rodič, a aké požiadavky kladie Cirkev na katolíka, ktorý berie na seba túto úlohu. Vymenovanie podmienok pre krstného rodiča a jeho úloh nachádzame v kánone 684 a 685 platného cirkevného zákonníka. Z neho vyberáme najdôležitejšie ustanovenia:

§ 2. Povinnosťami krstného rodiča, vyplývajúcimi z prijatej úlohy, je sprevádzať krstenca, ktorý vyrástol z detstva, pri uvedení do kresťanského života a krstenca dieťa priniesť na krst, a tak isto sa usilovať, aby pokrstený viedol kresťanský život primeraný krstu, a aby verne plnil záväzky, ktoré s ním súvisia.

Aby niekto mohol platne prijať úlohu krstného rodiča, vyžaduje sa, aby:

- 1° prijal sviatosť krstu, myropomazania a Eucharistie;
- 2° patril do Katolíckej cirkvi, pri zachovaní § 3;
- 3° mal úmysel vykonávať túto úlohu;
- 4° bol určený samým krstencom alebo jeho rodičmi, alebo poručníkmi, alebo ak nie sú, vysluhovateľom;

§ 2. K tomu aby niekto úlohu krstného rodiča vykonával dovolene, sa navyše vyžaduje, aby mal vek vyžadovaný partikulárnym právom a viedol život primeraný viere a zodpovedajúci úlohe, ktorú má prijať.

§ 3. Z oprávneného dôvodu je dovolené prijať na úlohu krstného rodiča veriaceho v Krista niektorej východnej nekatolíckej cirkvi, ale vždy súčasne s katolíckym krstným rodičom. V praktickom živote zodpovednosť za kresťanskú formáciu majú v prvom rade rodičia, ktorí sú dieťaťu najbližšími vychovávateľmi slovom i príkladom vlastného života.

Vízia na záver

Ktosi povedal, že udeliť krst bez včlenenia sa do konkrétneho spoločenstva je duchovný potrat. Pápež Benedikt XVI. upozorňuje: „Slovu viery hrozí, že nenájde odpoveď, ak nie je prijaté v spoločenstve, kde sa aj žije.“

Naša vízia pastorácie je v duchu ostatnej synody o synodalite formovať živé spoločenstvá laikov, ktoré by postupne preberali svoj diel zodpovednosti za Cirkev (farnosť). Tieto spoločenstvá by boli nápomocné hierarchickej štruktúre Cirkvi pri upevňovaní života z viery. Tým by sa kňazom zvýšil časový podiel na otvorenú, osobnú, autentickú, dialogickú a kreatívnu evanjelizáciu a katechizáciu aj mimo sakrálneho priestoru, kde sa nachádzajú zástupy ľudí hladných po Bohu.

Krst dieťaťa | Lopz Jr / pexels.com

Ochlokracia

Pojem ochlokracia (po gr. ὀχλοκρατία) vznikol z gréckych slov *óchlos* (dav, luza) a *krátos* (vláda), označuje teda „vládu davu“. Ide o patologickú formu demokracie, kde namiesto rozumu a diskusie prevažuje demagógia, tyrania väčšiny a vášne. Demokracia a ochlokracia sú protikladmi – ilúzia kompromisu medzi nimi vedie k numero-

Hassan / pixabay.com

kracii (vláde počtu), ktorá sa môže zvrhnúť do vlády neorganizovanej masy. Synonymom je aj mobokracia – pôsobenie davu, často manipulovaného, ktorý môže vyvíjať morálny či fyzický nátlak. Ochlokracia býva sprevádzaná násilím, lynčováním a vigilanťizmom. Dnes k nej prispievajú aj zámerne šírené dezinformácie. Autorom pojmu je Polybios, ktorý v diele *História* varoval, že demokracia sa mení na ochlokraciú, keď nová generácia stratí úctu k rovnosti a slobody zneužije na získanie moci – najmä bohatí demagógovia si naklonia ľud darmi, čím narušia poriadok. Nasleduje chaos a túžba po silnom vodcovi. Hoci je ťažké identifikovať jednoznačné, „čisté“ príklady ochlokracie, niektoré historické situácie vykazovali znaky tejto formy vlády. Príklady ochlokracie možno nájsť v Jakobínskej diktatúre vo Francúzsku (1793 – 1794) či v období po bolševickej revolúcii v Rusku (1917), ktoré sprevádzali masové represie, násilie a absencia právneho štátu. (Gabriel Székely)

Hind Kabawatová s ekumenickým patriarchom Bartolomejom I. | nyetert.org

Náboženská sloboda v terajšej Sýrii

Pravoslávny ekumenický konštantínopolský patriarcha Bartolomej I. prijal pred niekoľkými dňami vo svojej rezidencii v Istanbule sýrsku ministerku sociálnych vecí Hind Kabawatovú. Kabawatová je pravoslávna kresťanka a jediná kresťanská ministerka v súčasnej sýrskej vláde pod vedením bývalého islamistického povstaleckého vodcu Ahmada aš-Šara. Ten sa ujal moci v krajine po páde dlhoročného vládcu Bašára al-Asada. Patriarchát neposkytol podľa nadácie *Pomoc trpiacej cirkvi* žiadne podrobnosti o stretnutí. Podľa vyhlásenia patriarchátu Kabawatová počas svojej návštevy vo Fanare hovorila o úsilí sýrskej vlády o obnovu krajiny a povzbudila občanov, aby ju podporovali. Ekumenický patriarcha zasa vyjadril obavy o blaho kresťanov v Sýrii a zdôraznil úzke historické väzby medzi ekumenickým patriarchátom a starým antiochijským patriarchátom.

Takmer polovica všetkých kresťanov v Sýrii patrí k Pravoslávnej cirkvi Antiochijského patriarchátu. Návšteva sýrskej ministerky sa vníma na pozadí úsilia Konštantínopola o zaistenie bezpečnosti kresťanov v Sýrii na všetkých úrovniach.

Synoda ekumenického pravoslávneho patriarchátu v Konštantínopole na svojom marcovom zasadnutí vyzvala na okamžité ukončenie všetkých násilných činov a zachovanie sociálneho

mieru v Sýrii po tom, ako islamistické milície uskutočnili masakry proti alavitskému obyvateľstvu v pobrežnom regióne. Synoda vyzvala sýrsku vládu, aby chránila nevinných civilistov a všetky náboženské a etnické komunity v krajine.

Patriarcha Bartolomej už koncom roka 2024 počas osobného stretnutia s tureckým prezidentom Recepom Tayyipom Erdoganom upozornil na zložitú situáciu náboženských a etnických menšín v Sýrii. Vtedy požiadal tureckého prezidenta, aby využil svoj vplyv na zabezpečenie ochrany životov a bezpečnosti kresťanských komunit a všetkých etnických a náboženských skupín.

Turecko zohráva kľúčovú rolu pri politickej reorganizácii Sýrie. Pozorovatelia považujú vymenovanie kresťanky Kabawatovej za signál novej vlády slobodnej časti sveta, že súčasné sýrske vedenie je ochotné dodržiavať normy náboženskej tolerancie a rovnosti. Kabawatová bola predtým riaditeľkou pre medzináboženské budovanie mieru v Centre pre svetové náboženstvá, diplomaciu a riešenie konfliktov na Univerzite Georgea Masona v Spojených štátoch amerických a zástupkyňou vedúceho ženevskej kancelárie Sýrskej vyjednávacej komisie, ktorá bola orgánom sýrskej opozície voči Asadovi. (Ján Sabol)

archív Mária Knižkovej

Ozveny spod hole

Ak ste si ešte nenaplánovali dovolenku a máte posledný júlový víkend voľný, zájdite do malebnej horehronskej obce Telgárt a zažite impozantnú nádheru zborových spevov v prírode v spojení s liturgiou, chrámovým spevom, folklórnymi vystúpeniami či výstavou ľudovej tvorivosti na festivale *Ozveny staroslovienciny*, ktorý oslavuje 25. – 27. júla svoj tridsiaty ročník. Rozprávali sme sa s jeho organizátorkou p. Máriou Knižkovou.

Ako sa v priestore historicky a literárne ikonicky Kráľovej hole oživuje jazyk, ktorý je už v bežnej komunikácii dávno mŕtvý?

Na Kráľovej holi spievame ľudové piesne z regiónov Slovenska, odkiaľ sú aj pozvané spevácke skupiny. Každý rok zaznejú i duchovné piesne v starosloviencine, nikdy nechýba *Otče náš*, *Mnohaja lit* či mariánske piesne. Aby sa do spoločného spievania mohli zapojiť všetci účinkujúci i návštevníci, vydávame spevníky, ktoré si môže každý vziať domov na pamiatku.

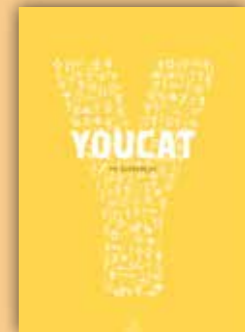
Už v osemdesiatych rokoch mala Folklórna skupina Telgárt v repertoári aj chrámové piesne, s ktorými sme účinkovali v tematických programoch na festivaloch. Tieto sugestívne pôsobiace viachlasné spevy oslovili divákov aj ďalších tvorcov programov. Prelom nastal začiatkom deväťdesiatych rokov, keď sa začali tvoriť programy, kde náboženská téma prestala byť obmedzením. My členovia FS Telgárt sme boli nadšencami viachlasného ľudového spevu a cítili sme jeho previazanosť s chrámovými spevmi. Veľmi sme sa snažili o to, aby v Telgárte vzniklo takéto podujatie. Podarilo sa nám to v r. 1995. Od prvých ročníkov sme spolupracovali s našou obcou, ktorá je spolu so Stredoslovenským osvetovým strediskom v Banskej Bystrici hlavným organizátorom festivalu. Veľkým prínosom bol pre nás hneď od začiatku pán Viliam Gruska, tvorca hudobno-spevných programov, ktorý sa stal dramaturgom festivalu. Veľkou podporou bol aj Gréckokatolícky biskupský úrad v Prešove a osobne otec biskup Hirka, Matica slovenská a fond *Pro Slovakia*.

Čím konkrétnym sa chystáte naplniť tento jubilejný ročník?

V sobotu sa na koncertoch *Spevy chrámov* v gréckokatolíckom chráme o 15. h, v *Galaprograme ľudového spevu* v areáli DK o 19. h a pri spevoch pri prameni Hrona a na Kráľovej holi predstavia spevácko-hudobné zoskupenia z regiónov Liptova, Spiša, Šariša, Gemera, Oravy a Trenčína. Zavíta k nám aj ukrajinský folklórny súbor Kralycja z Kyjeva. V piatok otvárame výstavu *30 rokov Ozvien*, možno si ju pozrieť počas všetkých troch dní. V nedeľu o 10.00 h bude svätá liturgia v starosloviencine, ktorú bude celebroad otec Peter Rusnák, biskup Bratislavskej eparchie. Počas všetkých troch dní sú v areáli Ski Telgárt pripravené rôzne zaujímavosti pre deti, tínedžeri sa môžu prejsť po troch náučných chodníkoch v okolí obce. Zaujímavá bude aj *Cesta za ozvenou* v sobotu o 8.00 h – peší výstup na Kráľovú holu so sprievodcom.

Predpokladám, že Telgártania festivalom aktívne žijú a majú ho radi. Akú ďalšiu hodnotu im i celému regiónu festival prináša?

Telgártania sa na festival tešia, ochotne pomáhajú s prípravami. Tešia sa aj rodáci, niektorí už celé desaťročia žijú po celom Slovensku i v zahraničí, ale každoročne prichádzajú na toto podujatie. V obci prechodne žije veľa chalupárov, ktorí si tento festival veľmi obľúbili, a v tom čase pozývajú na chalupy svojich priateľov a príbuzných. Počas festivalu tak vzniká priateľská a radostná atmosféra. Festival je prínosom pre celý región. Za všetko spomeniem zápis Horehronskeho viachlasného ľudového spevu do nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska a UNESCO v r. 2017. (Adriana Matoláková)

YOUCAT Katechizmus Katolíckej cirkvi pre mladých

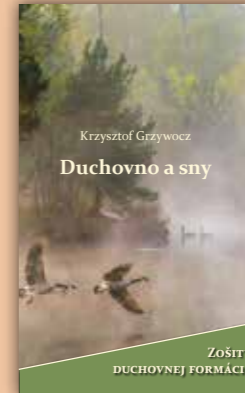
YOUCAT je kniha pre mladých, v ktorej nájdú pútavo a zrozumiteľne vysvetlené pravdy viery. Vychádza z *Katechizmu Katolíckej cirkvi* (KKC) a je napísaná sviežim jazykom vo forme otázok a odpovedí. Odpoveďami sú články prevzaté z KC, doplnené o komentár, ktorý mladým pomáha

lepšie pochopiť otázku a jej význam pre vlastný život. Veľkým bonusom je množstvo citátov zo Svätého písma a citátov svätých a kresťanských autorov, ktoré sa spolu s potrebnými definíciami nachádzajú na každej strane. (Martina Jokelová Ťuchová)

Dávid Sklarčík: Z výšky stromu do hĺbky srdca – Duchovná obnova s biblickým Zachejom

Nová kniha z vydavateľstva Zachej. sk s názvom *Z výšky stromu do hĺbky srdca. Duchovná obnova s biblickým Zachejom* v jednoduchých a zároveň podnetných úvahách ukazuje, ako odhaliť korene svojich zranení a otvoriť sa Bohu. Autorom knihy je mladý slovenský kňaz Dávid Sklarčík, ktorý sa pri jej písaní inšpiroval evanjeliovým príbehom o Zachejovi (Lk 19, 1 – 10). Tento známy úryvok zo Svätého písma sa v jeho podaní mení na sprievodcu vnútornou premenou: od zvedavosti k osobnému stretnutiu, od vzdialenosti k pohostinnosti, od izolácie k milosti. V krátkych kapitolách ponúka pohľad na jednotlivé momenty Zachejovho príbehu a rozvíja ich do podnetných duchovných úvah. Kniha je cirkevne schválená. (Martina Bednáriková)

Krzysztof Grzywoc – Duchovno a sny

Vydavateľstvo Petra, n. o., Prešov v edícii *Zošíty duchovnej formácie* vydalo publikáciu *Duchovno a sny*. Téma snov je veľmi zaujímavá. Od samého začiatku sa v ľudských úvahách prejavuje o túto skutočnosť značný záujem. Sny sú súčasťou života človeka. Mnohí ich ignorujú, nevidia si ich, príliš rýchlo na ne zabúdajú, iní ich magicky interpretujú a zneužívajú

na podporu vlastnej nezrelosti. V psychológii sú prijímané ako vzácny materiál na poznanie a pochopenie ľudskej bytosti a zvláštne miesto majú na stránkach Biblie, kde sú často miestom stretnutia s Bohom. Ako prijať a použiť sny, aby sme ich dobre integrovali na ceste k dospelosti a v povolani k svätosti. (Miroslav Dancák)

Brána spásy (Jn 10, 7 – 9)

» Dominik REBJÁK

Milovaní spolupútnici, jubileum je obdobie slávnosti a obnovy, ktoré je hlboko zakorenené v biblickej tradícii a predstavuje čas, keď sa vyzdvihuje Božia milosť, odpustenie a návrat k stratenej dôstojnosti. V Starom zákone bol jubilejný rok obdobím, počas ktorého sa vrátili pôdy pôvodným vlastníkom a otroci sa oslobodili, čím sa obnovovala spravodlivosť a sloboda. Jubileum bolo časom obnovy vzťahu s Bohom, so svojim bratom a s celým stvorením.

V súvislosti s Jubilejným rokom 2025 upriamime svoju pozornosť na biblický text z Jánovho evanjelia (10, 7 – 9): „Veru, veru, hovorím vám: Ja som brána k ovciam. Všetci, čo prišli predomnou, sú zloději a zbojnici, ale ovce ich nepočúvali. Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený; bude vchádzať i vychádzať a nájde pastvu.“ Tieto slová nás vyzývajú zamyslieť sa nad Ježišom Kristom ako bránou, ktorá nás uvádza do spoločenstva s Bohom, a nad tým, akú nádej nám ponúka na našej púti.

Ak chceme pochopiť, čo znamená, že Ježiš je „brána“, je vhodné upriamiť pozornosť aj na to, ako obraz brány figuroval v Starom zákone a aký nový rozmer nám prináša Ježiš, keď sa sám označuje za túto bránu.

Brána je výrazným biblickým symbolom, ktorý zobrazuje prístup k ochrane, pozhňaniu, spoločenstvu, ale aj k spásu. Tento symbol, aj keď v Starom zákone nie je priamo spojený s Ježišom v zmysle, ktorý nám Ježiš odhaľuje v Jn 10, 7 – 9, predsa predstavuje dôležité teologické obrazy, ktoré nachádzajú svoje naplnenie v Novom zákone, v Kristovi. V tejto súvislosti má brána dôležité miesto v Božom pláne spásy, najmä v jeho vzťahu k Izraelu, Božiemu ľudu. Kľúčové biblické obrazy brány sa v Starom zákone objavujú v niekoľkých významných súvislostiach.

Brána ako vstup do Božieho chrámu a prítomnosti

Najmä v Mojžišových knihách sa brána veľmi často spája s chrámom alebo s oby-

čajmi, ktoré sa týkali Božieho uctievania. Brána svätostánku a neskôr aj brány Jeruzalema predstavujú miesto stretnutia ľudu s Bohom, miesto, kde Boh prichádza k ľuďom (Ex 27, 16; 1 Kr 6, 31).

Brána ako ochrana a útočisko

Brány miest sa tradične spájali s ochranou a bezpečím. V starovekom Izraeli boli miestom, kde sa konali dôležité politické, súdne a náboženské záležitosti. Brána bola aj miestom súdu, kde sa rozhodovalo o osude jednotlivcov (Rút 4, 1 – 10). V Knihe Nehemiášovej je opis obnovenia brány mesta Jeruzalem, kde sa božský plán obnovy a ochrany izraelského národa symbolicky uskutočňuje cez obnovenie fyzických brán mesta (Neh 2, 17).

Brána v kontexte spásy a Božích prisľúbení

V Starom zákone brána niekedy predstavuje aj vstup do Božích prisľúbení a do spoločenstva s Bohom. V Knihe Genesis, keď Boh uzatvára zmluvu s Abrahámom (Gn 15), božská prítomnosť prechádza medzi rozdelenými zvieratami, čo sa dá interpretovať ako symbol „brány“ zmluvy, ktorá umožňuje prístup do Božieho pozhňania. Tento akt umožnil, aby sa Boží ľud stal dedičom prisľúbení. Brána zmluvy sa teda stáva symbolom prístupu k Božiemu plánu spásy, ktorý sa postupne odhaľuje v dejinách Izraela. Tento obraz sa prepojí s Kristom, ktorý je novou zmluvou medzi Bohom a ľuďmi, prostredníkom našej spásy.

Brána v kontexte exodu a vyslobodenia

Jedným z najsilnejších obrazov brány v Starom zákone je udalosť, keď Boh vyslobodil Izraelitov z otroctva v Egypte. Boh prikazuje Izraelitom, aby počas Paschy označili svoje príbytky krvou baránka na „bránach“ svojich domov, čo bude znamením ich záchrany pred pohromou (Ex 12, 7.13). Brána sa stáva miestom vyslobodenia, priesečníkom medzi otroctvom a slobodou. V tomto prípade

„ Ak chceme pochopiť, čo znamená, že Ježiš je brána, je vhodné upriamiť pozornosť aj na to, ako obraz brány figuroval v Starom zákone a aký nový rozmer nám prináša Ježiš, keď sa sám označuje za túto bránu.“

symbolizuje prechod zo smrti do života, z otroctva do slobodného života podľa Božích prisľúbení. Tento obraz sa naplňa v Novom zákone, keď Kristus ako Boží Baránok svojou smrťou a zmŕtvychvstaním prináša vyslobodenie ľudí z otroctva hriechu.

V Starom zákone brána v mnohých formách predstavuje vstup do Božej prítomnosti, ochrany, pozhňania a spásy. Či už ide o bránu chrámu, bránu mesta, bránu zmluvy, alebo bránu vyslobodenia, každý z týchto obrazov predznamenáva Krista ako bránu spásy, cez ktorú má každý veriaci prístup k jedinej a pravej ceste k večnému životu.

Počas jubilejného roka má osobitný význam svätá brána: je najcharakteristickejším znakom jubilejného putovania, pretože jeho cieľom je prejsť ňou. Svätý rok sa oficiálne začína jej otvorením pápežom. Pôvodne existovala len jedna brána, a to v Lateránskej bazilike v Ríme, ktorá je katedrálou rímskeho biskupa. No vďaka veľkému množstvu pútnikov ponúkajú možnosť prejsť svätou bránou aj ostatné rímske baziliky.

Brána je vchodom do vnútra chrámu. Pre kresťanské spoločenstvo to nie je len posvätný priestor, do ktorého treba vstupovať s úctou, primeraným správaním a oblečením, ale je aj znakom spoločenstva, ktoré spája každého veriaceho s Kristom: je miestom stretnutia a dialógu, zmierenia a pokoja, očakávaním návštevy každého pútnika, priestorom Cirkvi ako spoločenstva veriacich.

Pri prechode svätou bránou si pútnik pripomína práve text z 10. kapitoly Jánovho evanjelia: „Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený; bude vchádzať i vychádzať a nájde pastvu.“ Toto gesto vyjadruje rozhodnutie nasledovať Ježiša, ktorý je Dobrým pastierom, a nechať sa ním viesť.

Ježiš v Jánovom evanjeliu (Jn 10, 7 – 9) nazýva seba „bránou k ovciam“, čím zdôrazňuje, že jediným a pravým vstupom do Božieho kráľovstva je vzťah s ním. Tento obraz „brány“ sa v kontexte jubilejného roka stáva praktickým pozvaním pre kresťana. Prechod svätou bránou počas jubilejného roka nie je len fyzický vstup do chrámu, ale aj duchovný prechod do hlbšieho vzťahu s Kristom, ktorý je cestou, pravdou a životom (Jn 14, 6).

Svätá brána počas jubilejného roka nie je len vonkajšou bránou do chrámu, ale predovšetkým pozvaním na obnovu vzťahu s Ježišom. Tak, ako Ježiš hovorí, že „kto vojde cez neho, bude spasený“, tak pre kresťana znamená prechod touto bránou obnovu svojho osobného vzťahu k Pánovi, ktorý je zdrojom spásy. Je to príležitosť na vyznanie viery a obnovu záväzku kráčať po Kristovej ceste.

Podobne ako brána v ovčinci poskytuje bezpečie a ochranu pred nebezpečenstvom, aj Kristus ako brána poskytuje ochranu pred hriechom a duchovnou smrťou. Pre kresťana to znamená prijatie daru spásy, ktorý je ponúkaný cez Ježiša. Je to šanca zažiť uzdravenie, odpustenie a obnovu v srdci, čo sa konkrétne prejavuje v osobnej konverzii a v návrate k Božiemu plánu pre jeho život.

Prechod bránou je nielen prijatie spásy, ale aj záväzok žiť v súlade s Božím slovom. Vstúpiť do ovčince cez bránu znamená byť súčasťou Božieho ľudu, ktorý je povolaný žiť podľa Kristových hodnôt. Pre kresťana to znamená usilovať sa o duchovný rast, modlitbu, pokánie a konkrétnu službu druhým. V tejto súvislosti je dôležité pochopiť, že „brať“ od Krista znamená aj „dávať“ – byť svetlom pre iných a šíriť Božiu lásku vo svete. Pastier sa k ovciam dostáva prirodzene cez bránu. Jemu sú ovce zverené a on má právo sa o ne postarať (Jn 10, 2). Ak chcem priniesť Krista – spásu do svojho života, manželstva, rodiny, farskeho spoločenstva..., potrebujem vchádzať bránou, potrebujem denne prechádzať Kristom. Zloděj a zbojník, ktorý nie je ochotný dávať, ale len brať, prechádza inokade – nie cez Krista – kráča

svojimi cestami. Iba prostredníctvom vzťahu s Ježišom sa človek dostane do ovčince – Cirkvi, a tak sa stane jeho súčasťou, súčasťou nového Božieho ľudu. Získava účasť na misii tam, kde je.

Brána je zároveň aj symbolom „pastvy“ – života v plnosti, ktorý Ježiš prináša. Pre kresťana to znamená, že cez vzťah s Kristom má plnosť života: pokoj, radosť, nádej, slobodu a život v spoločenstve s Bohom, bratmi a sestrami. Prechod svätou bránou počas jubilejného roka je pozvaním na osobné, každodenné stretávanie s Kristom – cez jeho prítomnosť v Eucharistii, v jeho slove a v jeho ľude. Týmto spôsobom sa pre nás brána stáva nielen symbolom vyslobodenia, ale aj pozvaním k hlbšiemu a plnšiemu životu s ním.

Jozef Kudzej

REZIGNACIJA

V špytalu pri Litmanovij hvarit' dochtor Antonovi: „Počúvajte ma, pan Tono, pošlem vas teraz na SONO – tam sa uvidi, človeče, v akom stave mate pečeri.“

Antonovi sja ne choče, a tak holosno dudroče: „Išč'i na SONO? A nač že? – Taď na pitvi sja ukaže...“

Chto sja zvyknuv opivat'i, tot by popravdi mav mati pak v svojm listi umertnim v kolonki „Pričina smerti“ zaznačiňa patologa, že to byv alkohol – droga.

Bylo by to stoprocentno pro žyvych dobrym mementom.

NEZNAŠANLIVOST'

V pustim obysyu v Kmiřovij povidať diler Piřivovi: „Najvece ne znašam, veru, ludej, kotry drogy beruř.“

„I ja,“ rik Piřo Džontikiv, „napriklad takych colnikiv...“

U tych, kotry riči plany midži ludej nesuř, lude uniformovany oblublenu ne suř.

archív Jozefa Oráča

Ekumenické gesto pápeža svätého Jána Pavla II.

» Jozef ORÁČ

Dodnes som vďačný za možnosť osobne sa stretnúť s pápežom Jánom Pavlom II. pri pamätníku evanjelických martýrov na rohu Evanjelického kolégia v júli 1995. Ako cirkevno-zborový dozorca prešovského evanjelického cirkevného zboru a dozorca Šarišsko-zemplínskeho seniorátu sme spolu s vtedajším biskupom východného dištriktu ECAV Jánom Midriakom nečakane a spontánne privítali pápeža pred pamätníkom. V nedeľu 2. júla 1995 odznela v ranných rozhlasových správach informácia, že pápež sa rozhodol zastaviť pri pamätníku, o čom som brata biskupa Midriaka hneď informoval, pretože on v tú nedeľu už mal naplánovaný program ako kazateľ na zborových dňoch v evanjelickom cirkevnom zbore v Spišskej Belej. Neskôr ho o tom informoval aj vtedajší primátor Prešova Juraj Kopčák. Do 16. hod. sa brat biskup vrátil a o 17. hod. sme

už spolu čakali na príchod pápeža pri kolégiu. Narýchlo sa začali robiť prísne bezpečnostné opatrenia, pretože nebolo zvykom, aby pápež navštevoval historické centrá miest, keďže ide o veľkú, ťažko chrániteľnú plochu. Uzavrela sa tá časť námestia, kde je pamätník evanjelických martýrov, nechýbali ani ostreľovači vo veži Kostola sv. Mikuláša a v budove nášho kolégia. Tesne po 17. hodine pápež v sprievode brata biskupa Jána Hirku naozaj prišiel. Vystúpil z papamobilu, brat biskup Midriak ho privítal – aj ja som mu podal ruku – a on hneď zamieril k pamätníku. Pobudol tam v tichom rozjímaní, a potom zavolať aj nás, aby sme sa spoločne pomodlili Pánovu modlitbu *Otčenáš*. Počas modlitby s pápežom sa spustil jemný júlový dáždič, na čo brat biskup Midriak po pápežovom odchode na novinársku otázku, či v tom nevidí nejakú symboliku,

odpovedal: „Ak nejakú symboliku, tak možno takú, že ako dážď zvlažuje zem, nech toto stretnutie s pápežom a modlitba s ním pri pamätníku prešovských obetí zavláži a požehná naše ekumenické vzťahy s Katolíckou cirkvou.“ Celé stretnutie trvalo možno päť minút, s pápežom sme sa rozlúčili a on pokračoval vo svojom ďalšom programe pred športovou halou, kde ho čakalo vyše dvestotisíc veriacich.

Tejto návšteve pápeža Jána Pavla II. pri pamätníku evanjelických martýrov predchádzalo sobotňajšie zhromaždenie, evanjelické bohoslužby v centre mesta za mnohotisícovej účasti veriacich z celého Slovenska, na ktorom sme si pripomínali – tak ako každoročne – pamiatku dvadsiatich štyroch mučeníkov. Prítomní boli všetci vtedajší evanjelickí biskupi na čele s generálnym biskupom Júliusom Filom, ktorý bol zároveň predsedom Ekumenickej rady cirkví. A práve cestou Ekumenickej rady cirkví bol pápežovi Jánovi Pavlovi II. krátko pred jeho návštevou Slovenska odoslaný list, v ktorom sa doslova písalo: „Chceme Vás poprosiť: ak sa rozhodnete svätorečiť troch mučeníkov z Košíc, aby ste pritom uznali aj iných martýrov, ktorí v tom čase takisto nevinne trpeli pre Krista. Dalo by sa to napríklad tak, že by ste pri svojej návšteve v Prešove vzdali úctu tým dvadsiatim štyrom martýrom, ktorí boli popravení generálom Carafom.“ Z Vatikánu prišla nádejná odpoveď. Kardinál Cassidy v odpovedi napísal: „Pri uctení si troch katolíckych mučeníkov v Košiciach bude mať Svätý Otec celkom určite na mysli tých martýrov na strane protestantov, ktorí boli taktiež obeťami násilia tohto obdobia.“

Či tento list Ekumenickej rady cirkví alebo spontánne prešovské zhromaždenie evanjelikov spôsobili, že sa pápež Ján Pavol II. rozhodol tak, ako sa rozhodol a k pamätníku prišiel, nevieme. Tých dôvodov mohlo byť viac. My evanjelici hovoríme, že sa rozhodol veľmi správne a sme za toto jeho gesto vďační. Urobil tak za všetkým tým, čo sa dialo v 16. a 17. storočí medzi oboma cirkvami, hrubú čiaru a otvoril ďalšie možnosti ešte kvalitnejšej ekumenickej spolupráce.

Svätý veľkomučeník a uzdravovateľ Panteleimón

» Ján SABOL

27. júla nám Gréckokatolícka cirkev pripomína svätého veľkomučeníka a uzdravovateľa Panteleimóna. Meno tohto svätca má grécky pôvod a znamená milosrdný.

O mučeníkovi Panteleimónovi chýbajú isté bibliografické údaje. Podľa neskorších gréckych legendárnych životopisov z 5. a 6. storočia sa mal narodiť v Nikomédii pohanskému otcovi Eustorgiovi a kresťanskej matke Eubule.

Stal sa osobným lekárom cisára Maximiána. Mal sa vzdelávať u slávneho lekára Eufrozína. Svätec, ktorý sa spomína v cirkevnom kalendári 26. júna, kňaz Hermolaus ho priviedol ku Kristovi a pokrstil ho.

Vďaka kresťanskej viere mal Panteleimón vzkriesiť mŕtve dieťa, ktoré uhryzla zmija. Navrátil zrak slepému a vykonal mnoho iných zázrakov.

Panteleimónovi kolegovia dnešného svätca udali. V Nikomédii priviazaný o olivovník podstúpil mnohé utrpenia. Prosil však o milosrdenstvo pre svojich popravcov. Kristove slová mu prisľubujú, že skrze neho nájdú mnohí milosrdenstvo. Keď ho

stali, namiesto krvi malo z jeho hlavy tiecť mlieko.

Skutočnú existenciu Panteleimóna dosvedčujú kult z konca štvrtého storočia, o ktorom píše Teodoret z Kyrosu. Svätý veľkomučeník a uzdravovateľ Panteleimón zomrel okolo roku 305.

Cisár Justinán I. mu v Konštantínopole vybudoval chrám a zreštauroval Kláštor svätého Panteleimóna v jordánskej púšti.

Na východe je Panteleimón uctievaný ako veľkomučeník a divotvorca a spoločne so svätým Hermolaom, ktorého pamiatka sa slávi 26. júna, patrí k svätým nezištníkom, teda svätcom, ktorí poskytovali lekársku starostlivosť bez nároku na mzdu.

Na západ a do Afriky sa kult svätého Panteleimóna dostal už v polovici 5. storočia. Mimoriadnu obľubu si získal v stredove-

ku, keď mu v Ríme zasvätili štyri chrámy a dostal sa medzi štrnástich svätých pomocníkov.

Na viacerých miestach, ako je Konštantínopol, Bari, Neapol, Ravella, Rím, Benátky, možno nájsť Panteleimónove ampulky s údajnou krvou mučeníka vo forme mlieka.

V umení sa svätý Panteleimón znázorňuje v dlhom plášti, priviazaný o olivovník a s rukami pribitými o hlavu.

Svätý Panteleimón / wikimedia.org

Znamená nádeje potrebujú aj tí, ktorí ju sami osebe stelesňujú: mladí ľudia. Tí, žiaľ, často vidia, ako sa rúcajú ich sny. Nemôžeme ich sklamať: budúcnosť je založená na ich nadšení. Je však smutné vidieť mladých zbavených nádeje. No na druhej strane, keď je budúcnosť neistá, keď štúdium neponúka ďalšie možnosti a nedostatok práce ohrozuje ich túžby, nevyhnutne prežívajú prítomnosť znudení a zachmuření. Nech je preto jubileum pre Cirkev príležitosťou! Buďme nablízku mladým ľuďom, radosti a nádeji Cirkvi a sveta! Ani migrantom, ktorí opúšťajú svoju krajinu v snahe nájsť lepší život pre seba a svoje rodiny, nemôžu chýbať znamená nádeje. Nech ich očakávania nie sú zmarené predsudkami a uzavretosťou; nech prijatie, ktoré každému otvára náruč v súlade s jeho dôstojnosťou, sprevádza zodpovednosť, aby nikomu nebolo odopreté právo budovať lepšiu budúcnosť. Kresťanské spoločenstvo nech je vždy pripravené brániť práva tých najslabších. Otvorte veľkoryso dvere prijatia, aby nikomu nechýbala nádej na lepší život. (Svätý Otec František: *Nádej nezahanbuje*, 12 – 13; krátil R. Fučko)

Viera a naše zdravie

» Marcela ŠKULTÉTYOVÁ

Nedávno som videla film *Nemožné odpustenie*, ktorý bol natočený podľa skutočnej udalosti. Muž vnikne do školy, zabije niekoľko detí a nakoniec aj seba. Pár dní nato zástupcovia náboženskej obce idú za vdovou, aby jej povedali, že jej mužovi odpúšťajú, a keďže zostala sama s deťmi, ponúkajú jej aj pomoc. Keď sa ich novinárka opýtala, prečo to urobili, odpovedali, že tá nenávisť by ich samotných zničila.

Nie vždy si uvedomujeme, že Desatoro Božích prikázaní nie je len výkričníkom, ale smerovkou k skutočne dobrému životu. Že ich napĺňaním si nebudujeme len cestu k večnosti, ale konáme dobro pre svoj pozemský život, že si tak upevňujeme svoje zdravie – telesné i duševné. A možno si vôbec neuvedomujeme, v čom všetkom nám praktizovanie viery pomáha v tomto našom zemskom putovaní.

Emócie. Dávajú nám energiu – tie dobré, pozitívne nám dávajú silu tvoriť, budovať, tie zlé silu ničiť. Ak im nedáme možnosť prejaviť sa navonok, ničia nás zvnútra. Počuli ste už o psychosomatických ochoreniach? Sú to telesné ochorenia spôsobené dlhodobou prežívanými negatívnymi emóciami. Zavisť, hnev... Áno, sú uvedené medzi siedmimi hlavnými hriechmi.

Miluj svojho blížneho. Táto doba z nás robí egoistov. Ibaže v našom vnútri vzniká

prázdno, ktoré sa usilujeme zaplniť zážitkami, majetníctvom drahých vecí... Ale márne. Nedá sa žiť bez lásky. Tej najväčšej, ale ani tej ľudskej. Často nie je jednoduché toho druhého milovať. Ja som sa naučila pri práci s klientmi nachádzať na nich to dobré a pozitívne. Mne to uľahčovalo vytváranie si dobrého vzťahu k nim a im môj pohľad často pomáhal vidieť sa v lepšom svetle. Potvrdilo sa mi, že ak hľadíte na toho druhého s láskou, on sám sa často v tomto pohľade zmení. Niekedy nám prikázanie lásky umožní aspoň urobiť si odstup od toho druhého bez hnevu, možno s pocitom ľútosť. Ale hlavne – ak rozdáme veľa lásky, veľa sa nám jej aj vráti. A to je to ľudské teplo, ktoré robí náš život radostným.

Liturgia. „Joj, tie vaše liturgie sú dlhé, ja by som ich hneď skrátil.“ Keď som začala kantorovať, chodila som na večerné liturgie priamo z práce. Unavená, ohučená od rána z klientov som si sadla do prvej lavice a začala spievať. Keď spievate do mikrofónu, musíte sa maximálne sústrediť, všetko iné musí ísť z hlavy preč. Liturgia sa skončila a ja som si s prekvapením uvedomila, že už vôbec nie som unavená, že moja hlava je čistá a ľahká. Uvedomila som si, že pre mňa ako psychológa je liturgia vlastne psychoterapiou. A určite by bola podstatne menej účinná, keby trvala len dvadsaťpäť minút.

Aktívna účasť na liturgii – spev – pomáha prehĺbiť naše sústredenie na liturgiu, no nielen to. Odborníci zistili, že spev posilňuje náš imunitný systém, a to už je čo povedať! Znižuje stres, posilňuje kapacitu pľúc (odporúča sa napr. aj pri astme a pri skleróze multiplex), zlepšuje rečové schopnosti. Mala som klienta, ktorý sa tak strašne zajakával, že autobusom s ním musela chodiť manželka, lebo nebol schopný vypýtať si lístok. Pieseň však zaspieval bez jediného zajakania sa. Starším ľuďom pomáha pri problémoch s pamäťou. Naše obrady sú spevne dosť náročné, hlavne v pôstnom období, keď sa na večeriach a liturgiách vopred posvätených darov vystriedajú skoro všetky samohlasy a podobený. Minule sa ma po takejto spevne náročnej liturgii kamarátka opýtala: „Tak akí sme boli?“ No stobodová. Áno, je to aj o hrdosti, že som zvládol niečo náročné, že na to mám. A dôchodca si dodá – ešte stále na to mám!

Kadidlo. Samostatná kapitola. „Kadidlo má na ľudský organizmus relaxačné účinky vrátane pozdvihnutia nálady a zvyšovania pozornosti. Podľa štúdie z roku 2008 majú aktívne látky v kadidlovej živici psychoaktívne účinky – znižujú úzkosť a pôsobia antidepresívne,“ uvádza *Wikipédia*. Už viete, prečo hlavne na veľké sviatky, keď sa veľa používa kadidlo, odchádzame z chrámu v povznesenej nálade? Samozrejme, je sviatok, ale kadidlo náš zážitok podčiarkuje.

Pôst a zdržanlivosť od mäsa. Keď som sa zaujímala o prevenciu rakoviny, v príčinách jej vzniku boli uvedené okrem iného

„Nie vždy si uvedomujeme, že Desatoro Božích prikázaní nie je len výkričníkom, ale smerovkou k skutočne dobrému životu. Že ich napĺňaním si nebudujeme len cestu k večnosti, ale konáme dobro pre svoj pozemský život, že si tak upevňujeme svoje zdravie – telesné i duševné. A možno si vôbec neuvedomujeme, v čom všetkom nám praktizovanie viery pomáha v tomto našom zemskom putovaní.“

aj znížená imunita, stres a nevyriešené emócie.

Našu imunitu oslabuje viacero vecí. Jednou z nich je nevhodná strava. Jeme priveľa, máme zlé zloženie stravy, priveľa cukrov i mäsa. Naši predkovia žili v nedostatku a mäso mávali zriedka. My ho máme dostatok, ale nie celkom osoží nášmu zdraviu. Preto nejst' ho aspoň raz do týždňa je veľmi múdre. Pôstne obdobie pridáva ešte stred. Áno, práve na konci zimy, keď naše telo potrebuje očistu od škodlivín a odborníci už roky odporúčajú odľahčujúcu diétu.

Modlitba pred jedlom. Na správne trávenie je dôležité sústredenie sa na jedlo. Modlitba pred ním nás usmerní, aby sme jedli s vedomím, že jedlo nám má priniesť silu a zdravie. Pretože narýchlo zhltnuté jedlo pred obrazovkou počítača nášmu zdraviu veľmi neprospieva.

Dobrá spánok je neoddeliteľnou súčasťou nášho zdravia. Aby sme zaspali, musíme sa

stíšiť, upokojiť. Zvážte sami, čo je účinnejšie – kriminálka v televízii alebo večerná modlitba?

Ranná modlitba. Kamarátka mi minule hovorí: „Ja si ráno sadnem na posteli a pozerám správy na mobile. Ja viem, že by som ho nemala mať v noci pri posteli, ale čítala som, že ráno nemáme hneď vyskočiť z postele, ale chvíľu si posediť.“ Nepostaviť sa prudko hneď po prebudení určite robí dobre starším ľuďom a tým s nízkym tlakom, ale kamarátkin spôsob celkom zdraviu neprospieva (hlavne ako zdroj nadbytočných, často negatívnych informácií). Viera nám ponúka oveľa zdravšiu alternatívu – modlitbu. Uvedenie si Stvoriteľovej prítomnosti mi dáva pocit istoty, že môj život riadi Boh, že je pri mne v dobrom i v ťažkom – to všetko mi dáva úplne inú energiu, ako je pocit bezmocnosti pri správach o politike.

„Keď som teraz znova dostal angínu, povedal som si, že naozaj potrebujem vypnúť,“ povedal mi raz môj klient, obyčajný robotník. Uvedomil si, že jeho prepracovanosť má za následok zníženie imunity, a telo velí nútený oddych. Sviatočné dni nie sú iba oslavou Boha, ale potrebnou prestávkou v našom snažení o splácanie úverov či zarábaní na nové auto. Radšej dokračať peši na koniec svojej cesty v dobre udržanej schránke svojho tela, ako nechať sa tam doviezť na vyleštenom aute, lebo už nedokážeme sami ani riadiť, no nie?

„Správal som sa zodpovedne k prírode ako k Božiemu daru?“ Táto a ďalšie otázky v pomôcke k spytovaniu svedomia upriamujú našu pozornosť na prírodu – aby sme si ju vážili a užívali ako jedinečný dar nášho Stvoriteľa. Ďalší dar už nebude a ak si ju zničíme, naši vnuci nebudú môcť na tejto zemi žiť. Nám ešte zatiaľ svoje dary poskytujú. Viete napríklad, prečo boli stavané liečebne na respiračné ochorenia v Tatrách? Pretože ihličnaté stromy vylučujú látky, ktoré priamo liečia pľúcne ochorenia. Pobytom v prírode regeneruje naša psychika, telo sa posilňuje. Žiadne fitnesko nenahradí aktívny pobyt v prírode. Ak sme sa naučili chodiť na prechádzky či jazdiť na bicykli, máme možnosť vnímať prírodu všetkými zmyslami. Spev vtákov, vôňa kvetov či machu, pestrosť farieb – toto všetko nám dá viac ako škatuľka drahých vitamínov z lekárne.

Vypichla som iba niekoľko aspektov, v ktorých nám praktizovanie našej viery pomáha v tomto zemskom putovaní. Možno pre seba ešte nejaký ďalší nájdete.

Esi Grünhagen / pixabay.com

Aktívne počúvanie

Počúvanie nie je len to, že naše uši zachytia zvuky. Aktívne počúvanie znamená zámerne sa sústrediť, porozumieť a reagovať. Vyžaduje pozornosť, energiu a ochotu vnímať nielen slová, ale aj ich zmysel a emócie. Počúvame nielen ušami, ale aj srdcom. Všimame si nielen obsah reči, ale aj tón hlasu, mimiku, gestá a ďalšie neverbálne prejavy, ktoré často hovoria viac než samotné slová. Úlohou počúvajúceho je byť prítomný – sústrediť sa na to, čo druhý hovorí. Aktívne počúvanie neznamená presvedčanie, dávanie nevyžiadanych rád, hodnotenie, podpichovanie, moralizovanie či kritizovanie. Nie je to ani vypytovanie sa, ironizovanie či vynášanie súdov. Naopak, ide o schopnosť na chvíľu ustúpiť so svojimi vlastnými názormi a sústrediť sa naplno na druhého, aby sme pochopili, čo sa nám snaží povedať. Aktívne počúvajúci udržiava očný kontakt a otvorený postoj, reaguje verbálne aj neverbálne („aha, áno, rozumiem...“), pýta sa otvorené otázky, overuje pocity druhej osoby, pracuje s tichom, necháva hovoriaceho dokončiť bez prerušenia, zopakuje vlastnými slovami, čo počul, rady dáva iba na vyžiadanie, neposudzuje, dáva najavo: „Záleží mi na tom, čo hovoríš.“

Na schopnosti počúvať musíme pracovať celý život. Vedomé a úmyselné počúvanie nám pomáha zachovať si otvorenú myseľ a zbaviť sa predsudkov, ktoré by mohli skresliť alebo oslabiť význam hovoreného. Aby sme dokázali aktívne počúvať, mozog musí byť aktívny – prekladať slová do obrazov, porovnávať ich a ukladať. Tento proces závisí od rozvinutej neurónovej siete, ktorú však nemá automaticky každý človek. Dobrou správou však je, že sa dá rozvíjať praxou. (Eva Zuzana Jenčušová)

StockSnap / pixabay.com

Ako byť dobrým otcom: veriace deti

» Richard VAŠEČKA

Náš najstarší syn Samuel je už ženatý a sám je otcom. Nedávno sme krstili naše prvé vnúča – vnučku Vivien (sv. Bibiana). Keď však mal Samko ešte asi len dva a pol roka, zúčastnili sme sa na slávení Paschy (Veľkej noci) v kostole kapucínov. Asi prvýkrát vedome prežíval toto slávenie a komunikoval o tom s nami. Pamätám si, že veľmi intenzívne prežíval Veľký piatok a Ježišovu smrť a pochovanie. Keď sme na druhý deň večer po skončení Paschálnej vigílie (Biela sobota) spievali s kresťanmi z ďalších spoločností „On žije, on žije!“, Samko neveriaco krútil hlavou a hovoril mi: „Nezije. Veľ zomle!“ Moja úpenlivá snaha vysvetliť mu pojmy ako „vstal z mŕtvych“ a „vzkriesenie“ nezaberala. Tak som si povzdychol smerom k nebeskému Ockovi s prosbou „Čo robiť?“ a rozhladal sa okolo seba. Držiac Samka na rukách som

podišiel dopredu k oltáru a ukázal mu sochu Vzkrieseného, ktorú tam len pred chvíľou položili: „Vidíš, Samko, toto je Ježiš. Naozaj zomrel. Tu má rany po klincoch, na rukách, na nohách. Aj v boku, čo mu ten vojak prebodol kopijou.“ Samko prikyvoval. „Ale vidíš, má otvorené oči!“ Samko bol chvíľu ticho a potom vážne vyhlásil: „Uz velim!“

Jedným z najdôležitejších cieľov výchovy je odovzdávanie viery deťom. Svätý Pavol píše, že človek hodný dôvery Cirkvi „má mať veriace deti, ktoré nemožno obviňovať z neviazanosti a neposlušnosti“ (Tit 1, 6). „Musí dobre viesť svoj dom a deti držať v poslušnosti a v celkovej mravnej čistote. Veď kto nevie viesť svoj dom, ako sa bude starať o Božiu cirkev?“ (1 Tim 3, 4 – 5). A matkám pripomína, že cieľom výchovy

je, aby ich deti zotrvali „vo viere, láske, svätosti a zdržanlivosti“ (1 Tim 2, 15).

Pri malých deťoch mnoho rodičov v tejto veci tápe a pri veľkých deťoch sa zasa trápia. Mnohí sa pýtajú: „Snažili sme sa, žili sme nábožne, dali sme im, čo sme vedeli. Prečo teda ako malí nechcú chodiť do kostola a ako dospelí žijú bez Boha?“ Nie je v možnostiach tohto článku odpovedať na všetky otázky. Môže vás však upriamiť na to najpodstatnejšie a poskytnúť vám zopár dobrých tipov.

V otázkach výchovy vo viere nám poskytuje veľmi jasné slová *Katechizmus Katolíckej cirkvi*: „Milosťou sviatosti manželstva rodičia dostali zodpovednosť a výsadu evanjelizovať svoje deti. Už od prvých rokov života ich majú uvádzať do tajom-

stiev viery, lebo sú svojim deťom prvými hlásateľmi.“ (KKC 2 225)

Evanjelizovať svoje deti je výsada. Som veľmi rád, že naše deti počujú zvesť o Kristovi na bohoslužbách, na duchovnej obnove či v cirkevnej škole. Som vďačný za každého kňaza, katechéta a animátora, ktorý s nimi hovorí o viere. Ale až žiarlivo si strážim tú česť a výsadu byť spolu so svojou manželkou pre svoje deti prvými hlásateľmi viery v Ježiša Krista. Veľmi mi záleží na tom, aby si naše deti, keď budú spomínať na korene svojej viery, spomenuli na prvom mieste na svojho otca a matku.

Evanjelizovať svoje deti je zároveň veľká zodpovednosť. Sú nám zverené od prvých chvíľ ich života, keď sú ich srdcia otvorené dokorán. Nikto nie je taký zodpovedný za to, aby počuli evanjelium, ako my. Ani škola, ani Cirkev, ani starí rodičia.

Keď hovoríme o evanjelizácii svojich detí, je kľúčové pochopiť rozdiel medzi vierou a náboženstvom. Všimnite si, že katechizmus nehovorí nič o náboženstve, ale len o viere. Najväčší zmätko pochádza práve zo zamieňania si týchto pojmov. Aký je teda medzi nimi rozdiel?

Viera či náboženstvo

Náboženstvo je ľudská snaha byť prijateľný pre Boha a tak dosiahnuť nebo. Viera je prijatím Božieho diela a odpoveďou naň. Náboženstvo pozostáva z nauky (čo mám uznávať), obradov (čo mám absolvovať) a morálky (čo mám a nemám robiť). Viera je osobným vnútorným presvedčením, skrze ktoré vstupujem do dôverného vzťahu s Bohom. Náboženstvo je o tom, čo robíme my pre Boha, viera o tom, čo robí Boh pre nás.

Namiesto toho, aby sme sa delili so svojim vnútorným presvedčením a osobným vzťahom s Bohom a ohlasovali deťom, čo pre nich Boh urobil a čo im ponúka, učíme ich len poučky, formulky, príkazy a zákazy.

Písmo jasne hovorí, že „spasení ste milosťou skrze vieru; a to nie je z vás, je to Boží dar: nie zo skutkov, aby sa nik nevystatoval“ (Ef 2, 8 – 9). Milosť a viera. Presne ten istý jazyk používa aj katechizmus. Milosť, evanjelizácia, viera, ohlasovanie.

Práve tu je kľúčová úloha otcov. Otcovia sú totiž v porovnaní s matkami vo všeobecnosti zameraní viac na vieru ako na náboženstvo. Znamená to však aj to, že ak muž nemá vieru, teda vnútorné

„Jedným z najdôležitejších cieľov výchovy je odovzdávanie viery deťom. Svätý Pavol píše, že človek hodný dôvery Cirkvi „má mať veriace deti, ktoré nemožno obviňovať z neviazanosti a neposlušnosti“ (Tit 1, 6). „Musí dobre viesť svoj dom a deti držať v poslušnosti a v celkovej mravnej čistote. Veď kto nevie viesť svoj dom, ako sa bude starať o Božiu cirkev?“ (1 Tim 3, 4 – 5) A matkám pripomína, že cieľom výchovy je, aby ich deti zotrvali „vo viere, láske, svätosti a zdržanlivosti“ (1 Tim 2, 15 SEP).“

presvedčenie, nemá príliš záujem o praktizovanie náboženstva. Ženy sú prirodzene náboženskejšie. Ak v rodine dominuje náboženstvo namiesto viery, zväčša je to preto, lebo otec vo výchove k viere chýba. Otcovia, buďte veriaci a ohlasujte vieru svojim deťom spolu so svojou manželkou! Neuspokojte sa len s náboženstvom bez vnútorného presvedčenia, bezlivej viery! Katolícke náboženstvo má zmysel, keď stojí na kresťanskej viere.

Mechanizmus zrodu viery je opísaný aj v desiatej kapitole Listu Rimanom:

„Blízko teba je slovo, v tvojich ústach a v tvojom srdci; totiž slovo viery, ktoré hlásame. Lebo ak svojimi ústami vyznávaš: Ježiš je Pán! a vo svojom srdci uveríš, že Boh ho vzkriesil z mŕtvych, budeš spasený. Lebo srdcom veríme na spravodlivosť a ústami vyznávame na spásu. Veď Písmo hovorí: ‚Nik, kto v neho verí, nebude zahnaný.‘ Lebo každý, kto bude vyzývať Pánovo meno, bude spasený. Ale ako budú vyzývať toho, v ktorého neuverili? A ako uveria v toho, o ktorom nepočuli? A ako počujú bez kazateľa? Teda viera je z hlásania a hlásanie skrze Kristovo slovo.“ (porov. Rim 10, 8 – 17)

Pozrime sa na tento proces v jednotlivých krokoch:

Slovo viery

Veľa rodičov si myslí, že ich deti budú veriace, lebo im hovoria o Bohu a vodia ich do kostola. Najmä keď aj doma vedú intenzívny náboženský život. Viera sa však nerodí z náboženskej aktivity a hocijakého slova o Bohu. Viera sa rodí zo slova viery, ktoré hlásame. Najprv si

treba ujasniť rozdiel medzi slovom o Bohu a Božím slovom. Slovo o Bohu je to, čo hovorí človek o Bohu na základe svojich predstáv, skúseností a ľudských tradícií. Božie slovo je to, čo hovorí Boh – o sebe, o človeku, o svete. Ježiš to rozlišuje úplne jasne, keď hovorí Petrovi: „Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo ti to nezjavilo telo a krv (podľa vysvetliviek hebraizmus označujúci človeka), ale môj Otec, ktorý je na nebesiach“ (Mt 16, 17). Slovo viery je Božie slovo, ktorému som uveril, čiže som úprimne zo srdca presvedčený, že je pravdou. „Viem, komu som uveril, a som presvedčený.“ (2 Tim 1, 12) Často sa opakuje, že „nestačí veriť, treba podľa toho aj žiť“. Táto veta je pravdivá. Ale iba ak si pletieme viera s náboženstvom. Inak je schizofrenická. Každý človek so zdravou myslou totiž žije podľa toho, čomu verí. Čomu skutočne verí. Lebo slovo viery je blízko teba. Problém je, že mnohí rodičia sa hlásia k náboženstvu (napr. rímskokatolíck), ale srdcom sa nestotožňujú s kresťanskou vierou. Možno si to ani neuvedomujú, ale v skutočnosti veria tomu, čomu ľudia tohto sveta. Majú totiž náboženstvo, ale nemajú vieru. A tak svojim deťom nemôžu hlásať slovo viery.

Viera srdca

Srdcom veríme. Podľa katechizmu je „srdce príbytok, kde sa zdržiavam, kde bývam, kam zostupujem. Je to náš skrytý stred, nedostupný nášmu rozumu ani iným. Jedine Boží Duch ho môže preskúmať a poznať. Je to miesto rozhodovania, a to v najväčšej hĺbke našich psychických sklonov. Je to miesto pravdy, kde si volíme život alebo smrť. Je to miesto stretnutia“ (KKC 2 563). Môžeme deti naučiť prežehnať sa, recitovať modlitby a spoznať náboženské vedomosti,

ale ak sa Božia milosť skrže naše hlásanie viery nedotkne ich srdca, budú o nás platiť Ježišove slová: „Pokrytci! Dobro o vás pro-rokoval Izaiáš, keď povedal: ‚Tento ľud ma uctieva perami, ale ich srdce je ďaleko odo mňa‘“ (Mt 15, 8). Ak sa spoľahneme na náboženstvo a budeme pôsobiť len na rozum a city, vychováme zo svojich detí farizejov alebo rebelov. Ale nie veriace deti. Srdce sa nedá oblafnúť. Neplatí naň náboženstvo, iba viera. Slobodné rozhodnutie. Vnútorne presvedčenie. A to nie je v rukách rodičov. Preto sa mnohí radšej uchylujú k náboženstvu, ktoré sa im zdá predsa len istejšie. Sv. Pavol však pripomína, že „evanjelium je Božou mocou na spásu každému, kto verí“ (Rim 1, 16).

Vyznanie úst

Ústami vyznávame. Mnohí rodičia nevyznávajú svoju vieru pred deťmi slovami, často s odôvodnením, že podľa nich stačí, keď im dávajú dobrý príklad. Katechizmus je v tom jasný: „Rodičia majú byť slovom a príkladom prvými hlásateľmi viery pre svoje deti.“ (KKC 1 656) Biblický princíp zasa hovorí, že „z plnosti srdca hovoria ústa“ (Lk 6, 45). Ak je viera v našom srdci, úplne prirodzene o nej hovoríme v okol-

un-perfekt / pixabay.com

nostiach bežného života a vyznávame ju pred ľuďmi. Jednoducho hovoríme o tom, o čom sme presvedčení. Vyznávame, že Ježiš je Pánom celého nášho života. Špeciálne pred svojimi deťmi. Ak takéto vyznanie vychádza z nášho srdca, prirodzene je v súlade so spôsobom nášho života. A tak ide ruka v ruku slovo s príkladom. O takomto vyznávaní Ježiš sľubuje: „Každého, kto mňa vyzná pred ľuďmi, aj ja vyznám pred svojim Otcem, ktorý je na nebesiach“ (Mt 10, 32).

Viera z hlásania

Písmo aj katechizmus svorne tvrdia, že rodičia sú prvými hlásateľmi viery pre svoje deti. „Ale veď to robíme!“ zvolajú mnohí rodičia. Keď sa však s nimi chvíľku rozprávam, zistím, že nie sú hlásateľmi viery, ale len šíriteľmi náboženstva. Sú úprimne nábožní, ale nehľásajú evanjelium o kráľovstve (Mt 9, 35), Božie evanjelium (Mk 1, 14), Kristovo evanjelium (2 Kor 2, 12), evanjelium Božej milosti (Sk 20, 24), ale ľudské tradície. Platia o nich Ježišove slová: „Nauky, čo učia, sú iba ľudské príkazy. Božie prikázanie opúšťate a držíte sa ľudských obyčajov.“ (Mk 7, 7-8) A tak nevychovávajú veriace deti, ale prinajlepšom nábožné. Bohužiaľ, mnohé z týchto detí akoby v dospelosti stratili vieru. Nestratili. Žiadnu nemali. Tento svet z nich akurát spláchol náboženské zvyky a tradície. Viera je tajomstvo a dar. Zrod viery nie je ľahký. Ale je to jednoduché a jasné – uveril som z celého srdca v Ježiša Krista a vyznal ho za Pána svojho života. To vyvolalo v mojom živote zásadnú zmenu a spôsobuje to štýl života viditeľne odlišný od tohto sveta. Je to najdôležitejšia vec v mojom živote, o ktorej prirodzene a rád hovorím.

Moje deti preto v bežných okolnostiach života (nielen v kostole alebo pri modlitbe) opakovane odo mňa počujú, že Boh je môj všemohúci Otec, ktorý ma miluje a stará sa o mňa. Vidia, že tomu naozaj verím a riadim sa tým. A vidia ovocie, ktoré táto viera prináša.

Skutočná kresťanská viera stojí na Božom slove. Nie na tom, ako si Boha po ľudsky predstavujú rodičia, pán farár, stará mama či pani katechétka. Katechizmus Katolíckej cirkvi sa začína Ježišovým výrokom z modlitby pri Poslednej večeri: „Otcé, večný život je v tom, aby poznali teba, jediného pravého Boha, a toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista“ (Jn 17, 3). Skutočná kresťanská viera prináša večný život, ktorý spočíva v blízkom a dôvernom poznaní Otca, jediného pravého Boha, a jeho Syna Ježiša Krista. Ak takúto vieru a takýto život máme, môžeme ich odovzdať. „Veď ja som od Pána prijal, čo som vám aj odovzdal.“ (1 Kor 11, 23) Potrebujeme v srdci osobne uveriť, počúvať Boha a zvestovať jeho slovo svojim deťom. Tak to vidíme vo Svätom písme: „Pán hovoril Mojžišovi: ... Potom Mojžiš vravel: ‚Toto hovorí Pán...‘“ (Ex 11, 1.4) Božie slovo nájdeme, keď sa budeme my sami modliť a čítať Písmo a keď budeme počúvať živé ohlasovanie a vyučovanie slova v Cirkvi. „Ak toto budeš predkladať bratom, budeš dobrým služobníkom Krista Ježiša, živým slovom viery a dobrého učenia, ktoré si osvojil. Svetáckym a babským bájkam sa vyhýbaj.“ (1 Tim 4, 6-7)

Nemýlite sa. Nabudúce si v siedmich bodoch povieme, ako konkrétne odovzdávať deťom vieru.

Mozaiika

Príbehy poslušníka

Liek

Ahoj, deti, možno aj vy máte niekde ukryté svoje malé tajomstvá. Zvyčajne si svoje milé drobnosti vložíme do zaujímavej škatuľky a ukryjeme ju pod posteľ alebo do nejakej skrýše, kde sa k nej nikto nepovoláný nedostane. V podstate všetky vzácne veci majú svoje ochranné obaly, ktoré zabezpečia, aby sa v nich ukryté veci neznehodnotili.

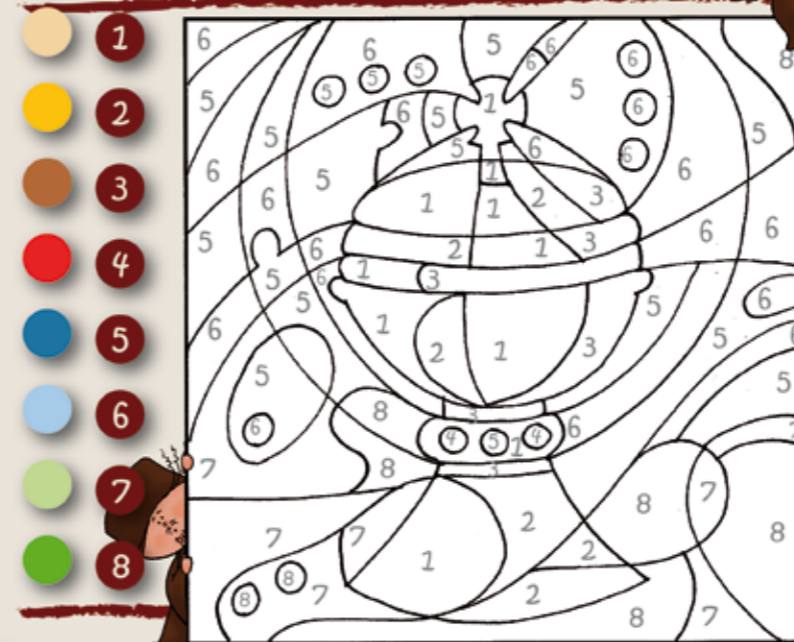

V chrámoch sa na oltári v bohostánku nachádza nádoba, ktorú voláme darochraniteľnica. To je nové slovičko do nášho slovníka. V nej sa uchováva premenené telo nášho Pána Ježiša Krista a aj vďaka tomu živý Ježiš ostáva uprostred svojho ľudu. Prichádza do nášho srdca, keď ho prijímame, ale zároveň sa naňho môžeme dívať a zotvárať v jeho prítomnosti.

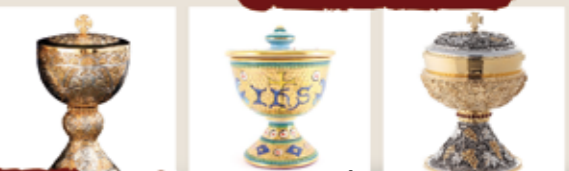
Píše a kreslí Dada Kolesárová.

Šperkovnica

Schránka, ktorú nájdeme v chrámoch na oltári v bohostánku – kivitě, nesie najväčšie bohatstvo, najkrajší šperk – živého Krista. V nej sa uchováva eucharistický Kristus a pomenovanie vzniklo z dvoch slov: dar a chrániť. Preto darochraniteľnica. Vyrába sa z rôznych materiálov, ale najčastejšie ide o kovovú alebo keramickú nádobu v tvare uzatvárateľného kalicha. Úloha: Obrázok darochraniteľnice vyfarbi podľa čísel.

- Bola vyrobená z:
  - dubového dreva;
  - cédrového dreva;
  - akáciového dreva.
- Zvonku i zvnútra bola obložená:
  - diamantmi;
  - zlatom;
  - striebrom.
- Na vrchnáku boli postavy:
  - Mojžiša a Eliáša;
  - dvoch cherubínov;
  - dvoch hadov.
- Vo vnútri boli umiestnené:
  - tabule Desiat' Božích prikázaní, nádoba s mannou, Áronova palica;
  - tabule Desiat' Božích prikázaní, medený had, Mojžišova palica;
  - tabule Desiat' Božích prikázaní, šofár, veľkňazské rúcho.
- Premiestňovala sa:
  - pomocou špeciálnych kolies;
  - na bielej č'ave;
  - pomocou palíc.

Archa

Predobrazom darochraniteľnice je starozákonná archa zmluvy, ktorá bola najprv súčasťou stánku stretnutia, a potom za kráľa Šalamúna umiestnená v jeruzalemskom chráme. Úloha: Z viacerých možností vyber tie, ktoré správne opisujú, ako vyzerala archa zmluvy.

CENTRUM PRE RODINU
ZLATÁ BAŇA – SIGORD
centrumsigord.sk, 0903 983 316 – 7

RODINNÝ TABOR

05.08. - 09.08.2025

v Centre pre rodinu na Sigorde

REGISTRÁCIA

CENTRUM.RODINA@GMAIL.COM + 421 903 983 316 - 317

V úvode ďalšieho odseku pápež František odovzdá prvú pravdu, ktorú chce povedať mladým: „Boh ťa miluje. Neprekáža, ak si to už počul, chcem ti to znova pripomenúť. Nikdy o tom nepochybuj, čokoľvek by sa ti v živote stalo. Nech by sa dialo čokoľvek, si nekonečne milovaný.“

Možno skúsenosť otcovstva, akú si prežil, nebola najlepšia, tvoj pozemský otec bol možno ďaleko a neprítomný alebo, naopak, bol panovačný a vlastnícky; alebo jednoducho nebol otcom, akého si potreboval. Nevieť. No s absolútnou istotou ti môžem povedať, že bezpečne sa môžeš vrhnúť do náručia božského Otca, Boha, ktorý ti dal život a ktorý ti ho dáva v každom okamihu. On ťa bude pevne podopierať.

V Božom slove nachádzame mnohé vyjadrenia o jeho láske. Ako keby hľadal rozličné spôsoby, ako ti ju prejavíť v nádeji, že niektoré z jeho slov sa dotknú tvojho srdca. Niekedy hovorí o sebe, že je plný lásky ako matky, ktoré úprimne milujú svoje deti hlbokou láskou, takže nie sú schopné na ne zabudnúť ani ich opustiť. Alebo nám hovorí, že nás od vekov očakáva, pretože sme sa na tomto svete neocitli náhodou. Ešte skôr ako sme začali existovať, boli sme v pláne jeho lásky. Alebo nám dáva na známosť, že vidí našu krásu, ktorú nepozná nikto iný.“ (Richard Fučko)

Skauti v Klokočove | Veronika Kruniková

Horami, dolami až k Bohorodičke

Viete, čo znamená pustiť sa sama s tromi mužmi, za ktorými vás pošle biskup, na päť dní do lesa? Ani ja som nevedela. Ale určite som nečakala, že to bude taká dobrá psychohygiéna, taký obohacujúci a požehnaný čas.

Začalo sa to tak, že vладыka Cyril dostal nápad. 😊 Prečo sa nevybrať na naše najväčšie pútnické miesto, na najväčší odpust v roku v najteplejší čas roka peši? Kto by takúto lukratívnu ponuku odmietol?

Tak sme sa teda štvorica statočných v zložení dvaja skauti (roveri pre zasvätených),

jeden kňaz a jedna šarmantná reprezentantka Košickej eparchie (teda ja 😊) vybrali na cestu objavovania a výziev slovenskej prírody až domov k Bohorodičke – do Klokočova.

Keďže sme putovali po stopách Bohorodičky k Bohorodičke, začali sme v Prešove, kde sa podľa zmienky nachádzala kópia Klokočovskej ikony. V utorok ráno nás prijal vладыka Peter Rusnák, ktorý bol v tom čase administrátorom Prešovskej eparchie, v arcibiskupskej kaplnke. Keďže to bola púť, ako sa patrí, začali sme spoločnou modlitbou Akatistu

ku Klokočovskej Bohorodičke, ktorý sme sa po častiach modlili celý týždeň. Vладыka nám posvätil putovnú ikonu, ktorá putovala spolu s nami.

Naša cesta sa v ten deň skončila v Centre pre rodinu na Sigorde, kde sme si v al-tánku varili večeru. Teda chlapi varili. Mne bolo za celý ten týždeň dovolené raz miešať omáčku. Medzičasom sme dostali pozvanie zúčastniť sa na svätej liturgii denného tábora, ktorý sa práve začínal. Navyše sme grátis dostali prehliadku celého centra.

Večer sme sa zišli v kaplnke na spoločnú modlitbu. Počas nášho kráčania sme mali možnosť vidieť, ako to „žije“ či už v inej farnosti, alebo v eparchiálnom centre, a pozrieť sa na Cirkev z nadhľadu, vidieť ju v kontexte väčšieho celku. Že hoci na inom mieste, všetci kráčame k rovnakému cieľu.

Ráno sme začali modlitbou. Teda keď sa aspoň jednému z nás podarilo načítať aplikáciu *Časoslov*, čo bolo asi po hodine chôdze. Počas kráčania mal každý z nás priestor pre seba v tichu a modlitbe. Niekedy sme šli v rozstupoch, každý zabratý do vlastných myšlienok, inokedy v rozhovoroch, a keď prišla kríza, tak aby toho nebolo málo, aj so vzájomným podpichovaním.

Jedna z vecí, ktoré vás putovanie naučí, je, koľko málo človeku stačí. A je to

neopísateľný pocit slobody, že všetko, čo naozaj potrebujete, máte na chrbte, a o zvyšok sa postará Boh. Náš druhý deň sa skončil v Juskovej Voli farskou liturgiou a večerou.

Ďalší deň sme si užívali príjemné počasie a krásne výhľady z lúk nad Vranovom. Putovanie sme zakončili v obci Sedliská. Ráno sme sa rozlúčili s trojkilovou výslužkou domácich uhoriek.

Ako to už býva zvykom, štvrtý deň prišla kríza. Asi najmä vinou rozpaleného asfaltu, ktorý sa na nás podpísal v podobe otlakov. Ale aj ten sa niesol v pozitívnom duchu. Keď už Lukáš vyťahoval tretí závin z batoha, otcovi Michalovi to nedalo a spýtal sa ho, koľko ich tam ešte má. Odpoveď bola päť, lebo päť dní putujeme.

Posledný deň bol plný dobrodružstiev. Vstávali sme ešte za tmy, stihli sme vidieť padajúce perzeydy, pán Anton nás previedol skratkou cez les, kde sme čakali na východ slnka, a ešte sme si stihli uvariť aj kávu. Keď sme prišli na Širavu, prenajali sme si loďky. Milosťou bolo vidieť klokočovský chrám z novej perspektívy – priamo z vody. Práve tam sme sa domodlili koniec akatistu a doputovali sme posledné kilometre.

Neboli to však posledné kilometre klokočovskej púte ako takej. Repete si dáme tento rok 5. – 9. augusta spolu s vладыkom Cyrilom a vладыkom Jonášom. Pridáte sa? (Veronika Kruniková)

Čo je podľa vás ľahšie: vysvetliť nejakú vec jednoduchým spôsobom alebo ju podať komplikovane? Je to síce zvláštne, no v skutočnosti je správnu druhú možnosť. Je totižto ľahké hovoriť o niečom ťažko a, naopak, je ťažké rozprávať o veci ľahko a prístupne. A tento princíp sa týka nielen vecí bežného života, ale aj oblasti viery. Je veľmi jednoduché upadnúť do zbytočne komplikovaných vyjadrení o Bohu, viere či o duchovných skutočnostiach. A nie je to len jednoduché, je to aj príťažlivé, pretože takýto spôsob vyjadrovania vyzerá veľmi vznešene. V skutočnosti však môže na sebe niesť príliš veľa nánosov ega a prázdnej slávy. Ježiš Kristus nás pozýva kráčať úzkou cestou a vstupovať tesnou bránou. V rámci nášho hovorenia o Bohu táto metafora zahŕňa snahu sprístupňovať Božie veci tak, aby im mohli rozumieť aj ľudia okolo nás. Pravoslávny teológ Alexander Schmemmann, ktorý niekoľko desaťročí pôsobil na akademickej pôde, si do denníka zapísal jeden zo svojich snov: písať knihy pre ľudí, nie pre teológov. O Božích veciach sa treba vyjadrovať jasne a múdro, no nesmieme zabúdať na zrozumiteľnosť a rozprávanie bez zbytočných prikráslení. Veď Boh skryl mnohé veľkolepé veci pred múdrymi a rozumnými a zjavil ich maličkým (porov. Mt 11, 25).

Rozzum v divočine

Roz je robotka z konštrukčnej série *Rozzum*, ktorá bola skonštruovaná, aby spoľahlivo plnila úlohy a uľahčovala život svojim majiteľom. Ale keď sa počas nehody ocitne na opustenom ostrove bez ľudí, netuší, čo robiť a ako sa postaviť k situácii, keď nemá žiadnu úlohu. Našťastie je Roz dostatočne pokročilá, aby sa naučila komunikovať so zvieratami na ostrove, dokonca sa ujme a stane sa matkou osirelého húsatka. Všetko, čo Roz zažíva, spôsobuje, že sa v nej začínajú vynárať vlastné myšlienky a pochybnosti. Okrem vyrovnania sa s vlastnou identitou stojí Roz pred ďalšími výzvami – ako pripraviť húsatko na odlet do teplých krajín a zachrániť celý ostrov. (Slavomír Gereg ml.)

Brandon Lake: King of hearts

V júni vydal Brandon Lake svoj piaty štúdiový album, ktorý už v podobe singlov zožinal veľký úspech naprieč americkou gospelovou scénou. V čase používania elektronických nástrojov je album *King of hearts* veľmi príjemným vytrnutím a osviežením. Skladby vystavané na gitare a charizmatickom speve dodávajú piesňam správny soft-rockový, miestami až country alebo folkový nádych. Spolu s textovou zložkou, ktorá podmanivou poetikou a obrazmi dáva dôraz na identitu Božích detí, vytvára jasné posolstvo. Album si môžete vypočuť na známych streamovacích platformách. (Dominik Petrik)

Prečo kňazi nosia kolárik? (Ema)

Keď sa niekde stane nejaká nehoda, ľudia vôkol seba hľadajú niekoho, kto im poskytne prvú pomoc. Títo úžasní ľudia sú v práci v uniformách – plných reflexných farieb, aby ich rýchlo každý zazrel. Podobne je to aj s kňazmi. Aj keď ich pracovný čas je flexibilný a niekedy ich uvidíte aj v tričku či teplákoch (nie, kňazi nespia ani v koláriku, ani v podriasniku), práve dlhý čierny podriasnik alebo kňazská košeľa s bielym kolárikom majú okoliu ukazovať, že ide o človeka, ktorý je pripravený a ochotný pomáhať druhým.

Kolárik, ako ho poznáme v dnešnej podobe, vznikol pravdepodobne v 19. storočí vďaka škótskemu pastorovi Donaldovi McLeodovi. O storočie neskôr skúšali zaviesť trend čiernej košele a bielej kravaty, ktorý sa medzi klérom neuchytil. Ale najdôležitejšie na tom celom je vnútro – kňazská vysviacka zanecháva na človeku nezmazateľnú stopu. Preto mnohí kňazi svedčia o tom, že aj na dovolenke ich spoznajú ako zasvätenú osobu cudzí ľudia, aj keď podriasnik či kolárik nechali v kufri – prezradil ich takzvaný farársky fejs. 😊 (Richard Fučko)

S deťmi až na kraj leta

Každé leto sa opakuje podobná rodičovská dilema – čo teraz s deťmi? Malým i veľkým prichádza na pomoc KSK i PSK, ktoré už pár rokov organizujú pátračky – stačí si vyhľadať web alebo aplikáciu *Haravara*, alebo *Legendarium*. Pripravili mapy zaujímavých miest v krajoch – užijete si výlety pre celú rodinu, nazbierate body a získate odmeny. (Richard Fučko)

Luce a priatelia

» Vladislav SANIGA, M. Faustína Zatková FDC

V Jubilejnom roku 2025 si srdcia detí a mladých, ako aj titulky novín získava jedna nečakaná postava – Luce, modrovlasý maskot Jubilejného roka 2025, inšpirovaný *anime* (*anime* je výraz pre japonské animované filmy a seriály).

Luce (vyslovuj *Luče*), jedno z vyjadrení témy jubilejného roka *Pútnici nádeje*, vyvolala diskusie, kreativitu a dokonca aj kontroverzie. Okrem žiarivých očí a virálnych memov (obrázok rýchlo sa šíriacich internetom) sa v tejto pútničke skrýva viac, než sa na prvý pohľad zdá.

Ako uviedol arcibiskup Rino Fisichella, propefekt Dikastéria pre evanjelizáciu, Luce „vznikla z túžby Cirkvi vstúpiť do sveta popkultúry, ktorú mladí ľudia milujú“. Postavičky Luce a jej šiestich priateľov majú zároveň prvky vlastné pútnikom. „Predstavujú šťastné spojenie kresťanských znakov a japonskej kultúry,“ hovorí Fisichella. „Ide o príležitosť hovoriť s mladšími generáciami o nádeji, ktorá ešte nikdy nebola v evanjelizácii taká dôležitá ako teraz,“ zdôraznil zámery Cirkvi arcibiskup.

České sestry z Kongregácie dcér božskej lásky na jubilejnej púti v Ríme

Dizajn Luce navrhol Simone Legno, taliansky umelec a grafický dizajnér, ktorý je známy ako zakladateľ a kreatívny riaditeľ značky Tokidoki. Jeho odvážna estetika *kawaii* spája japonskú vizuálnu kultúru s európskym citením. Táto fúzia nie je len umelecká – je aj teologická. Svoj debut vo Vatikáne absolvoval na *Lucca Comics and Games*, najväčšom komiksovom kongrese v Európe, čím Svätá stolica prvýkrát oficiálne vstúpila do takéhoto priestoru.

Umelec Simone Legno hovorí: „Vyrastal som v Ríme v katolíckej rodine, kde som sa naučil princípy viery založenej na veľkorysosti a rešpekte druhých. Verím, že pútnička Luce a jej priatelia môžu reprezentovať toto čítanie aj v srdciach mladšej generácie.“

Sedem postavičiek – Luce (Svetlo), Fe (Viera), Xin (Pokoj, Srdce), Sky (Nebo), Iubi (Anjel), Aura (Holubica) a Santino (Pes) – sa stretávajú na začiatku veľkej púte. Každý z nich nesie svoje vlastné dary, skúsenosti a jedinečné schopnosti. Keď dostanú pozvanie od Boha prejsť „Svätou bránou“, pochopia, že ich čaká nielen vonkajšia cesta – púť do Ríma počas jubilea, ale aj vnútorná – cesta k hlbšej viere a láske. Ich príbeh je naplnený rôznymi situáciami, ktoré odrážajú

výzvy, akým čelíme aj my – strach, chýbajúca nádej, osamelosť či strata viery.

Každá kapitola príbehu odкрýva ich cestu cez symbolické miesta, ako je *Brána úžasu*, *Brána nádeje*, *Brána dôvery* či *Brána malosti*. Tieto brány pripomínajú, že musia prekonať svoje slabosti a viac sa otvoriť Bohu. Príbeh o bránach je inšpirovaný adventnými kázňami kapucína Roberta Pasoliniho, kazateľa Pápežského domu.

Štyri postavičky majú ľudskú podobu a niektoré rovnaké znaky. V očiach postavičiek vidíme symbolické mušle, ktoré sú znakom pútnikov (mušľa je často spojená s putovaním do Santiaga de Compostela, no počas Jubilea reprezentuje aj duchovnú púť). Mušľa je znakom vytrvalosti pútnika.

Zrnká ruženca na krku predstavujú život naplnený hlbokou modlitbou. Vyjadrujú jednoduchú každodennú kresťanskú modlitbu. Pútnická palica *Bordone* pripomína namáhavú životnú púť, cestu ku konečnému cieľu. Špinavé čizmy sú znakom pokory na dlhej a náročnej ceste. Plášť pripomína putovanie za búrky (ako naznačujú vlny v logu Jubilea). Poukazuje na to, že púť životom neprebíha vždy v pokojnej vode. *Sanrocchino*, krátky plášť z plátna,

ktorý slúžil na ochranu pútnikov pred živlami, symbolizuje Božiu ochranu na púti k večnosti.

Každý pútnik zastupuje inú národnosť. Luce znamená v taliančine svetlo. Ikonická žltá farba plášťa pripomína svetlo Krista, ktoré nás vedie na ceste viery, a zároveň farby vlajky Svätej stolice (Vatikánu). Luce reprezentuje obyvateľov Európy.

Fe znamená v španielčine viera. Poukazuje na pevnú dôveru v Boha, aj keď čelíme ťažkostiam. Predstavuje obyvateľov Ameriky – Indiánov.

Xin predstavuje obyvateľov Ázie a jej meno znamená srdce a pokoj (v čínštine). Symbolizuje čistotu a dobrotu srdca. Na pútnickej palici má kvety, ktoré symbolizujú obnovu a krásu života. Ošetrovaná rana na ľavej nohe je symbolom utrpenia Mesiáša.

Sky znamená v angličtine nebo a symbolizuje spojenie medzi nebom a zemou. Modrý plášť zdobený kotvou predstavuje nádej zakotvenú v Bohu. Sky nesie gitaru – znak radosti a oslavy viery cez hudbu. Hudba spája ľudí a vedie ich bližšie k Bohu.

Iubi – anjel – pochádza z latinského slova *iubileum* (jubileum) a symbolizuje radosť a oslavu Božej lásky.

Aura znamená v gréčtine vietor, dych alebo vzduch – a práve tak pôsobí Svätý Duch: neviditeľne, jemne, ale mocne. Je poslom spoločenstva, ktoré nie je hlučné,

ale hlboké, preto je často spájaná aj s darom Duchu Svätého: pokojom, múdrosťou a bážňou pred Bohom.

Santino – pes. Meno Santino je inšpirované svätým Jakubom (po latincky *Sanctus Iacobus*), patrónom pútnikov. Pes bol pre svätého Rochusa (pútnika) znamením Božej prozreteľnosti, ktorá mu pomáhala v časoch veľkej núdze.

Podľa legendy, keď sa svätý Rochus počas svojich púti v Taliansku nakazil morom a utiahol sa do lesa, aby nikoho nenakazil, bol odsúdený na smrť hladom. Vtedy sa objavil pes, ktorý ho zachránil. Tento pes, často zobrazovaný ako verný spoločník, mu každý deň nosil bochníky chleba, ktoré zobral z dvora neďalekého šľachtica. Okrem toho mu pes údajne obľovoval vedy na nohe, čím mu pomáhal v uzdravovaní. Vďaka starostlivosti tohto psa a Božej milosti sa svätý Rochus napokon uzdravil.

Ako sa postavička objavila vo svetových médiách, postupne sa objavila aj na Slovensku. Tak ako všetko v tejto „tekutej dobe“, aj Luce niektorých oslovila, iných nie. Niektorí kňazi, katechéti a učitelia náboženstva spoznali túto postavičku ešte pred otvorením Jubilejného roka 2025.

V niektorých farnostiach Luce motivuje deti na ceste viery, k hlbšej príprave na iniciálne sviatosti. Ako symbol pútnika ju používajú kňazi pri svätých omšiach a svätých liturgiách za účasti detí. Pápežské misijné diela a hnutie eRko pripra-

Predstavenie maskota Luce vo Vatikáne 24.10.2024

čili odznaky pre deti s motívom Luce. Tieto odznaky boli súčasťou pútnického balíčka na jubilejnej púti detí v mariánskych svätyniach v Marianke, v Rajeckej Lesnej, v Levoči a v Obišovciach.

Cesta k Svetlu je autorský projekt otca Vladislava Sanigu, kňaza Spišskej diecézy, a sestry M. Faustíny Zatkovej z Kongregácie dcér božskej lásky (FDC), ktorá pôsobí vo Farnosti Kráľovnej pokoja v Košiciach. Pracovné listy tvoria v týždennom intervale. Deti si majú možnosť cez kreatívne úlohy rozšíriť svoje vedomosti a posilniť sa vo viere, a upevniť sa v kresťanských hodnotách. K dispozícii sú aj metodické materiály na duchovnú obnovu pre tretiakov a piatakov. Počas prázdnin pripravujú pracovné listy o pútnických miestach. Od septembra bude Luce s nami kráčať ďalšími zaujímavými pútnickými cestičkami.

Luce si plní svoju úlohu evanjelizátorky nielen medzi deťmi. Zoznámili sa s ňou aj zamestnanci školy či rodičia na *stretkách*, ako aj babky v kostole, ktoré darovali vlnu na jej výrobu. Háčkovaná Luce už navštívila pútnické miesto Obišovce, diecéznu mariánsku svätyniu a teší sa návštevu ďalších pútnických miest, hlavne Ríma.

Po hodine náboženstva ZŠ Staničná 3.C

Bazilika sv. Sebastiana vo vnútri

Potulky kalendárom

» Richard FUČKO, foto: Dávid Val'ko

JÚL – Bazilika svätého Sebastiana za hradbami

Bazilika San Sebastiano fuori le mura je významným pútnickým miestom s bohatou históriou siahajúcou až do počiatkov kresťanstva. Pôvodne známa ako Bazilika Apostolorum bola postavená v 4. alebo 5. storočí neďaleko katakomb. V roku 258 boli telá svätého Petra a svätého Pavla dočasne uložené v kaplnke pod kostolom, predtým ako boli v roku 260 vrátené do súčasných bazilik nesúcich ich mená. Táto udalosť zdôrazňuje význam tohto miesta v ranom kresťanstve, keďže sa stalo dočasným útočiskom na ostatky dvoch najvýznamnejších apoštolov.

Súčasný chrám bol dokončený v roku 1611 kardinálom Scipionom Borghesem. Táto bazilika nie je len architektonickým skvostom, ale aj hlbokým duchovným centrom, ktoré pozýva veriacich, aby sa zamysleli nad koreňmi svojej viery a obetami, ktoré priniesli raní kresťania.

Bazilika je postavená nad katakombami svätého Sebastiana, jedným z najstarších kresťanských pohrebísk. Svätý Sebastián, rímsky mučeník, bol pochovaný na Via Appia a je uctievaný ako ochranca pred morom. Jeho príbeh je inšpiráciou pre mnohých, ktorí hľadajú silu a odvahu vo svojej viere. Rozpráva o živote rímskeho

vojaka a mučeníka z 3. storočia, ktorý bol prenasledovaný za vieru a podľa tradície prežil popravu šípami, no neskôr bol umučený kyjmi, keď sa znova ukázal pred cisárom po neúspešnej poprave.

Interiér baziliky zdobí Giorginiho socha svätého Sebastiana. Táto socha zachytáva svätého v jeho tradičnom zobrazení, prebodnutého šípami, pripomínajúc obeť a oddanosť viere. Kostol prešiel v priebehu storočí niekoľkými rekonštrukciami vrátane úprav v roku 1612. Tieto úpravy prispeli k špecifickému štýlu baziliky, ktorý kombinuje prvky z rôznych období a odráža neustály vývoj kresťanského umenia a architektúry. Návštevníci môžu preskúmať katakomby pod bazilikou, ktoré poskytujú pohľad na rané kresťanské pohrebne praktiky a umenie. Nachádza sa v nej aj slávna busta Krista Spasiteľa (Salvator Mundi) z carrarského mramoru, posledné dielo Giana Lorenza Berniniho, znovuobjavené v roku 2001 v kláštore.

V kaplnke relikvií sa nachádza aj kameň s údajnými stopami Ježiša a textom *Quo vadis?*, ktorý adresoval podľa apokryfnej tradície Petrovi pri úteku z Ríma. V zamrežovanom výklenku sú vystavené aj ďalšie relikvie: napríklad jeden zo

Nenápadný vchod do Baziliky sv. Sebastiana za hradbami

šípov svätého Sebastiana, ktorý sa našiel v plášti pápeža Fabiána, alebo časť stĺpa, ku ktorému bol Kristus priviazaný počas bičovania.

Bazilika San Sebastiano je jednou zo siedmich hlavných rímskych bazilik, ktoré pútnici tradične navštevujú. Bazilika je obzvlášť dôležitá počas svätých rokov a priťahuje pútnikov z celého sveta. Počas Veľkého jubilea v roku 2000 ju pápež Ján Pavol II. zamenil za Chrám Panny Márie, Matky božskej lásky, ale na weboch Jubilea 2025 už znova figuruje ako posledná táto bazilika.

Chrám je pod správou františkánov. Je otvorený pre návštevníkov denne, pričom katakomby sú prístupné prostredníctvom prehladok so sprievodcom. Odporúča sa naplánovať si návštevu vopred, aby ste si zabezpečili vstup do katakomb a vyhli sa davom. Okrem toho je k dispozícii niekoľko možností dopravy do baziliky vrátane verejnej dopravy a turistických autobusov.

Táto bazilika je viac než len historická pamiatka; je to živé svedectvo viery a obety raných kresťanov.

Pohľad na Baziliku sv. Petra zvonku

Oltár vo vnútri Baziliky sv. Petra v reťaziach

August – Bazilika svätého Petra v reťaziach

Putovanie k reťaziam apoštola Petra a kráse Michelangelovho génia. Bazilika sv. Petra v okovách (San Pietro in Vincoli) je zabudnutým klenotom Ríma, ktorý v sebe spája hlbokú duchovnú symboliku a umenie svetového významu. Leží len kúsok od Kolosea, no jej atmosféra je odlišná – pokojná, modlitebná, sústredená.

Jej stavba sa začala v roku 431. Pri svojom vysvätení pápežom Sixtom III. dostala ako patrónov sv. Petra a sv. Pavla. No už za Sixtovho nástupcu Leva I. Veľkého bolo patrocínium zmenené. Keď východorímska cisárovná Eudoxia odovzdala pápežovi do daru reťaze, ktorými bol údajne sv. Peter spútaný v jeruzalemskom väzení, stal sa prvý Kristov nástupca jediným patrónom kostola. Keď ich pápež dal spojiť s rímskymi okovami, podľa legendy sa zázračne spojili do jedného celku ako znak jednoty Cirkvi a moci Boha, ktorý uväznených vyslobodzuje.

Tieto reťaze sa uchovávajú pod hlavným oltárom baziliky a pútnici sa pred nimi s úctou zastavujú, prosiac o silu v osobných „putách“ a ťažkostiach života. Sú pripomienkou vernosti a odhodlanosti svätého Petra, ktorý bol ochotný trpieť pre Krista.

Pohľad na krásnu loď Baziliky sv. Petra v reťaziach

Okrem duchovného rozmeru chrám zaujme aj umeleckou hodnotou – vpravo od hlavného oltára sa nachádza slávny náhrobok pápeža Júliusa II. s imponantnou sochou Mojžiša od Michelangela. Postava Mojžiša s tabuľami zákona a energickým pohľadom patrí k vrcholom renesančného sochárstva. Je symbolom vodcu, ktorý aj napriek ľudským slabostiam vedie ľud k Bohu – obraz je aktuálny aj pre duchovných pastierov dneška. Hlavu Mojžiša zdobia dva rohy, ktoré sa vinou nesprávneho prekladu Biblie stali znakom božsky prežiareného čela proroka. Rohy predstavujú lúče, ktorými žiarila Mojžišova tvár, keď zostupoval z hory Sinaj. V tábore spoznáva, že Izraeliti opustili pravého Boha a tancujú okolo zlatého teľaťa. Zľava je jeho tvár ožiarená a plná nadšenia, spredu je plná bolesti zo zrady Boha a sprava je naplnená hnevom na ľud. Michelangelo bravúrne zachytil svaly, tepny i odev, ktoré živo vystupujú z chladného mramoru.

Bazilika je otvorená denne a dostupná krátkou chôdzou zo stanice metra Cavour.

Strážske

archív farnosti

Helcmanovce

Ladislav Müller

Šambron

Nikola Budoš

Šarišské Jastrabie

Šimon Salanci

Humenné-Pod Sokolejom

Pavol Ivanko

Litmanová

Dominik Dufala

Ukrajinská misia Košice

Oleh Spas

Sečovská Polianka

Pavol Kocan

Miňovce

Tomáš Manduľa

Prešov-Sídlisko 3

Miroslav Heil

Zbehňov

Monika Sabolová

Varechovce

Valéria Gajanová

PRVÉ PRIJATIE SVIATOSTI ZMIERENIA

Sirník

Viera Zelvayová

Poruba
pod Viňorlatom

Viera Fialková

A SLÁVNOSTNÉ PRIJATIE EUCHARISTIE

Slovenský historický ústav v Ríme

Kniha o archívoch Pia XII. a Prešovského biskupstva

RÍM ■ V priestoroch Slovenského historického ústavu v Ríme sa uskutočnila slávnostná prezentácia dvojazyčnej slovensko-talianskej publikácie *Vatikánske archívy Pia XII.* a historická prešovská gréckokatolícka eparchia (*Gli archivi vaticani di Pio XII e la storica Eparchia Greco-cattolica di Prešov*).

Kniha je výsledkom konferencie v Prešove a prináša sedem odborných príspevkov autorov zo Slovenska, Talianska, Ukrajiny a Maďarska. Vďaka otvoreniu archívov Pia XII. v roku 2020 sa čitateľom otvárajú nové možnosti poznania dejín gréckokatolíkov na Slovensku.

Na podujatí sa zúčastnili biskupi Slovenskej gréckokatolíckej cirkvi, veľvyslanec Slovenskej republiky pri Svätej stolici Juraj Priputen, ako aj hostia z celého sveta – od Taiwanu cez Ekvádor až po Kanadu.

V mene gréckokatolíckej Rady hierarchov vystúpil arcibiskup Cyril Vasiľ SJ, košický eparcha, ktorý zdôraznil duchovný aj vedecký význam tejto prezentácie. Pripomenul, že práve v týchto priestoroch sa kedysi zrodila iniciatíva zosnulého kardinála Jozefa Tomka, zameraná na rozvoj akademického apoštolátu slovenského pôvodu v Ríme.

Prítomných pozdravil aj riaditeľ Slovenského historického ústavu Daniel Černý.

Publikáciu predstavil Gianpaolo Rigotti, archivár Dikasteria pre východné cirkvi, ktorého vystúpenie vyvolalo u prítomných veľký ohlas. Rigotti podčiarkol význam štúdia archívov Pia XII. na lepšie pochopenie nielen cirkevných dejín, ale aj historickej identity východných katolíkov v strednej a východnej Európe. Celá udalosť sa niesla v duchu jubilea východných katolíkov, čím nadobudla nielen akademický, ale aj symbolický význam. (Slovenský historický ústav v Ríme)

Michal Pavliško

Vladyka Jonáš navštívil východný karmel v Bulharsku

BULHARSKO ■ 16. – 17. mája vladyka Jonáš navštívil karmelitánsky Kláštor Svätého Ducha východného obradu v Sofii, hlavnom meste Bulharska. Išlo o návštevu pri príležitosti 90. výročia založenia miestneho kláštora, ktorý bol prvým karmelitánskym kláštorom východného obradu na svete. Hlavná slávnosť sa konala v sobotu, v deň 100. výročia svätorečenia svätej Terézie od dieťaťa Ježiša.

Archijerejskej svätej liturgii predsedal miestny eparcha, vladyka Petko Valov, ktorý bol postavený na čelo eparchie v júli 2024. Spolu s ním koncebroval vladyka Jonáš Maxim, vladyka Christo Proikov, emeritný eparcha, Mons. Luciano Suriani, apoštolský nuncius v Bulharsku a pomocný biskup miestnej diecézy, ako aj kňazi a hostia z Bulharska a zahraničia. Svätú liturgiu svojim spevom sprevádzali sestry karmelitánky. V súčasnosti tvoria komunitu sestier tri sestry z východného Slovenska. Ďalšie sestry sú z Ukrajiny, Chorvátska a Bulharska. (Michal Pavliško)

ČESKO ■ 15. až 21. apríla 2025 na hokejovom Turnaji piatich krajín hráčov do 17 rokov v českom Chomutove bol prítomný gréckokatolícky kňaz. Ján Matáš, správca farnosti vo Vysoké nad Uhom, je poverený vladykom Cyrilom Vasiľom SJ duchovnou službou pri Slovenskom zväze ľadového hokeja. Mladým hokejistom priniesol ikonu blahoslavenej Anny Kolesárovej, požehnal šatňu a viedol krížovú cestu. Nezabudnuteľným okamihom bola prvá spoveď jedného z hráčov, ktorý prijal aj prvé sväté prijímanie. Na zápas do Chomutova prišli výbery U17 z Česka, Slovenska, Fínska, Švédska a Švajčiarska. (P. Paľovčík)

UKRAJINA ■ Mukačevská gréckokatolícka eparchia pripravila koncom mája stretnutie rodín pre pozostalých obetí vojny v obci Kryva. Viac ako dvadsať matiek, manželiek a detí padlých vojakov strávili tri dni uprostred prírody a vytvorili spoločenstvo v Kristovi. Zotavili sa v termálnych prameňoch, navštívili ekofarmu a stretli sa s biskupom Nilom Luščakom. Deti si pripravili básne a dvaja synovia padlých vojakov po prvýkrát miništrovali na liturgii. Biskup daroval každej zo 45 rodín ikonu mukačevskej Bohorodičky. Spoločné jedlo pripravili piati miestni gréckokatolícki kňazi, veriaci prispeli dobrotami. Stretnutie vyvrcholilo nedeľnou svätou liturgiou. (Mukačevská eparchia)

POĽSKO ■ 21. – 25. mája 2025 Kňazský zbor sv. Jána Damaského reprezentoval Slovensko i miestnu cirkev na 44. ročníku Medzinárodného festivalu východnej sakrálnej hudby Hajnówka v poľskom Białystoku. Počas troch dní sa členovia zboru predstavili vybraným repertoárom spoločne s ďalšími zbormi z Poľska, Litvy, Kazachstanu, Holandska, Estónska, Moldavska a Ukrajiny. V súťažnej časti festivalu sa naši kňazi a bohoslovci umiestnili v kategórii amatérskych zborov na treťom mieste. V nedeľu zboristi svojim spevom sprevádzali svätú liturgiu v miestnej ukrajinskej gréckokatolíckej farnosti v spoločenstve s veriacimi a ich otcom Andrzejom Zalewskim, ktorý ich s veľkou radosťou privítal medzi nimi. (IS PA)

NEMECKO ■ Pápež Lev XIV. prijal rezignáciu biskupa diecézy Eichstätt Gregora Mariu Hankeho OSB. Biskup, ktorý viedol diecézu, v ktorej sa nachádza aj Collegium Orientale pre východné cirkvi, devätnásť rokov, sa chce vrátiť k duchovnej službe ako „otec Gregor“. V liste veriacim priznal, že po desaťročiach v riadiacich pozíciách pociťuje únavu a túži po pokojnejšej službe medzi ľuďmi. Po rezignácii sa biskup Hanke chce usadiť mimo diecézy a slúžiť ako jednoduchý kňaz. Neplánuje vystupovať ako emeritný biskup a odmieta nosiť biskupské insígnie, pokiaľ ho nový biskup nepožiadá o pomoc. Rozlúčka sa uskutoční 6. júla, počas sviatku svätého Willibalda. (TK KBS)

Milan Sisak

Púť Medzilaboreckého protopresbyterátu

MAĎARSKO ■ 17. mája veriaci z farností Repejov a Volica putovali v rámci jubilejného roka do historickej svätyně v Máriapócsi. Po príchode do mariánskej svätyně mali možnosť prijať sväté tajomstvo zmierenia a uctiť si divotornú ikonu Božej Matky. Nasledovala svätá liturgia, ktorej predsedal otec Šimon Gajan, správca farností Repejov, ktorý pri homílii pripomenul historickú spätosť monastiera v Krásnom Brode a svätyně v Máriapócsi a zároveň poukázal, aké je dôležité utiekať sa aj v dnešných časoch k Presvätej Bohorodičke. Po svätej liturgii sprievodca otec Peter Kaško oboznámil pútnikov s históriou slzenia ikony Božej Matky a dôležitosťou tejto svätyně pre veriacich z celej niekdajšej Mukačevskej eparchie. Po obede sa pútnici stretli v drevenom chráme pri modlitbe molebenu, ktorej predsedal otec Milan Sisak, správca farnosti Volica. Púť zakončili návštevou mesta Nyíregyháza a miestnej zoo, ktorá patrí medzi najkrajšie zoo v Európe. Dobrotivému Bohu, Presvätej Bohorodičke a všetkým pútnikom nádeje patrí veľká vďaka za tento milostivý čas. (Milan Sisak)

Redoslav Hospodár

Cyrilo-metodská púť

ČESKO ■ Spolok sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach zorganizoval 17. mája púť na veľkomoravské sídlo pri Uherskom Hradišti. Na Výšine sv. Metoděje, ktorá je kultúrnou pamiatkou, po historickom výklade pútnici pri poľnom oltári zaspievali Akatist k sv. Cyrilovi a Metodovi. Z pútnického kopca sa presunuli do Chrámu Svätého Ducha, kde sa im dostalo srdečného prijatia od farára i viceprimátora mesta. Liturgiu v chráme slávil vladyka Cyril Vasiľ SJ so šiestimi kňazmi. V kázni poukázal na životaschopnosť starých Slovanov, ktorí sa prijatím kresťanstva dostali na kultúrnu mapu Európy. Slávenie sprevádzal Zbor sv. Jozefa z Michaloviec. Poslednou zastávkou pre takmer stovku pútnikov bola prehliadka miestneho Slováckeho múzea. Stretli tam pútnikov z Bulharska. Vďaka patrí organizátorom M. Bokovi a otcovi E. Zorvanovi. (TSKE)

Konferencia vo Viedni

RAKÚSKO ■ Vo viedenskom arcibiskupskom paláci otvoril 21. mája generálny vikár pre východné cirkvi Yuriy Kolasa medzinárodnú konferenciu pri príležitosti 250. výročia založenia viedenského gréckokatolíckeho kňazského seminára Barbareum. Na konferencii boli rektori gréckokatolíckych seminárov z celej Európy a biskupi, ktorí diskutovali o úlohe východných cirkví pri hlásaní evanjelia a podpore jednoty a stability. Hostiteľom konferencie bol kardinál Christoph Schönborn ako ordinár pre katolícke východné cirkvi v Rakúsku. V utorok večer sa kardinál zúčastnil na večerných modlitbách v gréckokatolíckom Chráme sv. Barbory, ktoré otvorili konferenciu.

Gréckokatolícka cirkev je vo Viedni prítomná od roku 1775. Po tom, ako v roku 1772 Rakúšania obsadili Halič, habsburská monarchia mala na svojom území tri milióny gréckokatolíkov. Mária Terézia v roku 1775 odovzdala Kostol a Kláštor sv. Barbory ukrajinskej gréckokatolíckej farnosti. S tým súviselo aj založenie východného kňazského seminára Barbareum. To sa stalo centrom teologických a intelektuálnych výmen. Napriek pozitívnemu vývoju cisár Jozef II. v roku 1784 seminár zrušil a vzdelávanie z Viedne presunuli do seminárov v Lvove a Egeri.

V septembri sa vo Viedni uskutoční ďalšia medzinárodná konferencia katolíckych východných cirkví pod záštitou Rady európskych biskupských konferencií (CCEE). (KAP)

Róbert Pajunk

Rozlúčka s Mons. Petrom Šturákom

PREŠOV ■ V stredu 28. mája sa v Katedrále sv. Jána Krstiteľa naposledy rozlúčili s gréckokatolíckym kňazom, pedagógom, historikom Mons. Petrom Šturákom, mitroforným protojerejom. Záušnej svätej liturgii a pohrebným obradom predsedal vладыka Jonáš Maxim, prešovský arcibiskup metropolita, spolu s ním koncebrovali arcibiskupi Cyril Vasil SJ, košický eparchiálny biskup, a Ján Babjak SJ, emeritný prešovský arcibiskup, synovia zosnulého Mons. Šturáka Peter a Dávid, ako aj kňazi oboch katolíckych obradov. Na začiatku prečítal nekrológ prodekan Gréckokatolíckej teologickej fakulty Jaroslav Coranič, po ktorom modlitbu panychídy viedol vладыka Cyril Vasil SJ.

V homílii si vладыka Jonáš osobne zaspomínal na moment svojej primičnej svätej liturgie, na ktorej mu bol Mons. Peter Šturák slávnostným kazateľom. Vyzdvihol horlivosť, elán a zápal pre službu, ktorú zodpovedne vykonával ako kňaz, otec rodiny či ako študent na postgraduálnych štúdiách v Poľsku. Nezabudol vyzdvihnúť súdržnosť a modlitbovú podporu celej rodiny a zvlášť starostlivosť manželky Gabriely, ktorá s ním niesla bremeno ťažkej choroby.

V závere sa smútočnému zhromaždeniu prihovril rektor univerzity Dr. h. c. prof. Peter Kónya, ktorý osobitne vyzdvihol viac ako dvadsaťpäťročnú akademickú činnosť nebohého prof. Šturáka na pôde Prešovskej univerzity. Po ňom sa ujal slova súčasný dekan fakulty doc. Peter Tirpák. Pripomenul, že prof. Šturák sa veľkou mierou pričínil o významné postavenie Gréckokatolíckej teologickej fakulty aj o jej celkovú obnovu. Ako posledný sa za všetkých spolužiakov z teologických štúdií v Bratislave prihovril doc. Michal Hospodár.

Po spomienkových prihovoroch a uctení si kríža nasledoval spev *Christos voskrese*, počas ktorého bola rakva s telom vynesená von z katedrály a prevezená na cintorín do Sabinova, kde viedol obrad uloženia do hrobu emeritný arcibiskup vладыka Ján Babjak SJ. Pohrebné obrady a záušnú svätú liturgiu spevom viedli členovia kňazského Zboru sv. Jána Damaského a bohoslovci Kňazského seminára bl. biskupa P. P. Gojdiča. (Michal Pavlišinovič)

Spojenie dvoch farností ikonostasom

DVORIANKY ■ 25. mája sa Chrám Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Dvoriankach stal svedkom posviacky obnoveného ikonostasu, ktorý bol prenesený z Chrámu sv. Bazila Veľkého z obce Driečna. Pri chráme arcibiskupa Cyrila Vasil'a, eparchiálneho košického biskupa, a ostatných hostí privítal starosta obce Dvorianky Gabriel Čverčko. Posviacku ikonostasu vykonal vладыka Cyril. Slávnosť bola výnimočná aj prítomnosťou kňazov, ktorí v minulosti pôsobili v Dvoriankach, ako aj rodákov. Nechýbali zástupcovia farnosti Staškovce s otcom Miroslavom Hamarčákom.

Počas liturgie v homílii vладыka Cyril pripomenul, že Boh sa dáva poznať v osobe Ježiša Krista, ktorý otvára človekovi zrak, aby mohol vidieť duchovnú skutočnosť. V závere slávnosti miestny administrátor farnosti otec Mário Cserép poďakoval vладыkovi Cyrilovi za požehnanie ikonostasu a v mene farnosti mu zablahoželan k životnému jubileu. Osobitné poďakovanie v rusínčine zaznelo aj smerom k otcovi Miroslavovi Hamarčákovi a veriacim farnosti Staškovce. Po duchovnom vyvrcholení v chráme nasledovalo spoločné agapé v miestnom dome kultúry, kde slávnosť pokračovala slávnostným obedom. (Mário Cserép)

Sterem Vašiko

Zomrel kňaz I. Marinčák

PREŠOV ■ V Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Prešove sa 22. mája rozlúčili s kňazom Imrichom Marinčákom. Pohrebným obradom predsedal vладыka Jonáš Maxim, prešovský arcibiskup metropolita, a koncebrovalo štyridsať kňazov. Vладыka Jonáš v homílii vyzdvihol, že napriek ťažkostiam, ktoré zažíval od mladosti – počas vojny koncentračný tábor v Nemecku, neskôr obdobie zrušenia Gréckokatolíckej cirkvi a jeho pobyt v útvaroch PTP na Morave a na Sázave či neudelenie súhlasu na vysviacku – vo všetkých týchto situáciách ostal verný Kristovi a pravde. Vладыka Jonáš sa poďakoval rodine zosnulého za starostlivosť až do jeho posledného výdychu.

Po svätej liturgii pokračovali pohrebné obrady čítaním siedmich modlitieb, ktoré prednášajú kňazi nad rakvou zomrelého spolubrata. Záverečnú ôsmu modlitbu sa pomodlil arcibiskup Jonáš a počas trojnásobného zvolania Aleluja na jej konci vylial v tvare kríža olej na hlavu zosnulého kňaza. V závere sa za členov Katedrálneho zboru sv. Jána Krstiteľa prihovril Peter Krajniák. Pohrebné obrady ukončili uložením telesných ostatkov otca Marinčáka do hrobu na mestskom cintoríne v Solivare. (Michal Pavlišinovič)

Martin Antuš

Noc nádeje

KOŠICE ■ Gréckokatolícka farnosť Košice-Nad jazerom sa zapojila do projektu Noc kostolov, ktorá sa na Slovensku konala 23. mája. Program niesol názov *Nádej nesklame*, citát z Listu apoštola Pavla Rimanom, ktorý sa nesie Jubilejným rokom 2025. Chrám otvoril svoje dvere o 17.30 h svätou liturgiou, ktorú slávil otec Vladimír Varga, farár farnosti. Po liturgii nasledovala prednáška o usporiadaní a symbolike byzantského chrámu, ktorú interaktívne viedol otec Richard Fučko, kaplán farnosti. Vyzdvihol mozaiky srbského umelca Milana Pilipoviča v chráme, ktorý pripomína Hagiu Sofiu, a zďiaľky aj vyrezaného baránka na Eucharistiu. Zážitok umocnil večerný koncert pri sviečkach v podaní sláčikového kvarteta Kombozet. Noc vyvrcholila záverečným požehnaním o 22.30 h. Počas celého programu mali návštevníci priestor na stíšenie pri sviečkach a napísanie prosieb, za ktoré sa farnosť počas projektu modlila. (Richard Fučko)

Putovanie za Máriou

LUTINA ■ Štvrtú májovú sobotu mamy z hnutia Modlitby matiek putovali do Lutiny, aby strávili spoločný čas s Máriou, povzbudili sa navzájom a obnovili túžbu srdca spoločne sa modliť za svoje deti a deti celého sveta podľa spirituality odovzdanosti. Tento rok si hnutie pripomína tridsať rokov od vzniku. Spoločné stretnutie začali modlitbou radostného ruženca a pokračovali účasťou na liturgii s hlavným celebrantom otcom Pavlom Dancákom.

V homílii otec Miroslav Chorenďák poukázal na lásku matky k svojmu dieťaťu, ktorá nepozná hranice, nielen cez známe rozprávkové príbehy, ale aj cez postavy žien – matiek zo Svätého písma. Po liturgii sa prihovrili diecézne koordinátorky Modlitby matiek a potom sa matky modlili spolu s národnou koordinátorkou MM z Bratislavy. Stretnutie prežívali ako jedna veľká rodina. Vzájomné zdieľanie a rozhovory naplnili cieľ ich putovania. Záver stretnutia patril spoločnej fotografii, ktorá im bude pripomínať, že ako pútničky nádeje v Jubilejnom svätom roku 2025 prešli jubilejnou bránou a načerpali hojnosť Božích milostí pre seba a svoje rodiny. (Soňa Lacková)

Soňa Lacková

Archiv farnosti

Oslava 25 rokov farnosti

HUMENNÉ ■ 29. mája, na sviatok Nanebovstúpenia Pána, navštívil gréckokatolícku farnosť Humenné-Pod Sokolejom vладыka Jonáš, prešovský arcibiskup metropolita, pri príležitosti 25. výročia zriadenia farnosti. Do vzniku farnosti sa slúžili sväté liturgie vo vestibule ZŠ SNP i kňazmi z farnosti Humenné-Mesto, resp. kňazmi z farnosti Porúbka. Prvým správcom farnosti sa stal Anton Uhrín, za ktorého pôsobenia sa zrealizovala výstavba chrámu a farskej budovy s pastoračným centrom.

Vладыka Jonáš vo svojej homílii upriamil pozornosť na svedectvo a horlivosť ľudí, ktorí v päťdesiatych rokoch napriek ťažkým časom neváhali vydávať svedectvo o svojej viere. Povzbudil miestnych veriacich, aby vydávali svedectvo viery tam, kde sa práve nachádzajú.

Na záver otec Ján Frandofer poďakoval vладыkovi Jonášovi za duchovné povzbudenie a vyjadril túžbu veriacich pokračovať v raste a zveľaďovaní farnosti i duchovného života veriacich s upriamením na spoločný cieľ – nebo. (Ján Frandofer)

Milan Dzurňák, Martin Šiffalovič

Slávnosť pod Kráľovou hoľou

ŠUMIAC ■ V nedeľu po sviatku Nanebovstúpenia Pána, ktorému je zasvätený chrám v Šumiaci, sa vo farnosti konala odpustová slávnosť. Archijerejskú liturgiu slávil vладыka Milan Lach spolu s otcom Petrom Komanickým, správcom farnosti Šumiac, otcom Jozefom Hromjakom a otcom Jánom Kovaľom z Brezna.

Vладыka Milan v homílii poukázal na autentický život apoštolov po Nanebovstúpení, ktorí boli priamymi svedkami plnosti dejín spásy. Vyzdvihol fakt, že podobne aj my sme priamo účastní na dejinách našej osobnej spásy, a preto nemáme zabúdať na poslanstvo, ktoré žijeme a odovzdávame tomuto svetu.

Po liturgii sa vладыkovi Milanovi v mene veriacich poďakoval pán Hrabovský. Nasledovalo myrovanie a trojitý sprievod okolo cerkvi s čítaním evanjelií. Výnimočnosť dňa vyzraznili nielen krásne ľudové kroje, ale aj liturgická spomienka na 1700. výročie Nicejského koncilu, ktorá pripadla na rovnakú nedeľu ako oslava Dňa detí. (Martin Šiffalovič)

Martin Petrik

Ocenenie trpiacich pre vieru

PREŠOV ■ Vo štvrtok 29. mája sa v Prešove uskutočnila spomienka pri príležitosti 75. výročia Prešovského sobora (Akcie P), ktorým zrušili Gréckokatolícku cirkev v bývalom Československu. Stretnutie pripravila Prešovská archieparchia s Konfederáciou politických väzňov Slovenska (KPVŠ). Vladyka Jonáš Maxim, prešovský arcibiskup metropolita, slávil archijerejskú liturgiu v Katedrále sv. Jána Krstiteľa, spolu s ním koncebrovali kňazi z kúrie, predstavení reholí a kňazského seminára. Medzi veriacimi boli príbuzní viac ako štyridsiatich gréckokatolíckych kňazov a rehoľníčok. Vladyka Jonáš v homílii poukázal na sviatok Nanebovstúpenia Pána a Ježišov odkaz byť Kristovým svedkom. V kontexte spomienky na kňazov, rehoľníkov a rehoľné sestry či laikov, ktorí skrzes svoju vernosť Kristovi a Cirkvi museli podstupovať väzenie, pracovné tábory s neľudskými podmienkami, deportácie do pohraničia. Oni na vlastnom živote pocítili, čo je to byť svedkom Kristovho umierania a vzkriesenia.

Po liturgii odovzdali príbuzným kňazov a rehoľníkov pamätné listy za svedectvo viery a vernosti Gréckokatolíckej cirkvi v pohnutých päťdesiatych rokoch. Prihovril sa Peter Sandtner, predseda KPVŠ, za príbuzných Annamária Vlkovičová a Valéria Hricová rozpovedala životný príbeh svojho otca kňaza Mikuláša Hricova. Na konci sa pomodlili panychídu a presunuli sa na Hlavnú ulicu, kde si uctili pamiatku verných zosnulých kladením venca k spomienkovej tabuli umiestnenej na priečelí Arcibiskupského úradu. (Michal Pavlišinovič)

Škola učeníka

JUSKOVA VOĽA ■ 30. mája – 1. júna prebehol v GMC Bárka Juskova Voľa vikend AŠAD pre Školu učeníka. Mladí účastníci mali jedinečnú príležitosť duchovne i osobnostne rásť, prehĺbiť svoju vieru a budovať priateľstvá. Hlavným lektorom vikendu bol otec Milan Zaleha CSsR, ktorý mladým priblížil tému správcovstva, kde poukázal na to, že všetko, čo máme – náš čas, talenty, vzťahy i stvorený svet, je dar, za ktorý nesieme zodpovednosť. Otec Milan povzbudil účastníkov k tomu, aby boli vernými správcami Božích darov vo svojom každodennom živote. Nechýbal ani bohatý sprievodný program. Mladí spoločne zažili chvíle radosti, smiechu a športového vyžitia pri rôznych zábavných hrách a športových aktivitách. Večer sa stíšili počas adorácie, kde mohli v tichu i piesni vložiť Bohu všetko, čo nosia vo svojich srdciach. (Patrik Maľarčík)

Stretnutie katechéto

LUTINA ■ 30. a 31. mája sa v Lutine uskutočnilo druhé metropolitné stretnutie katechéto s biskupmi, ktoré zorganizovali katechetické úrady z Prešova a Košíc. Prišlo viac ako dvadsaťpäť ľudí pôsobiacich v školskej i farskej katechéze. Na úvod sa prihovril vladyka Milan Lach SJ, bratislavský pomocný biskup a predseda metropolitnej katechetickkej komisie. Program uviedol Matúš Sejka, riaditeľ Diecézneho katechetického úradu Prešovskej archieparchie. Autorky M. Molnárová a L. Pružinská predstavili pripravované edukačné publikácie pre prvý cyklus vyučovania náboženstva na školách. Po liturgii a večeri diskutovali o elektronickej verzii novej učebnice náboženstva pre prvý ročník základných škôl. V sobotu sa po liturgii prítomným prihovril vladyka Jonáš Maxim. Nasledoval ďalší blok s prednáškou na tému *Vzťah katechézy a vyučovania náboženstva* v podaní kňaza Petra Labanca, doktoranda katechetiky na Pápežskej saleziánskej univerzite v Ríme. V poslednom bloku Ján Krupa predstavil podnetné katechézy pre mladých na stredných školách. Predstavili aj zaujímavé videokatechézy pre mladých. Poslednou témou bola *Biblická súťaž*. (Jozefa Maniková)

Výtvarníci s vladykom

PREŠOV ■ 3. júna sa v Prešove uskutočnilo stretnutie mladých výtvarníkov Prešovskej archieparchie s vladykom Jonášom, ktorí sa zapojili do dvoch výtvarných súťaží v školskom roku 2024/2025. Jedna súťaž nesie názov *Biblia tvojimi očami*, druhá *Východní svätí pre súčasnosť*. Víťazi archieparchiálneho kola v jednotlivých kategóriách od materskej školy až po stredné školy si v sídle Prešovskej archieparchie prevzali ceny a diplomy z rúk vladyku Jonáša. Program začali exkurziou v Divadle Jonáša Záborského. Po exkurzii sa presunuli do katedrálneho chrámu, kde sa pomodlili Moleben k bl. P. P. Gojdičovi a uctili si jeho relikvie. Po skončení nasledovalo stretnutie s vladykom Jonášom v priestoroch arcibiskupského úradu a prevzatie cien a diplomov z rúk arcibiskupa. Vladyka Jonáš prejavil obdiv všetkým, ktorí sa nehanbili svoj talent preukázať aj namaľovaním biblických udalostí či postáv. Všetkých povzbudil k rozvíjaniu svojho talentu a daru od Boha. (Matúš Sejka)

Michal Leščišin

Fatimská sobota rodín

KLOKOČOV ■ Júnová fatimská sobota v Klokočove pozvala rodiny a najmä deti po prvej svätej spovedi a prijímaní, aby putovaním na pútnické miesto spoločne ďakovali za dar prijatia sviatosti. Pre deti a rodičov pripravila rada pre rodiny Košickej eparchie bohatý duchovný i voľnočasový program. Po modlitbe ruženca a tretej hodinky sa prítomným prihovril otec Peter Kolesár. Slávnostnú chvíľu umocnila archijerejská liturgia slávená arcibiskupom Cyrilom Vasiľom spolu s vladykom Milanom Chauturom.

V homílii sa prihovril otec Jozef Matejovský, predseda rady pre rodiny Košickej eparchie. Privítal deti zošitom a učebnicou. Zdôraznil potrebu prípravy, domácich úloh i správnej „výzbroje“. Niektorí sa vyzbroja hračkami – mečom, lukom, iní cvičia, aby boli silní, či sa chránia pred chorobami rúškami, oblekmi a dezinfekciou. Najväčšou ochranou pre srdce človeka sú práve sviatosti zmierenia a Eucharistie. Na záver rodinám poukázal na život blahoslavenej rodiny Ulmorcov z neďalekej poľskej dedinky. Cirkev celú rodinu blahorečila po tom, ako sa postavili zlu obyčajnou každodennou rodinnou láskou a obetovali pre ostatných svoje pohodlie a nakoniec aj životy. Ich relikvie boli prítomné na oltári a po svätej liturgii si ich prítomní mohli uctiť a pomodliť sa pri nich. Pripravené boli aj informačné materiály a obrázky. Deti čakal po svätej liturgii rodinný guláš, cukrová vata, zipline, koleso pre škrečka v životnej veľkosti, trampolína a motokáry. (Richard Fučko)

Silvia Horváthová

Seminár Korene viery

TREBIŠOV ■ V rámci projektu *Rodič – poslan Lásky* prebehol 7. júna v Trebišove v poradí druhý seminár. Seminár s názvom *Korene viery v srdci dieťaťa* určený rodičom, pedagógom a katechetom viedla Lenka Bene, ktorá pravidelne pracuje s deťmi od troch do dvanástich rokov metódou katechézy Dobrého pastiera. Venuje sa aj formácii dospelých a pomáha rodičom rozvíjať náboženský potenciál ich detí. Hlavným cieľom seminára bola podpora duchovnej formácie detí v rodinách a výchovnom prostredí. Účastníci si vypočuli inšpiratívne prednášky, zdieľali svoje skúsenosti a uvažovali o praktických spôsoboch, ako deťom priblížiť živého Boha. Zdôraznila sa najmä úloha svedectva, modlitby a láskyplného sprevádzania detí na ich ceste viery. Seminár priniesol povzbudenie, nové podnety a radosť zo spoločného hľadania, ako pomôcť viere zakoreniť sa hlboko v srdciach detí. (Silvia Horváthová)

Štefan Ančočík

Zahranční študenti

SEČOVCE ■ V sobotu 7. júna navštívilo na pozvanie otca Štefana Ančočíka jedenásť zahraničných študentov z Medzinárodného teologického inštitútu ITI z rakúskeho Trumau rómsku osadu Habeš v Sečovciach. Študenti z USA, Európy a Austrálie prišli do kaplnky v rómskej osade, aby sa zúčastnili na modlitbovom stretnutí, ktoré viedol kňaz Štefan Ančočík s manželkou. V úvode sa študenti prítomným predstavili – odkiaľ pochádzajú a kde študujú. Nasledovala katechéza o sviatku Zostúpenia Svätého Ducha, kde kňaz vysvetľoval, že pôsobenie Svätého Ducha najlepšie pochopia na medziľudských vzťahoch v rodine, medzi sebou, v spoločenstve Katolíckej cirkvi, ktorá sa im ponúka v Rómskej misii. V Cirkvi majú možnosť zakúsiť ľudský prístup a osobné prijatie, ktoré mení srdce človeka. Stretnutie pokračovalo spevom kresťanských piesní. Po záverečnej modlitbe a požehnaní nasledovalo agapé. Študenti vyjadrili hlbokú vďačnosť za návštevu. (Štefan Ančočík)

JUSKOVA VOĽA ■ 6. – 18. mája 2025 sa v mládežníckom centre Bárka v Juskovej Voli uskutočnil ďalší z vikendov školy animátora dobrovoľníka. Otec František Sochovík mladým priblížil tému duchovného sprevádzania a evanjelizácie. V Škole služby sa mladí pod vedením Ivany Strelcovej učili praktickému vedeniu *stretiek*. Mediálny odbor mal vo svojej réžii Nikolas Fečunda a mladí služobníci sa v ňom zdokonaľovali v strihu videí a tvorbe obsahu na sociálne siete. V technickom odbore sa pripravovali na obsluhu aparatury a zvukovej techniky. Vrcholom stretnutia bol duchovno-zábavný rozlúčkový program. (P. Maľarčík)

NITRA ■ Viac ako štyridsať účastníkov z farností Bratislava, Bratislava-Petržalka, Trnava, Nitra a Banská Bystrica sa stretlo v sobotu 17. mája 2025 na turistickom dni Bratislavskej eparchie. Trasa stretnutia sa začínala pri Liečebnom ústave pod nitrianskym Zoborom a viedla okolo Svoradovej jaskyne na vrch Zobor. Najmä pre mladších účastníkov boli po ceste pripravené zaujímavé aktivity a hry. Po pikniku a opekačke na Zobore nasledoval návrat dole, aby sa tu, pri základoch slávneho Zoborského kláštora, zakončilo stretnutie spoločnou modlitbou paschálneho začala. (A. Škoviera)

SLANEC ■ Pri príležitosti sedemdesiatich rokov Poľovníckeho združenia Slanská dolina v Baňardove vysvätili Kaplnku svätého Huberta, ktorú postavilo poľovnícke združenie. Kaplnku posvätil otec Peter Orenič, gréckokatolícky farár v Slanskom Novom Meste. Poďakovanie patrí aj nebeskému Otcovi, ktorý počas ceremónie zoslal jemný dážď ako prejav svojej priazne a ochrany. Slávnosť ukončili poľovníckym gulášom a klobáskami. (R. Štefan)

SEČOVCE ■ V nedeľu 1. júna 2025 v rómskej osade Habeš bolo stretnutie detí a mládeže s otcom Štefanom Ančočíkom. Po úvodnej modlitbe nasledovala katechéza o sviatku Nanebovstúpenia Pána, kresťanské piesne a myrovanie, počas ktorého deti dostali sladké dobroty, pripravené manželkou otca Štefana. Spoločne prežili požehnaný a radosný čas. (Š. Ančočík)

BRATISLAVA ■ Slovenský prezident Peter Pellegrini vymenoval 5. júna dvadsaťštyri nových vysokoškolských profesorov. Dvaja z nich pôsobia na Prešovskej univerzite. Vymenúvacie dekréty si počas slávnostného aktu prevzali prof. Štefan Pružinský, dekan Pravoslávnej bohosloveckej fakulty, a prof. Peter Tirpák, dekan Gréckokatolíckej teologickej fakulty. Výskum P. Tirpáka je upriamený na katechézu a jej formy, didaktiku, nové formy evanjelizácie a pastorálnu teológiu. (M. Dudová-Bašistová)

CEJKOV ■ Počas chrámového sviatku Najsvätejšej Trojice v Cejkove 8. júna 2025 slávil svätú liturgiu o. Richard Fučko, kaplán farnosti Košice-Nad jazerom. V kázni pripomenul potrebu ovocia Svätého Ducha a povzbudil k vyprosovaniu si jeho milosti. Do atmosféry modlitby pred liturgiou uviedol Akatist k Svätému Duchu, ktorý viedol miestny správca Jaroslav Girovský. Radosnú atmosféru zavřili myrovaním a sprievodom okolo chrámu. (J. Girovský)

LUBICA ■ Bratislavský eparcha Peter Rusnák spolu s pomocným biskupom Milanom Lachom navštívili otca Jána Závackého v Kežmarku-Lubici. Titulárny kanonik Závacký pôsobil v Bratislavskej eparchii od jej vzniku (2008), a to vo farnosti Šumiac. V roku 2023 odišiel na odpočinok. Od vysviacky v roku 1984 pôsobil vo viacerých farnostiach, bol špirituálom v seminári, biskupským vikárom v Bratislave a generálnym vikárom v Prešove. (S. Gábor)

SAMPOR ■ Vladyka Peter vo štvrtok 12. júna bol na stretnutí spolužiakov z Cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulty, absolventov z roku 1987. Stretnutie prebehlo v benediktínskom kláštore v Sampore. Jedným zo spolužiakov vladyku Petra bol aj arcibiskup Cyril Vasil' SJ. Po skončení štúdia prijali obaja kňazskú vysviacku 14. júna

Medzinárodná konferencia

PREŠOV ■ Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej univerzity (GTF PU) pripravila 11. a 12. júna podujatie pod názvom *Pamäť a identita*, ktorým cez spomienky i výstavu reflektovali odkaz sv. Jána Pavla II. Taktiež si pripomenuli 20. výročie vydania pápežovej knihy *Pamäť a identita*. Návšteva pápeža pred tridsiatimi rokmi i vydanie jeho diela sú dôležitými momentmi pri formovaní identity nielen gréckokatolíkov, ale i spoločnosti v strednej Európe. Konferencia sa stala pomyselným náčrtom interdisciplinárnych možností pri obnove identity jednotlivca aj spoločnosti. Vo videopozdrave vladyka Jonáš Maxim, prešovský arcibiskup metropolita, pripomenul, že my všetci sme dedičmi veľkého duchovného pokladu, ktorý máme spoznávať aj skrz slová pápeža. Vladyka Cyril Vasil', arcibiskup, košický eparcha, pripomenul, že pápež nikdy nezabúdala na prenasledované cirkvi. Jeho pozdrav *Slava Isusu Christu* počas návštevy v Prešove deklaroval rešpekt a radosť. Biskup východného dištriktu ECAV Peter Mihoč priblížil pápeža ako toho, kto nemal teatrálné gestá, ale poklonil sa, pomodlil, čo bolo viac ako tisíc slov. Organizátormi konferencie boli okrem hostiteľskej GTF PU a neziskovej organizácie Petra aj univerzity z Poľska, Čiech, Maďarska a Ukrajiny. (Mária Dudová-Bašistová)

Jana Lukáčová

Predmanželské stretnutie

SIGORD ■ 12. – 15. júna 2025 sa v gréckokatolíckom Centre pre rodinu na Sigorde uskutočnil ďalší z kurzov prípravy na sviatosť manželstva. Zúčastnilo sa na ňom dvanásť snúbeneckých párov, ktoré sa rozhodli venovať spoločný čas príprave na svoje budúce manželské povolanie. Kurz viedol otec Peter Jakub, riaditeľ centra, spolu s tímom lektorov a manželských párov, ktorí sprevádzali snúbencov nielen prednáškami, ale aj osobnými svedectvami a rozhovormi. Účastníci kurzu mali možnosť hlbšie sa zamyslieť nad podstatou sviatosti manželstva, nad dôležitosťou komunikácie, sexuality či duchovného života v manželstve.

Program bol obohatený o modlitby, adoráciu, čas na rozhovory vo dvojici, spoločné aktivity aj sväté liturgie. Snúbenci mali počas kurzu možnosť otvoriť aj citlivé témy a hľadať spoločnú reč v otázkach, ktoré sú pre manželstvo dôležité. Mnohí účastníci odchádzali povzbudení a vďační za tento čas prípravy, ktorý im umožnil lepšie sa spoznať, upevniť si svoje rozhodnutie vstúpiť do manželstva a zároveň prehĺbiť svoj osobný aj spoločný vzťah s Bohom. Viaceré páry vyjadrili túžbu ďalej rásť vo viere a žiť svoj vzťah v čistote až do dňa svadby. (Jozef Greško)

Mária Dudová-Bašistová

Dvesto rokov chrámu

NIŽNÝ HRABOVEC ■ 8. júna 2025, na sviatok svätej Päťdesiatnice, sa vo farnosti Nižný Hrabovec uskutočnila odpustová slávnosť spojená s pripomenutím 200. výročia výstavby miestneho gréckokatolíckeho chrámu.

Slávnostnú svätú liturgiu viedol protosynkel Prešovskej archieparchie Marek Durlák, ktorý vo svojej homilii zdôraznil historický a duchovný význam chrámu pre miestne spoločenstvo. Pripomenul začiatky farnosti, vznik drevenej cerkvi a prácu mnohých generácií veriacich, ktorí chrám udržiavali a zveľadovali až do dnešných dní.

Podujatie obohatila aj prítomnosť duchovného otca Emila Onderka spolu s veriacimi Rímskokatolíckej cirkvi. Tento spoločný moment bol krásnym vyjadrením duchovnej jednoty a vzájomnej úcty medzi oboma cirkevnými obradmi v obci.

Miestny správca farnosti pri tejto slávnosti vyslovil úprimnú vďačnosť za dvesto rokov živej viery, trpezlivého úsilia a obetavej služby generácií veriacich. (Miloš Baran)

Stanislav Šveda

Podľa podmienok zbierame zeleninu a po uschnutí listov aj cibulu. Na uvoľnené záhony sejeme horčicu alebo vhodnú miešanku na zelené hnojenie. Naďalej odstraňujeme pazušné výhonky rajčiakov. Po skončení obdobia letných horúčav je vhodný čas na zakladanie nových trávnikov. Na višniach odrežeme všetky odrodené konáre okrem letorastov, ktoré vyrástli na báze odrodených konárov. Vysievame letničky, ako je sedmokráska, prvosienska a ďalšie, ktoré budú kvitnúť na jar a začiatkom leta. V oblasti so skorými mrazmi kvety na rajčiakoch nad piatym súkvetím odstránime.

3 | V Šuranoch-Kostolnom Seku sa narodil pomocný biskup Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy Dominik Tóth (1925).

5 | Začali sa zjavenia na hore Zvir pri Litmanovej (1990), ktoré trvali do roku 1995.

9 | Deň Nagasaki. Počas druhej svetovej vojny s cieľom ukončiť ju aj v Ázii sa mesto Nagasaki v Japonsku v roku 1945 stalo terčom útoku druhej atómovej bomby. Zahynulo okolo 40-tisíc ľudí a severná časť mesta bola zničená. 15. augusta 1945 Japonsko pristúpilo na bezpodmienečnú kapituláciu.

13 | Medzinárodný deň ľavákov vyhlásila organizácia Lefthanders International a pripomína sa od roku 1976. Ľaváci tvoria približne desať percent svetovej populácie. V minulosti boli často zatracovaní a spájaní s hriechom a nečistotou. Cieľom tohto dňa je zvýšiť povedomie verejnosti o výhodách a nevýhodách ľaváctva.

14 | Svätá liturgia za priateľov časopisu Slovo. Staňte sa priateľom časopisu.

18 | Zomrel rožňavský biskup Vladimír Filo (2015).

19 | Svetový humanitárny deň bol vyhlásený OSN v decembri 2008. V tento deň bol v roku 2003 zbombardovaný úrad OSN v Bagdade, počas ktorého zomrel Sergio Vieira de Mello, vysoký komisár pre ľudské práva a špeciálny zástupca generálneho sekretára pre Irak, spolu s ďalšími 21 humanitárnymi pracovníkmi. Tento deň je venovaný všetkým humanitárnym pracovníkom, ktorí prišli o život pri záchrane životov a ochrane zdravia ľudí postihnutých mimoriadnymi udalosťami, ako je vojna alebo prírodná katastrofa.

28 | Uskutočnila sa Akcia R – prepadnutie a likvidácia väčšiny ženských kláštorov v celej bývalej ČSR (1950). (Juraj Gradoš)

Richard Fučko

Stopy svätých

Na strane 33 v tomto júlovom čísle sme priniesli tip na pátračku po zaujímavých miestach Košického i Prešovského samosprávneho kraja. Čo keby si aj naša metropolitná cirkev, farské spoločenstvá alebo detské tábory vytvorili svoju vlastnú stopovačku? Stačí dať dokopy pár kreatívnych a nadšených ľudí, zozbierať zaujímavé a významné lokality, vytvoriť interaktívnu mapu – alebo zostať verný papierov klasike – a po stopách svätých Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku sa môžete vydať aj vy. Možno odhalíte pozostatky michalovskej rotundy, navštívite drevený chrám v centre mesta, spoznáte dejisko Prešovského soboru či začujete zvony najmladšieho gréckokatolíckeho chrámu. (Richard Fučko)

Rybník Betsata v Jeruzaleme | Berthold Werner

Dávidov Jeruzalem bol mestom

Výskum *Israel Antiquities Authority*, Tel-Avivskej univerzity a Weizmannovho vedeckého inštitútu dokázal, že Jeruzalem v časoch panovania Dávida a Šalamúna bol skutočne sofistikovaným mestským centrom a nie dedinou, ako predpokladali mnohí archeológovia. Výskum sa nezaoberal historickosťou kráľov, ale rozvojom raného osídlenia lokality v dobe železnej v období od 12. storočia až po spustošenie mesta v roku 586 pred Kristom, pričom sa našlo priame spojenie viacerých biblických udalostí spájaných s mestom a nájdenou keramikou. (Juraj Gradoš)

Sociabilita a empatia

Sú to známe termíny, a predsa s ich uskutočňovaním máme často problém. Sociabilita je schopnosť zblížiť sa s ľuďmi. Vedieť ľahko a prirodzene nadviazať prvý kontakt, ale aj mať sociálne cítenie a vedieť sociocentricky rozprávať, teda pre druhých, čo ten druhý potrebuje počuť, čo ho povzbudí, poteší, poučí, pomôže mu... Sociabilita nie je úplne totožná s komunikatívnosťou, pretože niekto môže byť prirodzene komunikatívny a extrovertný alebo sa to naučí, ale pritom nemusí mať sociálne cítenie, napr. rozpráva egocentricky, nie je všímavý na potreby iných, v skutočnosti sa o nich nezaujíma. To už prechádzame k empatii, ktorá je schopnosťou vžiť sa, vcítiť sa do stavu a situácie iného človeka, s ktorým sme v bezprostrednom kontakte. Božie slovo to vyjadruje vetou: „Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi!“ (Rim 12, 15) Ktosi obrazne povedal, že mať empatiu znamená vidieť očami druhého človeka, počúvať jeho ušami, cítiť jeho srdcom, teda vstúpiť do sveta iných, chodiť v topánkach toho druhého. Začína sa tam, kde opúšťame seba, svoje ego a uvažujeme tak, ako by sme boli v pozícii iného, z jeho uhla pohľadu. Má sa uskutočňovať hneď, bezprostredne, pretože vtedy má význam. Niečím ešte oveľa väčším je kresťanská láska, ktorá nie je len komunikačnou zručnosťou či vychovanosťou, alebo slušnosťou, ale je nasledovaním Krista a svedectvom viery. (Lubomír Petřík)

Richard Fučko

Láska nadovšetko

17. júla si naša cirkev pripomína hieromučeníka Pavla Petra Gojdiča. Uprostred júla možno navštíviť odpustovú slávnosť, ale viac sa o ňom človek môže dozvedieť aj vďaka umeniu – súčasťou každej modlitebnej knižky je moleben, viac o jeho živote rozpovie spracovaný akatist. No najviac z jeho života ukáže hraný film *Láska nadovšetko*. Ak ste ho ešte nevideli, neváhajte po ňom siahnuť. (Richard Fučko)

Melanie / flickr.com

Najväčší cestovateľ

Nastáva čas dovolení, ktoré trávime doma na Slovensku, no niektorí pôjdu aj za hranice našej vlasti. Aj pápež je len človek a potrebuje si oddýchnuť. Preto i nový Svätý Otec Lev XIV. odchádza na dovolenku do letného sídla Castel Gandolfo. No okrem dovolenky pápež aj pracuje, pretože chodíva aj na tzv. apoštolské cesty. Čo si myslíte, ktorý pápež v histórii Katolíckej cirkvi absolvoval najviac apoštolských ciest počas svojho pontifikátu? Svoje odpovede nám zasielajte na mail: inzercia@casopis-slovo.sk. (Miroslav Chorenžák)

Sedmopočetníci

Týmto pomenovaním sa označuje sedem staťochých mužov – svätých Cyril a Metod a ich piati najvýznamnejší učeníci a spolupracovníci: svätých Gorazd, Kliment, Naum, Angelár a Sáva. Aj keď svätých Cyril a Metod slávia svoj sviatok začiatkom mesiacca, koncom júla sa v cirkevnom kalendári stretáva so svätým veľkomučeníkom a uzdravovateľom Panteleimónom práve svätý Kliment Divotvorca, ochridský arcibiskup. Práve preto si 27. júla pripomína všetkých siedmich spolu s ním. Aj vybraný nástupca svätého Metoda Gorazd má pre nás veľký význam – narodil sa okolo r. 830, pochádzal z okolia Nitry zo vznešeného rodu, čo dokladá *Život Metoda*: „Tento je vašej zeme slobodný muž, dobre učení v latinských knihách, pravoverný.“ Otázka Gorazdovej biskupskej chirotonie ostáva do istej miery otvorená, z prameňov sa však zdá, že pri smrti sv. Metoda už bol vysväteným biskupom.

Aj keď na prvý pohľad sú žiaci solúnskych bratov v ich tieni, práve vďaka nim sa ich misia šírila ďalej a aj po odchode do Ríma či večnosti sa zrozumiteľné slovo šírilo ďalej. Dlhé roky sa napriek úkladom a nepriazni namáhali pri odovzdávaní viery našim predkom a pri budovaní cirkvi medzi Slovanmi u nás i na Balkáne. O ich úcte svedčí aj gréckokatolícky chrám v Sobranciach a gréckokatolícka farnosť v Prievidzi, ktorá vznikla v roku 2010, ktorých sú patrónmi. (grkat.net)

Ibama.gov / wikimedia.org

Územie Nemecka a Francúzska bez stromov

Za posledných štyridsať rokov sa amazonský prales zmenšil vinou ťažby dreva a rozširovania plantáží s rozlohou Nemecka a Francúzska. Podľa združenia vedcov a mimovládnych organizácií RAISG bolo za štyri desaťročia v Brazílii, Bolívií, Peru, Ekvádore, Kolumbii, Venezuele, Guyane, Suriname a Francúzskej Guyane vyrúbaných 88 miliónov hektárov dažďového pralesa. Amazonský prales je pľúcami našej planéty, ktoré odbúravajú škodlivý oxid uhličitý, a jeho zmenšovanie prispieva k poklesu množstva kyslíka v atmosfére a k jej otepľovaniu. Okrem toho táto ťažba spôsobila aj narušenie kolobehu vody v prírode. Podľa peruánskej vedkyne Sandry Rísovej Cáceresovej ubúdanie vegetácie priamo súvisí s veľkým suchom a lesnými požiarimi v juhoamerických krajinách. (Juraj Gradoš)

Genezaretské jazero

Genezaretské jazero je najväčšie izraelské sladkovodné jazero ležiace v severnej časti Východoafrickej priekopovej prepadliny. V Izraeli sa najčastejšie nazýva Kineret či Kineretské jazero vzhľadom na jeho tvar (hebr. *Kinor* znamená harfa, lýra či citara). Jazero má po obvode približne 53 km, pričom je 21 km dlhé a 13 km široké. Jeho rozloha je 166 km² a maximálna hĺbka 43 m, priemerná 25 m, s objemom 4 miliárd m³ vody. Leží 212 m pod úrovňou svetového oceánu a je tak najnižšie položeným sladkovodným jazerom na svete a druhým najnižšie položeným jazerom (po Mŕtvom mori). Okolo Genezaretského jazera prechádzala jedna vetva obchodnej cesty *Via Maris*, ktorá spájala Egypt so severnými ríšami Sýrie, Malej Ázie a Mezopotámie.

Pre Izrael predstavuje jazero najväčší rezervoár pitnej vody (pokrýva asi tretinu celkovej spotreby). Priteká doň niekoľko riečok zo západu i od východu z Golan-

L Morland / wikimedia.org

ských výšin; od severu ním preteká rieka Jordán. Na západnom a východnom pobreží ho lemujú pahorky dosahujúce výšku takmer 300 m. Sú sopečného pôvodu, o čom svedčí aj množstvo voľne ležiacich čiernych bazaltových balvanov.

Odnepamäti toto jazero oplýva množstvom rýb (kapry, sumce, zubáče a najmä známa „ryba sv. Petra“ (tilapia); spolu vyše dvadsať druhov rýb a veľa mäkkýšov. V Ježišových časoch rybolov poskytoval obživu väčšine obyvateľstva lokality, hoci sa rozvíja i dnes (podľa údajov z roku

2007 ročný úlovok činil 1 100 ton rýb). Jozef Flavius v *Židovských starožitnostiach* (1. stor. po Kr.) uvádza, že tu denne vyplávalo na hladinu jazera okolo 230 lodí.

V súčasnosti sa na jeho východnom brehu nachádzajú najmä poľnohospodárske kibuce; západné pobrežie i hladina jazera sa okrem kresťanských pútnických miest pretvorili na veľkú rekreačnú oblasť (spracované podľa knihy Mariána Gaven-du *Zem, po ktorej kráča Boh*)

AUG PIATOK
1 VYNESENIE ÚCTYHODNÉHO
 A ŽIVOTODARNÉHO KRÍŽA
 SIEDMI MAKABEJSKÍ
 MUČENÍCI
 Žena, hľa, tvoj syn!... Hľa, tvo-
 ja matka! (Jn 19, 26 – 27)

Mária stojí pod krížom, vidí utrpenie svojho Syna Ježiša, počuje jeho posledné slová. Ježiš sa na ňu pozerá z kríža a dáva ju za Matku učeníkovi Jánovi. Je to symbolický obraz starostlivosti Matky o Ježišových učeníkov. Matke sú zverení skrze Jána učeníci a Matka je zverená do starostlivosti učeníkov. Zložitá? Na Kalvárii nám Mária ukazuje, že za Ježišom sa má kráčať nielen v čase eufórie, nadšenia, úspechov, ale „Staň sa!“ treba povedať aj vtedy, ak prídu ťažkosti, trápenia, bolesti, choroby. Mária nás učí hovoriť Bohu svoje áno v každom okamihu života. Aby sme to dokázali, mali by sme podľa vzoru Márie otvoriť svoje srdce Bohu a nechať sa formovať jeho milosťou, požehnaním a jeho nekonečnou láskou.

Liturgia: 1 Kor 11, 8 – 22, zač. 148; Mt 17, 10 – 18, zač. 71 (rad.); 1 Kor 1, 18 – 24, zač. 125; Jn 19, 6 – 11. 13 – 20. 25 – 28a. 30b – 35, zač. 60 (krížu); Hebr 11, 33 – 12, 2a, zač. 330; Mt 10, 32 – 36. 11, 1; (alebo 10, 32 – 33. 37 – 38; 19, 27 – 30), zač. 38 (muč.); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár Krížu a mučovníkom, *Sláva*, mučovníkom, *I teraz*, kondak Krížu; prokimen, *Aleluja* Krížu, pričasten mučovníkom; namiesto *Svätý Bože* sa spieva *Tvojmu Krížu...*, zdržanlivosť od mäsa (HS: 159, 191; PZ: 114, 149; HP: 114, 143)

AUG SOBOTA
2 PRENESENIE OSTATKOV
 MUČENÍKA ŠTEFANA
 Lebo podľa svojich slov budeš ospravedlnený a podľa svojich slov budeš odsúdený (Mt 12, 37)

Určite ste už počuli, že slová majú moc. A nie je to iba fráza. Aké boli dnes naše prvé slová? Naše slová môžu ublížiť, nahnevať, znechutiť, ale aj povzbudiť, rozradostniť či upokojiť. Niekedy naše slovné reakcie nezodpovedajú tomu, čo si skutočne myslíme. Je preto, lebo počas života si prejdeme rôznymi situáciami, ktoré nás formujú. Inak reagujeme, keď sme v danej oblasti zranení, a inak, keď v tej oblasti prežívame slobodu. Ježiš v Matúšovom evanjeliu hovorí: „Lebo podľa svojich slov budeš ospravedlnený a podľa svojich slov budeš odsúdený.“ (Mt 12, 37) Preto sa každý z nás musí naučiť krotiť svoj jazyk, vážiť slová, ktoré vychádzajú z našich úst.

Liturgia: Rim 13, 1 – 10, zač. 111; Mt 12, 30 – 37, zač. 47; každodenné antifóny; menlivé časti zo soboty (HS: 160; PZ: 115; HP: 114)

AUG NEDEĽA
3 ÔSMA NEDEĽA
 PO PÄTDESIATNICI
 PREPODOBŇÍ IZÁK, DALMAT
 A FAUST
 Keď vystúpil a videl veľ-
 ký zástup, zľutoval sa nad
 nimi a uzdravoval chorých.
 (Mt 14, 14)

Keď zástup ľudí videl odchádzať Ježiša na lodičke, pochopil, kam má Ježiš namierené. Vedeli, kde sa Ježiš zvyčajne modlí. Nechcú sa ho vzdať, veď v zástupe sú mnohí, ktorí potrebujú jeho pomoc či uzdravenie, posilu, alebo len túžbu počuť ho, a určite v zástupe sú aj takí, ktorí prišli zďaleka. A keď Ježiš vidí, že zástup ho našiel aj na tom opustenom mieste, neodhádza ho. Káže, uzdravuje chorých a napokon koná ďalší zázrak – rozmnožuje chlieb a ryby, a tak zázračne nasycuje ľudí. A ľudia po tomto zážitku ešte viac začali túžiť po Ježišovi. Prečo títo ľudia túžia po Ježišovi? Nie pre senzáciu ani pre liečiteľstvo, ale pre Ježišove slová, ktorými ich učil žiť tento život, povzbudzoval ich a dával im silu a pomoc. A títo ľudia veľmi dobre chápali, že život sa dá žiť ešte krajšie, keď z neho odstránia zlo. A chápali aj to, že Ježiš je tu na to, aby im pomohol. Túžili po novom živote. Nech je táto túžba aj v našom srdci.

Liturgia: 1 Kor 1, 10 – 18, zač. 124; Mt 14, 14 – 22, zač. 58; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo siedmeho hlasu (HS: 150; PZ: 104; HP: 105)

AUG PONDELOK
4 SIEDMI MLADÍCI Z EFEZU
 Ak sa neobrátite a nebudete
 ako deti... (Mt 18, 3)

Táto stať evanjelia je pozvaním a zároveň výzvou. Je pozvaním do náruče nebeského Otca, ktorý objíma každého, kto sa snaží vo svojom živote byť ako dieťa. Čisté, bezvýhradne dôverujúce a nevinné. V dnešnom svete, ktorý ponúka množstvo myšlienkových prúdov, veľmi veľa ponúk, ktoré oberajú o nevinosť a jednoduchosť už malé deti, je ťažké žiť čisto. Čeliť tomuto „náporu“ je niekedy hrdinstvom. Ježiš nám dospelým preto hovorí, že si musíme nájsť svoj spôsob, ako si budeme chrániť svoju vieru a dôveru v neho. Je aj výzvou chrániť sa pred bezcitnosťou a presýtenosťou tohto sveta. Musíme konštatovať, že sme často presýtení množstvom správ, politických šarvátok, útokov jeden na druhého, hľadáním chýb na druhých, bezcitným správaním ľudí voči sebe navzájom, rúcaním aj

dobrych rodinných vzťahov, že pociťujeme nutnosť vybudovať „stenu“ pokornej dôvery v Boha. Pretože dokonale šťastný Boh sa túži podeliť so svojim šťastím aj s nami.

Liturgia: 1 Kor 11, 31 – 12, 6, zač. 150; Mt 18, 1 – 10, zač. 74; každodenné antifóny; menlivé časti z pondelka (HS: 154; PZ: 108; HP: 109)

AUG UTOROK
5 PREDSVIATOK PREMENENIA
 NÁŠHO PÁNA JEŽIŠA KRISTA
 MUČENÍK EUSIGNIOS
 Pane, koľkokrát mám od-
 pustiť svojmu bratovi, keď
 sa proti mne prehreší?
 (Mt 18, 21)

Odpustenie nie je jednoduché. Prečo máme odpúšťať? Prečo aj tým, ktorí nám veľmi, veľmi ublížili? Pretože aj nám Boh odpustil. Pretože Boh odpúšťa bezhranične. Pretože odpustiť znamená pripodobniť sa Bohu. Byť Božím. Byť ako Boh. Konať ako Boh. Keď nám Boh odpúšťa vždy, keď ho o to prosíme, nemáme právo odoprieť odpustenie iným, aj keby bolo akokoľvek ťažké. Boh s veľkou láskou zrušil naše dlžoby, ktoré zanechali previnenia voči nemu. Tešíme sa, že po takomto odpustení môžeme slobodne žiť v Otcovej láske a môžeme odznova začať po každom páde budovať svoje priateľstvo s Bohom.

Liturgia: 1 Kor 12, 12 – 26, zač. 152; Mt 18, 18 – 22; 19, 1 – 2. 13 – 15, zač. 76; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár a kondak z predsviatku; prokimen, *Aleluja* a pričasten z utorka (HS: 404, 156; PZ: 387, 109; HP: 418, 110)

AUG STREDA
6 PREMENENIE PÁNA
 O šesť dní vzal Ježiš so
 sebou Petra, Jakuba a jeho
 brata Jána a vyviedol ich
 na vysoký vrch do samoty.
 (Jn 17, 1)

Apoštolí boli každý deň s Ježišom, počúvali jeho slová, videli jeho skutky. Obdivovali jeho činy, ale časom si na ne navykli. Potrebovali zážitok, ktorý by ich vyviedol zo zvyčajného behu života. Potrebovali posilnenie do pochmúrnych chvíľ, ktoré mali prežiť pri Pánovom umučení. Preto ich Pán vyviedol do samoty, na horu, ďaleko od ľudí a od všedného života. Tam sa im v tichu noci ukázal oslávený. Záclona sa na chvíľu odhrnula a apoštolí uzreli čistý jas a krásu Pána. Videli čosi z jeho vnútornej podstaty. Uzreli pri ňom Mojžiša a Eliáša, dve najväčšie postavy Starého zákona. Podľa starozákonnej viery sa títo dvaja ukázu, keď sa začínajú posledné časy. Apoštolom sa potvrdilo, že nastali posledné časy a že Ježiš je očakávaný Mesiáš. Aj nám sa treba vyma-

niť z každodennej všednosti života, nájsť si chvíľu ticha a posilniť sa do ďalšieho života. Takou chvíľou ticha v našom živote nech je naša modlitba, účasť na liturgii. Vytrhneme sa z ruchu každodenného života. Je to naozaj odpočinok. Lebo sme v blízkosti Ježiša, ktorý tu akoby pred našimi očami opakuje svoju lásku na kríži, nad ktorú niečo väčšie na svete. V blízkosti takej krásnej lásky sa dobre odpočívajú. A nielen odpočívajú, ale sa z nej dobre načiera.

Liturgia: 2 Pt 1, 10 – 19, zač. 65; Mt 17, 1 – 9, zač. 70; všetky menlivé časti z Premenenia Pána; požehnanie ovocia; **myrovanie** (HS: 405; PZ: 387; HP: 418)

AUG ŠTVRTOK
7 PREPODOBŇÍ MUČENÍK
 DOMÉCIUS
 Kto bude chcieť byť medzi
 vami prvý, bude vaším slu-
 hom. (Mt 20, 27)

Vo svete to takto chodí. Tí, ktorí majú peniaze, chcú mať moc. Tí, ktorí majú moc, chcú byť riaditeľmi zemegule. A tí, čo sú riaditeľmi zemegule, chcú byť riaditeľmi vesmíru. Kde sa končí táto túžba po veľkosti? Ježiš ju nezhasína, nikomu nevyčíta ambície. Tie sú ľudské. Iba upravuje pohľad na ľudskú veľkosť a na spôsob, ako ju dosiahnuť. „Kto bude chcieť byť medzi vami prvý, bude vaším sluhom. Ako ani Syn človeka neprišiel dať sa obsluhovať, ale slúžiť a položiť svoj život ako výkupné za mnohých.“ (Mt 20, 26 – 27)

Liturgia: 1 Kor 14, 6 – 19, zač. 155; Mt 20, 17 – 28, zač. 81; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá zo sviatku, tretia každodenná s refrénom zo sviatku); vchod ... *premenil si sa na hore...*; ostatné menlivé časti z Premenenia (HS: 406; PZ: 389; HP: 420)

AUG PIATOK
8 BISKUP EMILIÁN
 Môj dom sa bude volať do-
 mom modlitby. (Mt 21, 13)

Pouvažujme o tom, koľko Božej lásky a milosti sa skrýva v tom, že nás Boh stvoril na svoj obraz, že sme jeho chrámom. Slovo Boha, ktoré nám denne ponúka v chráme a pri čítaní Svätého písma, z nás robí „dom modlitby“. Sám Boh sa nám prihovára a premieňa nás ním, i keď zmeny nevnímame okamžite, ale až po určitom čase. Vidíme Ježiša nahnevaného pri pohľade na situáciu, ktorá panovala vo svätyni. Začal vyháňať predavačov zo svätého miesta, ktoré premenili na tržnicu. Náš Boh nám dáva možnosť pokloniť sa mu, kdekoľvek sa nachádzame. Bez ceremónii, protokolov. Jednoducho prídeme pred neho, pokloníme sa mu a hovoríme, „čo máme na srdci“. Prejav chvály, klaňania sa a velyby Boha je ovocím toho, že Boha nosíme

neustále vo svojom srdci, a to nám pomáha prehlbovať svoju vieru a lásku k nemu.
Liturgia: 1 Kor 14, 26b – 40, zač. 157; Mt 21, 12 – 14. 17 – 20, zač. 83b; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá zo sviatku, tretia každodenná s refrénom zo sviatku); vchod ... *premenil si sa na hore...*; ostatné menlivé časti z Premenenia; zdržanlivosť od mäsa (HS: 406; PZ: 389; HP: 420)

AUG SOBOTA
9 APOŠTOL MATEJ
 ... už tri dni sa zdržiavajú
 pri mne a nemajú čo jesť.
 (Mt 15, 32)

Evanjelium hovorí, že k Ježišovi prichádzali veľké zástupy ľudí. Kládli mu k nohám mrzákov, slepých, nemých a on ich uzdravoval. Keď videli Ježiša, ako pomohol telu, ale aj duši človeka, velebili Boha. Tri dni im nechýbalo jedlo, tak silne ich oslovilo Kristovo učenie a zázraky. Kristovi prišlo ľúto zástupu. Chcel sa postarať o týchto ľudí, ale učeníci pochybovali, kde zobrať pre toľkých chleba. Ježiš rozkázal uadiť zástup. Vzal chlieb a ryby, vzdával vďaky, lámal a dával učeníkom, a tí rozdávali zástupu. Všetci sa nasýtili. Ak si nájdeme čas na počúvanie alebo aspoň prečítanie Božieho slova, čas na modlitbu, bohoslužbu, Pán starosť o živobytie vezme na seba. Aj dnes je Kristus taký, akého nám ho ukazuje táto stať z evanjelia, všemohúci a starostlivý o všetko, čo potrebujeme.

Liturgia: Rim 14, 6 – 9, zač. 113; Mt 15, 32 – 39, zač. 64 (radové); Sk 1, 12 – 17. 21 – 26, zač. 2; Lk 9, 1 – 6, zač. 40; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá zo sviatku, tretia každodenná s refrénom zo sviatku); vchod ... *premenil si sa na hore...*; ostatné menlivé časti z Premenenia a Matejovi (HS: 408; PZ: 390; HP: 422)

AUG NEDEĽA
10 DEVIATA NEDEĽA
 PO PÄTDESIATNICI
 MUČENÍK A ARCHIDIAKON
 VAVRINEC
 Vzchopte sa! To som ja, ne-
 bojte sa! (Mt 14, 27)

Apoštolí to v tej chvíli skutočne nemali ľahké. Bolo to hneď po zázračnom rozmnožení chleba. Ježiš Kristus ich poslal na druhý breh. Boli udivení nielen zázrakom nasýtenia zástupu, ktorého boli svedkami, ale zaiste aj tým, že ich Ježiš Kristus poslal samých. „Ako sa odtiaľ dostane?“ Táto otázka im musela vŕtať v hlave. Ich duchovné rozpoloženie ešte zhoršilo vyčítanie vodného živlu. Loďkou zmietali vlny. Apoštolí sa začali báť. Prvou príčinou ich strachu bol rozbúrený vodný živel. Vedeli, že ich životy sú ohrozené. Takéto nebezpečenstvo

stačí na paniku. Druhá príčina spočíva vo vtedajšom zmýšľaní Židov. Verili, že tak ako púšť, aj more je miestom prebývania nečistých nadprirodzených síl. Rozbúrené more sa považovalo za prácu týchto nepriateľských síl. Preto keď videli Ježiša Krista kráčať po mori, zvolali: „Mátoha!“ (Mt 14, 26) Boli príliš vystrašení a príliš ovplyvnení vtedajším myslením. Ježiš Kristus sa im však prihovoril: „Vzchopte sa! To som ja, nebojte sa!“ (Mt 14, 27) Nezriedka sa v živote dostávajú do situácií, ktoré na nás pôsobia podobne ako rozbúrené more na apoštolov. Môže to byť ťažká choroba, nevládnuteľné dieťa, problémy v rodine alebo na pracovisku... Je ťažké obsiahnuť v krátkosti celú paletu možností, ktoré dokážu človekom otriasť a vzbudiť v ňom veľký strach. Verme, že ani v takýchto „búrkach života“ nie sme sami. Náš Spasiteľ k nám kráča a prihovára sa nám: „Vzchopte sa! To som ja, nebojte sa!“ (Mt 14, 27) Prichádza k nám náš Pán, aby utišil búрку, ktorá nám naháňa strach.
Liturgia: 1 Kor 3, 9 – 17, zač. 128; Mt 14, 22 – 34, zač. 59; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár ôsmeho hlasu a sviatku; *Sláva* kondak hlasu, *I teraz* sviatku; prokimen, *Aleluja a pričasten hlasu a sviatku*; namiesto *Dôstojné* je sa spieva *Zvelebu* a deviaty irmos z utierne sviatku (HS: 152, 409; PZ: 106, 389; HP: 107, 420)

AUG PONDELOK
11 MUČENÍK EUPLOS
 Pri ceste videl figovník... Ne-
 našiel na ňom nič, len lístie.
 (Mt 21, 19)

Boh chce, aby sme všetci prinášali ovocie, a to po celý rok – počas sezóny i mimo nej. Dobrá správa však je, že pritom sám nesedí len niekde vzadu a nesleduje, čo robíme. Ustavične na nás vylieva svoju milosť a nahlieda na nás, aby sme vyšli do sveta a robili to, do čoho nás volá. Keď máme trpezlivosť so svojimi deťmi – zvlášť vtedy, keď skúšajú našu trpezlivosť – vtedy prinášame ovocie. Keď používame svoje dary a talenty pri práci, a tak sa staráme o svoju rodinu, aj vtedy prinášame ovocie. Dokonca aj taká drobnosť ako to, že v spornom okamihu nám prednosť druhému vodičovi, je prejavom toho, že milosť v mojom živote prináša ovocie. Milosť prináša duchovné ovocie. Jednoducho to tak je. A keďže vieš, že si dostal od Boha milosť, môžeš právom čakať, že z nej niečo vzide. Majme teda oči otvorené. Boh koná a dáva nám silu prinášať ovocie po celý rok.

Liturgia: 1 Kor 15, 12 – 19, zač. 159; Mt 21, 18 – 22, zač. 84; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá zo sviatku, tretia každodenná s refrénom zo sviatku); vchod: ... *premenil si sa na hore...*; ostatné menlivé časti zo sviatku (HS: 406; PZ: 389; HP: 420)

AUG 12 UTOROK MUČENÍCI FÓTIOS A ANIKÉT Akou mocou toto robíš? (Mt 21, 23)

Ježiš sa mohol spýtať aj inú otázku, ale pýta sa: Odkiaľ bol Jánov krst? Z neba či od ľudí? Snažil sa zistiť, ako tieto znamenia vnímajú. Podľa odpovedí zistil, že sa nimi ani nezaoberali. Pritom povedali skutočnú pravdu – nevieme. Nevšimli si znamenia, ktoré robil Ján Krstiteľ. Neuvažovali o nich. Akurát vedeli dobre analyzovať, čo im uškodí pred ľuďmi alebo ich zosmiešni pred Ježišom. Veľkňazi a starší pristúpili k Ježišovi z vlastnej vôle. Prišli za ním. Dali zaujímavé a správne otázky. Aj my môžeme vyhľadať Ježiša, dokonca sa ho aj pýtať správne otázky nášho života. Pri tom všetkom musíme povedať pravdu. Až potom nám Ježiš povie, akou mocou robí to všetko okolo nás.

Liturgia: 1 Kor 15, 29 – 38, zač. 161; Mt 21, 23 – 27, zač. 85; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá zo sviatku, tretia každodenná s refrénom zo sviatku); vchod: ... *premenili si sa na hore...*, ostatné menlivé časti zo sviatku (HS: 406; PZ: 389; HP: 420)

AUG 13 STREDA ZAKONČENIE SVIATKU PREMENENIA

A vy, hoci ste to videli, ani potom ste sa nekajali a neuverili ste mu. (Mt 21, 32)
Krátke, ale výstižné podobenstvo, ktoré sa vzťahuje nielen na veľkňazov, ale často sa dotýka každého z nás. Ústami vieme sľúbiť veľa, ale keď to máme vykonať, tak pre to urobíme málo alebo dokonca nič. Treba si uvedomiť podstatu rozdielneho správania oboch synov, a tá je v stave ich svedomia. Druhý syn pokojne sľuboval, ale keď nikam nešiel, svedomie ho preto netrápilo. Naopak, ten prvý, aj keď sa mu spočiatku nechcelo, a dokonca to vyslovil nahlas, nakoniec išiel. Prečo? Nedovolilo mu to svedomie, ktoré sa ozvalo a on „lutoval“, a preto splnil otcovu žiadosť. Mýtnici a neviestky mali v Ježišovej dobe citlivejšie svedomie, boli schopní si aspoň uvedomiť svoju hriechnosť. Ale farizeji, aj keď navonok vyzerali ako dokonali a zachovávajúci príkázania, si to neboli schopní uvedomiť. Keď sa rozhodli konať proti Ježišovi a nakoniec ho ukrižovať, nebolo im to vôbec zvláštne. Naopak, ich pomýlené svedomie ich v tom ešte utvrďovalo. My ľudia nikdy nebudeme bez hriechu, a preto stále bude ťažké plniť „vôľu nebeského Otca“. Dôležité je, aby sme mali citlivé svedomie a dokázali zlé skutky oluťovať. Potom nebudeme presadzovať len vlastnú vôľu, ale podľa príkladu prvého syna predsa len nakoniec plniť tú Božiu.

Liturgia: 1 Kor 16, 4 – 12, zač. 165; Mt 21, 28b – 32, zač. 86; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá zo sviatku, tretia každodenná s refrénom zo sviatku); vchod: ... *premenili si sa na hore...*, ostatné menlivé časti zo sviatku (HS: 406; PZ: 389; HP: 420)

AUG 14 ŠTVRTOK PREDSVIATOK ZOSNUTIA PRESVÄTEJ BOHORODIČKY PROROK MICHEÁŠ Vám sa Božie kráľovstvo vezme a da sa národu, ktorý bude prinášať úrodu. (Mt 21, 43)

Predstavte si, že Ježiš by sa išiel inkognito poprechádzať po našej farnosti. Zaujímalo by ho, kde sa ešte schádzajú ľudia. Išiel by sa pozrieť napríklad do reštaurácie. Už na chodbe by bol znova príjemne prevkapaný. Počul by svoje meno. Meno svojho Otca. Meno svojej Matky. Mená svätých. A niekoho by sa opýtal: To aj tu sa ľudia modlia? Nestačí im chrám? A počul by odpoveď: Vieš, oni sa nemodlia. Oni tak hrešia. Potom by sa išiel pozrieť napríklad na obecný úrad. Sadol by si na lavičku a pozoroval ľudí. Prichádzalo by a odchádzalo veľa ľudí. Po dvoch – troch hodinách by sa opýtal niekoho z úradu: To sa ľudia chodia pýtať, ako by pomohli obci? Úradníčka by mu odpovedala: Nie, Pane, oni sa chodia sťažovať na svojich susedov a ich susedia na nich. Potom by si Kristus išiel pozrieť nejaký dom. Z chodby by počul slová: pes, krava, koza a názvy iných zvierat. Tam by sa malého chlapca opýtal: Maličký, to tam vnútri chováte zvieratka? Chlapec by odpovedal: Nie, ujo. To oco a mama si tak nadávajú. Kristus by asi odchádzal z našej farnosti so zmiešanými pocitmi. Na jednej strane veľká zbožnosť, na druhej strane život bez zbožnosti. Kristus by asi nemohol povedať, že je v dedine, meste, vo farnosti uholným, základným kameňom, na ktorom sú vybudované vzájomné vzťahy na všetkých úrovniach. Nad týmto smutným javom by sme sa mali v tejto chvíli zamyslieť. Zosúladiť svoju osobnú a verejnú zbožnosť s každodennými životnými prejavmi v našich domoch, uliciach, úradoch, ihriskách a pohostinstvách. Nemôžeme si obliekať na každú príležitosť iné „tričko“. Všade by sme mali vystupovať s „tričkom“ našej viery a morálky. Akí budeme, tak budeme aj žiť. Aby o nás neplatili Ježišove slová, ktoré vyriekol: „Vám sa Božie kráľovstvo vezme a da sa národu, ktorý bude prinášať úrodu“.

Liturgia: 2 Kor 1, 1 – 7, zač. 167; Mt 21, 43 – 46, zač. 88; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti z predsviatku; prokimen, *Aleluja* a pričasten zo štvrtka (HS: 410, 158; PZ: 393, 112; HP: 424, 113)

AUG 15 PIATOK ZOSNUTIE PRESVÄTEJ BOHORODIČKY Skôr sú blahoslavení tí, čo počúvajú Božie slovo a za- chovávajú ho. (Lk 11, 28)

Sväté písmo už po Nanebovstúpení Pána Pannu Máriu nespomína. Ale veľmi veľa sa o nej zachovalo v kresťanskej tradícii. Mária sa denne zúčastňovala na slávení Eucharistie a z rúk sv. Jána prijímala Božie telo. Denne navštevovala miesto, kde trpel a umrel jej Syn. A jej túžbou bolo byť čo najskôr pri ňom. Podľa niektorých správ žila Panna Mária ešte štrnásť rokov po Ježišovej smrti. Našu smrť predchádzajú rozličné choroby, bolesti a často i strata pamäti. U Panny Márie to tak nebolo. U nej smrť nastala ako tichučký spánok, v ktorom sa prečistá duša oddelila od panenského tela. Sv. Hieronym píše, že telo Panny Márie pochovali v Getsemanskej záhrade. Boh povolal apoštolov do Jeruzalema, keď sa blížil čas jej odchodu. Boli svedkami jej smrti a pochovali jej telo. Len apoštol Tomáš chybal. Keď na tretí deň prišiel, apoštoli otvorili hrob, aby mu naposledy ukázali telo Panny Márie. V hrobe však telo nenašli. Bol prázdny. Apoštoli boli presvedčení, že Ježiš Kristus telo Panny Márie slávne vzal do neba. Aj táto správa nám môže pomôcť pochopiť smrť. Že smrťou sa skutočne nič nekončí, ale len začína. A smrť Panny Márie je pre nás veľkým dôkazom. Ale smrť môže byť pre nás vyslobodením alebo záhubou. Vyslobodením vtedy, ak na ňu budeme pripravení, a záhubou vtedy, ak si zo smrti nebudeme nič robiť, nebudeme na ňu myslieť, budeme žiť naďalej v hriechu.

Liturgia: Flp 2, 5 – 11, zač. 240; Lk 10, 38 – 42; 11, 27 – 28); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo Zosnutia; **myrovanie**; svätenie bylín; **prikázaný sviatok** (HS: 410; PZ: 393; HP: 426)

Slavomír Čekan

AUG 16 SOBOTA PRENESENIE RUKOU NEUTVORENÉHO OBRAZU Kto je podľa teba najväčší v nebeskom kráľovstve? (Mt 18, 1)

Za Ježišom prišli učeníci s touto otázkou. Prečo sa ho na to pýtajú? Keď sa započúvame do ich dialógu, tak nám možno napadne, že medzi sebou súperili. Aj medzi nami sú ľudia, ktorí túžia vždy byť prví, najlepší, aby ich ľudia mali radi, aby boli najšikovnejší, a nie sú radi, keď prehrávajú. Možno aj my patríme medzi nich. Skúsme si spomenúť na situácie, keď sme skončili na pretekoch druhí, ako veľmi v nás

vzplanul hnev. Chceme byť prví a možno to chceli aj učeníci. Preto sa pýtajú Ježiša a čakajú, že im odpovie: „Jasné, že vy. Veď ste so mnou stále a ste moji najbližší priatelia.“ Ježišova odpoveď je však iná. Zavolať si k sebe dieťa a povedal: „Kto je najväčší v Božom kráľovstve? Dieťa.“

Liturgia: Rim 15, 30 – 33, zač. 119; Mt 17, 24 – 18, 4, zač. 73 (radové); 2 Kor 3, 4 – 11, zač. 173; Lk 9, 51 – 56; 10, 22 – 24, zač. 48b; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo šestnásteho augusta (HS: 412; PZ: 395; HP: 428)

AUG 17 NEDEĽA DESIATA NEDEĽA PO PÄŤDESIATNICI MUČENÍK MYRÓN ... On im povedal: Pre svoju malú vieru. (Mt 17, 19)

Viera je dar a prináša do život človeka hlboký zmysel a naplnenie. Pre niektorých je však viera terčom posmechu a mnoho ľudí si myslí, že oberá o radosti života. Toto tvrdenie však nie je založené na pravde. Ktosi raz povedal, že veriaci a neveriaci kráčajú ruka v ruke životom po tej istej ceste. Ibaže keď neveriaci povie: „Ja som už došiel“, veriaci mu na to odpovie: „Ja ešte pokračujem ďalej.“ Áno, životom kráčame spolu, veriaci i neveriaci. Dokážeme si vychutnávať život rovnako, no keď sa život pre neveriaceho (podľa jeho presvedčenia) končí, pre nás veriacich sa v podstate nanovo začína. Pravdepodobne aj apoštoli mali po Ježišovej odpovedi o ich viere pochybnosti. Ako je to teda s pochybnosťami vo viere? Sú prirodzené a musím povedať, že viera bez otázok nie je živá. Je to niečo bez pohybu, bez vývoja, bez rastu – mŕtva viera. Aj Boh takto „veriaceho“ človeka je mŕtvym alebo aspoň veľmi vzdialeným Bohom. S čím zápasím v otázkach svojej viery ja?

Liturgia: 1 Kor 4, 9 – 16, zač. 131; Mt 17, 14 – 23a, zač. 72; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár prvého hlasu a sviatku; *Sláva* kondak hlasu, *I teraz* sviatku; prokimen, *Aleluja* a pričasten hlasu a sviatku; namiesto *Dôstojné je...* sa spieva *Zvelebuj* a deviaty irmos utierne sviatku (HS: 143, 410; PZ: 96, 393; HP: 97, 426)

AUG 18 PONDELOK MUČENÍCI FLÓRUS A LAURUS Beda vám, zákonníci a fari- zeji, pokrytci, lebo zatvárate nebeské kráľovstvo pred ľuďmi! (Mt 23, 13)

Prečo niektorí zákonníci a farizeji nevchádzajú do kráľovstva nebeského? Odpoveď hľadajme u Ježiša, ktorý ich nazýva pokrytci. Dodržiavali formálnu časť Mojžišovho zákona, ale chýbala im vnútorná čistota

a spravodlivosť. Ľuďom ukladali ťažké tresty za prestúpenie zákona, ale sami sebe už nie. Jednoducho to vyzerá tak, že Stvoriteľ sa nenechá oklamať povrchným dodržiavaním zákona. Ale do kráľovstva nebeského sa dostanú zrejme len vnútorne skutočne čisti a spravodliví ľudia. Zamyslime sa aj nad svojim postojom k pravidlám a zákonom. **Liturgia:** 2 Kor 2, 3c – 15, zač. 171; Mt 23, 13 – 22, zač. 94; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo sviatku Zosnutia (HS: 410; PZ: 393; HP: 426)

AUG 19 UTOROK MUČENÍK ANDREJ STRATOPEDARCHA A SPOL. Beda vám. (Mt 23, 23)

Tieto slová by nechcel počuť nikto z nás. Ježiš bol však natoľko odvážny a slobodný, že sa ich nebál vysloviť vodcom vtedajšej náboženskej spoločnosti. Pán Ježiš ich nazýva pokrytci, hercami, ľuďmi, ktorí sa na niečo hrajú. Poslucháčmi týchto Ježišových slov boli nielen farizeji a zákonníci, ale aj zástup ľudí. Tieto slová sú určené všetkým. Aj nás chce Ježiš poučiť, povzbudiť, potešiť, ale aj varovať pred „hraním sa na nábožných“. Chce nám povedať, že on nás pozná a vidí aj to, čo sa skrýva pod krásnym obalom. Na ľudí možno zapôsobím, ale Pán vie, ako to myslím naozaj. Čo je dnes v hĺbke môjho srdca? Od akých masiek sa potrebujem oslobodiť? **Liturgia:** 2 Kor 2, 14 – 3, 3, zač. 172; Mt 23, 23 – 28, zač. 96; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo sviatku Zosnutia (HS: 410; PZ: 393; HP: 426)

AUG 20 STREDA PROROK SAMUEL Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý zabíjaš prorokov a kameňu- ješ. (Mt 23, 37)

Ježiš vedel, čo ho čaká v Jeruzaleme, ale ani na okamih nezaváhal. Neuvažoval o tom, že by sa otočil, zmenil smer cesty a zachránil sa. Trikrát svojim učeníkom a apoštolom hovoril, že ho čaká v Jeruzaleme utrpenie a smrť. Do poslednej chvíle chcel a spĺňal Otcovu vôľu, chcel za nás trpieť a zomrieť, a tak nás vykúpiť. S plným vedomým a pevným rozhodnutím kráčal v ústrety vzkrieseniu cez utrpenie a smrť. Ježiš v bolesti a s láskou vyslovuje slová nad Jeruzalemom, ktorý neprijímal prorokov, ba ani jeho samého. Zostanem chvíľu s trpiacim a milujúcim Kristom, pevne odhodlaným vydať seba samého za mňa. **Liturgia:** 2 Kor 3, 4 – 11, zač. 173; Mt 23, 29 – 39, zač. 96; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo sviatku Zosnutia (HS: 410; PZ: 393; HP: 426)

AUG 21 ŠTVRTOK APOŠTOL TADEÁŠ Ale kto vytrvá do konca, bude spasený. (Mt 24, 13)

Biblická pasáž o vytrvalosti nám pripomína potrebu zostať verným až do konca. Vytrvať znamená, že preteky nestačí len začať, ale treba ich aj dokončiť. Boh, ktorý je vždy pevný a pravdivý v tom, čo hovorí, určite nepoužíva prázdne napomenutia. Vernosť má vysokú hodnotu a vážnosť. My ľudia si ju ceníme a vyžadujeme, a ona sa žije vo vzťahoch, v rodine, v zamestnaní či v priateľstve. Vernosť prejavujeme voči sebe samým, voči ideám, hodnotám i Bohu. Vernosť je zdrojom radosti, posilňuje integritu človeka, posilňuje sebadôveru, predchádza pocitu viny a napomáha väčšie porozumenie medzi ľuďmi. V čom a ako žijem svoju vernosť ja? **Liturgia:** 2 Kor 4, 1 – 6, zač. 175; Mt 24, 13 – 28, zač. 99; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo sviatku Zosnutia (HS: 410; PZ: 393; HP: 426)

AUG 22 PIATOK MUČENÍK AGATONIK A SPOL. Preto aj vy buďte priprave- ní, lebo Syn človeka príde v hodinu, o ktorej neviete! (Mt 24, 44)

Týmto veršom môžeme dať názov *Evanjeliu o súde*. Nieкто sa môže spýtať, ako by súd mohol byť evanjeliom, teda radostnou zvestou. Posolstvo uvedeného evanjelia však nehľadá iba súd, hrôzu a strach, ale najmä Boží príchod. Príchod Pána Ježiša nebude iba desivým pustošením či ničením sveta. Kristus prichádza, aby sa nás ujal. Prichádza po svojich. Máme teda vo svojom živote urobiť všetko preto, aby sme sa dali zachrániť. Toto evanjelium je síce o súde, ale pre veriacich v Krista je táto zvesť zdrojom radosti a útechy o Božom víťazstve nad nespravodlivosťou. Pán Ježiš nás nevykúpil, nezachránil preto, aby nás opustil, ale aby sme s ním žili naveky. Zostanem v prítomnosti Krista Spasiťeľa a porozprávam sa s ním. **Liturgia:** 2 Kor 4, 13 – 18, zač. 177; Mt 24, 27 – 33, 42 – 51, zač. 100; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo sviatku Zosnutia; zdržanlivosť od mäsa (HS: 410; PZ: 393; HP: 426)

AUG 23 SOBOTA ZAKONČENIE SVIATKU ZOSNUTIA PRESVÄTEJ BOHORODIČKY Smie človek prepustiť svoju manželku z akejkol'vek príči- ny?... (Mt 19, 3); ... pre smil- stvo (Mt 19, 9)

Otázka, ktorú Ježišovi položili farizeji, je veľmi aktuálna. Podobne ako dnes, aj v starovekých dobách musel byť rozvod taký rozšírený, že v Izraeli prijal Mojžiš zákon, aby ho obmedzil. Ježiš sa však vo svojej odpovedi vracia k počiatku všetkého, keď sám Boh ustanovil nerozlučiteľný zväzok medzi mužom a ženou. Výraz „okrem smilstva“ nevyjadruje, že nevera by mohla byť dôvodom na rozvod. Výraz použitý v gréčtine, pôvodnom jazyku evanjeliového textu, sa vzťahuje skôr na nezákonný zväzok, ktorý sa nedá vylicit (napr. incest), a preto sa musí rozviesť. Nebola by to výnimka z nerozlučiteľnosti. Stvoriteľ chce a požehnáva manželstvo kvôli šťastiu manželov, detí a pre dobro celého ľudstva. Je to Božie povolanie a ako také si vyžaduje rozlišovanie, prípravu a odhodlanú vôľu hľadať dobro toho druhého a rodiny, vytrvať deň čo deň vo vzájomnej láske. Komu dnes prejavím svoju lásku a v akej forme? Pouvažujme o tom.

Liturgia: 1 Kor 1, 3 – 9, zač. 123; Mt 19, 3 – 12, zač. 78; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti zo sviatku Zosnutia (HS: 410; PZ: 393; HP: 426)

AUG NEDEĽA
24 JEDENÁSTA NEDEĽA
PO PÄTDESIATNICI
HIEROMUČENÍK EUTYCHÉS
... ja som ti odpustil...
(Mt 18, 32)

V dnešnom úryvku niekoľkokrát zaznieva slovo odpustiť a najsilnejšie pozvanie, aby sme odpustili „zo srdca“. Myslím si, že s odpustením či neodpustením máme skúsenosť všetci. Musíme si priznať, že aj nám je mnohokrát ťažko odpustiť ľuďom – mnohokrát aj tým, ktorých máme veľmi radi. Dnes sme všetci pozvaní k tomu, aby sme odpustili zo srdca. Každý z nás žije v sieti vzťahov – rodinných, spoločenských, politických, medzinárodných, cirkevných..., kde sa nedá vyhnúť tomu, aby sme toho druhého nikdy nezranili. Sused suseda, brat brata, manžel manželku, otec syna, syn otca, kamarát kamaráta, nadriadený podriadeného a naopak, nevesta svokra, svokra nevestu atď. Koľko našich vzťahov je poznačených neodpustením? „Ja nič proti nemu nemám, ale...“ Predovšetkým platí, že odpustenie previnení sa priamo dotýka každého z nás. Kristus často ponúka návod v evanjeliách: „Nech slnko nezapadá nad tvojím hnevom; keď ideš pred oltár, pomer sa najprv so svojim bratom.“

Liturgia: 1 Kor 9, 2b – 12, zač. 141; Mt 18, 23 – 35, zač. 77; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti z druhého hlasu (HS: 144; PZ: 96; HP: 97)

AUG PONDELOK
25 HIEROMUČENÍK
METOD, MICHALOVSKÝ
PROTOIGUMEN
Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma. (Mk 8, 34)

Náuka Ježiša o potrebe zaprieť sa a niesť kríž sa overuje v živote. Všetko, čo je cenné, šlachetné a pekné, sa zvyčajne rodí za cenu obetí a bolesti. Vezmime si napríklad utrpenie matky, ktorá v bolestiach rodí svoje dieťa, po narodení zabúda na prežitú utrpenie a plače od šťastia, pretože sa narodil nový človek. Nakoniec, načo hľadať mimoriadne príklady? Vezmime si každodenný život. Koľko ráz musí matka v noci vstávať k svojmu dieťaťu, aby ho nakŕmila alebo bdela pri ňom, keď je choré. Či to nie je príklad vzatia svojho kríža každý deň a nasledovanie Krista? A či otec, ktorý ťažko pracuje preto, aby uživil svoju rodinu, neberie svoj ťažký kríž každý deň a nenasleduje Krista? Čo je mojím každodenným krížom? A kto mi ho pomáha niesť?

Liturgia: 2 Kor 5, 10 – 15, zač. 179; Mk 1, 9 – 15, zač. 2 (radové); 2 Tim 1, 8 – 18, zač. 291; Mk 8, 34b – 9, 1, zač. 37; antifóny a blaženstvá; menlivé časti hieromučeníkovi Metodovi (HS: 414; PZ: 397; HP: 430)

AUG UTOROK
26 MUČENÍCI ADRIÁN A NATÁLIA
Podťe za mnou a urobím z vás rybárov ľudí. (Mk 1, 17)

Ak sa zamyslíme nad evanjeliom, prideme na to, že povolanie apoštolov, ktoré sme práve čítali, je tak trochu nepochopiteľné. Je to určite tajomstvo. Prečo si Ježiš nevyvolil učiteľov zákona, ktorí boli zbehlí v písmach a denne sa modlili v chráme? Prečo si povolal apoštolov, ktorí boli obyčajní rybári, prostí a jednoduchí ľudia? Na túto otázku by sme mohli odpovedať, že je to tajomstvo. Kristus dobre vedel, koho má pred sebou, že to nie sú dokonalí ľudia, ktorí majú svoje slabosti a chyby. Aj každý z nás má svoje pracovné – svetské povolanie, ale každý z nás je povolaný aj k tomu duchovnému. Ježiš nepovoláva len apoštolov, ale všetkých nás. Práve my máme svojim životom ukázať tomuto svetu, čo nám Kristus zanechal. Ježiš i dnes hľadá spolupracovníkov. A nedáva žiadnu podmienku – ak budete dobrí, ak už nikdy nezhršíte... Je tu len jediná veta: „Podťe za mnou a ja z vás urobím rybárov ľudí!“ A oni šli. Ako odpovieme my?

Liturgia: 2 Kor 5, 15 – 21, zač. 180; Mk 1, 16 – 22, zač. 3; každodenné antifóny; menlivé časti z utorka (HS: 155; PZ: 109; HP: 110)

AUG STREDA
27 PREPODOBNÝ OTEC PIMEN
Čo ťa do nás, Ježiš Nazaretský? (Mk 1, 24)

Prudká reakcia od posadnutého z dnešného čítania nás zaráža, možno sme v rozpakoch. „Čo ťa do nás, Ježiš Nazaretský?“ Takýmto ostrým spôsobom sa osopíť na Krista? Bol to zúfalý výkrik diabla. A je zarážajúce, že táto veta nezaznela iba vtedy. Túto vetu počujeme aj v dnešnom svete, a dosť často. Dnes táto veta nevychádza z úst diabla, ale často z úst veriacich ľudí. Pravdou je, že veriaci katolíci nikdy nepovie: „Čo ťa do nás, Ježiš Nazaretský?“ Týmto spôsobom nie... Ale často počuť: Čo farára do toho? Čo má s tým kňaz spoločné? Ako si dovoľuje hovoriť mi do mojich vzťahov, do mojich rozhodnutí či správania? A hneď nezaбудneme poukázať na všetky jeho chyby, na chyby všetkých, ktorí sa snažia zasiahnuť do nášho „kráľovstva“. Čo ťa do nás, Cirkev? Cirkev, ty nám daj pokoj, lebo ty si sklama-la, zlyhala. Ty tu už nemáš čo robiť. Toto dnes zaznieva v rôznych obmenách a žiaľ, príliš často z úst veriacich. Je to stále tá istá veta: „Čo ťa do nás, Ježiš Nazaretský?“

Liturgia: 2 Kor 6, 11 – 16b, zač. 182; Mk 1, 23 – 28, zač. 4; každodenné antifóny; menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP: 112)

AUG ŠTVRTOK
28 PREPODOBNÝ MOJŽIŠ
ETIÓPSKY
Utiahol sa na púste miesto a tam sa modlil. (Mk 1, 35)

Zrejme to dobre poznáme – bez nás to jednoducho nefunguje, či už v práci, alebo doma, bez nás sa to akoby všetko zastavilo. Sme jednoducho dôležití. Myslím si, že nejako podobne sa mohol cítiť aj Pán Ježiš v tomto evanjeliom úryvku. Už od skorého rána je na nohách. V synagóge má reč, neskôr oslobodzuje posadnutého človeka od zlého ducha a potom zase uzdravuje Petrovu svokru. No ani k večeru to neustáva. Ba práve naopak. Dovoľmo sa o ňom celé mes-ta. A tak za ním prichádzajú mnohí, ktorí potrebujú pomoc. Na ďalší deň skoro ráno Ježiš hľadá samotu. Modlí sa. Ježiš za ten čas mohol pomôcť viacerým, ktorí jeho pomoc potrebovali. Ale on to neurobil. Ježiš si uvedomuje, aký je potrebný, no predsa je tu ešte niečo dôležitejšie, čo nesmie zanedbať – modlitba. Modlitba je naberanie nových síl, akési „dobitie bateriek“ v blízkosti Boha. To isté potrebujeme aj my.

Liturgia: 2 Kor 7, 1 – 10a, zač. 183; Mk 1, 29 – 35, zač. 5; každodenné antifóny; menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP: 113)

AUG PIATOK
29 SŤATIE HLAVY JÁNA KRSTITEĽA
Keď ho počúval, býval vo veľkých rozpakoch... (Mk 6, 20)

Text evanjelia nám chce otvoriť oči, aby sme si uvedomili, že za predvádzanou mocou, bohatstvom, luxusom, krásou, fyzickou silou sa môže skrývať – a v mnohých prípadoch sa aj skrýva – vnútorná prázdnota alebo dokonca hniloba. Na druhej strane si potrebujeme uvedomiť, že pod povrchom, ktorý nie je veľmi príťažlivý, pod životným osudom, ktorý nie je závideniahodný, sa môže skrývať bohaté, čisté a priame srdce. Pán Boh neposudzuje človeka podľa vonkajšieho zdania, ale hodnotí jadro jeho bytosti a to, ako sa toto jadro prejavuje navonok. Odlíšnosť Božieho hodnotenia od ľudského vyjadril Pán Ježiš v jednom rozhovore s farizejmi veľmi ostro: „Vy sa robíte spravodlivými pred ľuďmi, ale Boh pozná vaše srdcia, lebo čo je vysoké ľuďom, je ohavnosť pred Bohom.“ (Lk 16, 15) Takýmto pravdivým spôsobom pozerá Boh na nás a rovnako pozerá aj na druhých ľudí. Aj my by sme sa mali usilovať o takéto pravdivé hodnotenie. Nedá sa to dosiahnuť zo dňa na deň, ale v duchovnom raste by dosiahnutie takéhoto pravdivého hodnotenia rozhodne malo byť. Keď sa naučíme takto pozeráť na seba, nesmieme sa uspokojiť len so získaním nového poznania, ale takéto poznanie by nás malo viesť k potrebným zmenám pri formovaní nášho života, lebo získané a prijaté poznanie človeka bezpodmienečne zaväzuje k dôsledkom, ktoré z toho poznania vyplývajú.

Liturgia: Sk 13, 25 – 33a, zač. 33; Mk 6, 14 – 30, zač. 24; predobrazujúce antifóny

PRE MUŽA

Pri okopávaní bludiska na našom Adamovom dvore som si všimol jednu zaujímavú vec. Bludisko tvorí kukurica a slnečnica. V čase, keď budete čítať toto zamyslenie, už budú rastliny veľké a niektoré aj začnú kvitnúť. Práve slnečnica ma udivila. Doteraz som vedel, že za slnkom sa otáča iba kvet, ale teraz som si všimol, že to robí celý čas. Už malička rastlina očakáva východ slnka, počas dňa sa za ním obracia a večer sa doslova nakloní, aby zachytila posledné slnečné lúče. Prečo to robí? Preto, aby so slnka získala čo najviac energie. Živiny si vyťahne zo zeme mocnými koreňmi, ale na to, aby rástla, potrebuje slnko. My muži máme schopnosť rásť, mužnieť, zdokonaľovať sa. Vieme sa stať majstrami vo svojom odbore. Aj keď telo časom chradne, môžeme oplývať životnou skúsenosťou. Dnes nás Boh volá rásť vo viere, zdokonaľovať sa v nej a naberáť skúsenosti. No rovnako ako slnečnica sa obracajme k Bohu, ráno, celý deň i večer. Sme povolaní rásť vo viere a zdokonaľovať sa. Už teraz má Boh pripravené pre nás nové výzvy, cez ktoré máme možnosť rásť. Tak poďme na to! Každý deň sa začína novým ránom. (Peter Lazorič)

a blaženstvá; menlivé časti o Státí, **myrovanie**, zdržanlivosť od mäsa (HS: 415; PZ: 399; HP: 432)

AUG SOBOTA
30 PATRIARCHOVIA ALEXANDER,
JÁN A PAVOL
Pane, nech sa nám otvoria oči. (Mt 20, 33)

Lekárska veda dnes umožňuje to, čo bolo pred rokmi takmer nemožné. No nie vždy sa dá hovoriť o úspechu. Aj keď sa operáciou podarí dať oko do poriadku, len málokto pacient sa dokáže vyrovnáť s tým obrovským množstvom zrakových vnemov. Jednoducho ich nedokáže spracovať. Jeden mladý chlapec to vyjadril takto: „Operácia očí mi otvorila svet svetla, farieb a vecí, ktorým nerozumiem.“ Medicínske vysvetlenie spočíva v tom, že hoci orgán zraku pracuje správne, mozog nevie, ako to má spracovať. Dr. Moreau k tomu dodáva: „Darmo sa oči otvoria svetlu, keď sa tomuto svetlu neotvorí vnútorné oči. V takom prípade sme naďalej slepí.“ Toto vnútorné svetlo sa musí najprv „zjednotiť“ so svetlom, ktoré prichádza zvonka prostredníctvom očí. Až potom možno skutočne vidieť.“ To platí i v duchovnom živote. Ježišovi nejde iba o telesnú slepotu. On myslí hlavne na duchovnú slepotu. Áno, jestvuje aj taká. Možno aj my sami sme sa niekedy prichytili v živote pri takomto slove: „Márnosť, kde som mal oči? Či som bol slepý?“ Áno, aj keď máme oči, v duchovnej oblasti niekedy nevidíme.

Liturgia: 1 Kor 1, 26 – 29, zač. 125b; Mt 20, 29 – 34, zač. 82; každodenné antifóny; menlivé časti zo soboty (HS: 160; PZ: 115; HP: 115)

PRE ŽENU

Prichádzajú letné dni. Pri prechádzke záhradou vidím, ako všetko rastie, kvitne, dozrieva. Na každom kroku ma síce čaká množstvo práce, ktorú treba urobiť, no na druhej strane cítim aj nadprirodzený pokoj, ktorým záhrada dýcha. Cítim, ako ma pozýva k stíšeni a osobnej modlitbe, k načúvaniu Božiemu hlasu. Každý deň má mnoho starostí a letné obdobie nie je vôbec výnimkou. Ale uprostred kolo-toča všetkých tých povinností sme pozvaní zastaviť sa a vojsť do ticha. Nemusíme ísť na púšť ani do kláštora. Stačí malá chvíľka pod stromom, pri káve na verande alebo večerná prechádzka za humnami. Tam, kde sme – v kuchyni, v záhrade, na ihrisku –, tam je aj Boh. Život nie je len o výkone, ale aj o kráse prítomnej chvíle. O vďačnosti za všetko, čo máme, aj za únavu, aj za radosti, aj za obyčajný deň. Nech je toto leto pre nás milosťou a časom načerpania nových síl. Obnovme si nielen telo, ale aj ducha. V tichu, v modlitbe, v láske. A v tom tichom šepote vánku možno začujeme, čo nám chce Boh povedať. (Mária Lazoričová)

AUG NEDEĽA
31 DVANÁSTA NEDEĽA
PO PÄTDESIATNICI
ULOŽENIE PÁSU PRESVÄTEJ
BOHORODIČKY
Ak chceš byť dokonalý...
(Mt 19, 21)

Dnešné evanjelium nám rozpráva o stretnutí Ježiša s istým mladíkom, ktorý sa úprimne zaujímal o spásu. Túžil po večnom živote – po večnom štastí –, ale ako sa dozvedáme v ďalšom texte, majetok mu bránil nasledovať Krista. Nevedel opustiť svoje bohatstvo. Túžil po niečom dôležitejšom, ale bohatstvo mu v tej chvíli ležalo pri nohách, a on v ňom nachádzal uspokojenie. Možno sa tomu čudujeme, ale aj dnes sa mnohí z nás podobajú tomuto človeku. Mnoho ľudí nachádza bohatstvo všade okolo seba, v kariére, zábrave, vlastníctve atď. Je to skutočné bohatstvo? Možno nám pri počúvaní dnešného podobenstva napadá myšlienka: „Prečo nás Ježiš varuje pred bohatstvom? Veď každý máme zveľaďovať svoje vlastníctvo, usilovať sa o poctivo pracovať.“ Musím podotknúť, že Ježiš nehovorí, že peniaze sú zlé a zavrhnuteľné, ale že bohatstvo niekedy dokáže človeka oddeliť od nebeského kráľovstva.

Liturgia: 1 Kor 15, 1 – 11, zač. 158; Mt 19, 16 – 26, zač. 79 (radové); Hebr 9, 1 – 7, zač. 320; Lk 10, 38 – 42; 11, 27 – 28, zač. 54 (Bohorodička); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár tretieho hlasu a Uloženia; *Sláva* kondak hlasu; *I teraz* z Uloženia; prokimen, *Aleluja* a pričasten hlasu a sviatku (HS: 145, 417; PZ: 99, 400; HP: 100, 433)

Martin Pavuk

Spomienka a srdečná vďaka!

Ak medzi dvoma pojmami objavíme vnútornú súvislosť či závislosť, hovoríme, že sú logicky súvzťažné.

Chcel by som pri tejto príležitosti upozorniť na logickú súvzťažnosť medzi udalosťami, ktoré v tomto roku slávnostne spomínáme a medzi životom, ktorý prežívame. Hovoríme o veľkých obetiach a utrpeniach pred májom 1945. Obete, ktoré boli prinesené, poznáme. To nimi sa vykupoval život, ktorý prišiel a v ktorom žijeme... Naši mladí ľudia považujú náš pokojný, mierový a budovateľský život za niečo samozrejmé a nechápu dost dobre, koľko obetí bolo treba priniesť, aby sme všetci mohli spokojne pracovať a spokojne žiť.

Áno, od mája 1945 začal nový život, nový svet... Sú to zjavné premeny, radostné premeny nášho života, nášho kraja, nášho ľudu. Začnime hoci len domami, bytmi. Vieme, že od oslobodenia sme postavili u nás na Slovensku 700 000 bytov, čo predstavuje dve tretiny úhrnného bytového fondu. U nás na východnom Slovensku postavili od roku 1945 dvakrát toľko bytov ako pred ním vôbec. Vidíme to veľmi jasne a vidíme aj to, aký veľký je v tom rozdiel. Len za 20 rokov postavili u nás trikrát toľko škôl, ako sme mali predtým. Medzi rokmi 1960 – 1972 dvojnásobne vzrástol počet jaslí. Od roku 1948 do roku 1972 sa stornásobil počet žiakov stredne vzdelávacích škôl a v odborových stredných školách vzrástol dokonca osemkrát. V roku 1972 sme mali na východnom Slovensku 7770 vysokoškôlkov. Máme k dispozícii 1281 knižníc a v nich vyše 3 milióny kníh.

Krtkova úvaha

Bože, ty, ktorý vraj bývaš vo svetle... Vieš, ja sa lepšie cítim vo svojej tme, som na ňu zvyknutý a vyhovuje mi – robím si dlhé podzemné chodbičky, žeriem, čo mi príde pod zub, bojím sa líšky, poľovníckeho psa a ježkov, privádzam na svet mláďatá, udržujem teplé hniezdo a s prevkapaním počúvam, že tvoj plán sa nekončí na konci poľa. Počúvam, že tam za tým poľom je veľké mesto s mostami, autami, domami a ľuďmi, a za nimi sú ešte ďalšie tisíce a tisíce miest a krajín. Bože, ako je to možné?! Je vôbec možné, že slnko nad zemou nielen oslepuje, ale aj hreje? Že chuť aj niečo iné ako larvy? Že existujú aj vrchy vyššie ako krtovisko? A že Bože, existuješ dokonca aj ty? Tu medzi nami? Odpusť mi, Bože, ale to neverím.

Ako príklad uvedme iba taký Trebišovský okres, predtým zaostalý agrárny okres, dnes okres s vyspelým poľnohospodárstvom a moderným priemyslom, Elektráreň Vojany, Vagónka Trebišov, Frucona, Mäso-kombinát, Strojstav v Sečovciach, stavebné podniky a i... Či treba ešte pokračovať? Či nie skôr sa nám treba učiť čítať tieto čísla a dobre im porozumieť? Je to výsledok statočnej práce našich ľudí, našich pracujúcich, výplod umu našej inteligencie. Úsilie našej vlády, našich najvyšších straníckych i štátnych predstaviteľov... Celkom na začiatku všetkých týchto radostných úspechov, ešte vtedy, keď sa iba siali zrnká dnešného nášho života, boli tí, ktorí nás oslobodili, ktorí svoje kosti zložili do našej pôdy. V týchto slávnostných dňoch im patrí naša spomienka a srdečná vďaka! (Pavol Tirpák, Slovo 1975/7, s. 5)

Júnové zvonenie

A je to tu zas... Otvárame okná a robíme taký prievan, že keby sme chodili po chodbe s plachtou, tak sa napne a z budovy vyletíme ako na rogate do vysnívanej dovolenkovej destinácie. Funguje to však celkom inak: v triedach sedia skupiny teplom zmorených žiakov, po chodbách sa unavene presúvajú učitelia, denne ubúda políčok v kalendári, povedané detskou rečou, už iba x-krát sa vyspináme a budú prázdninky!

Povedky, ale ani fejtóny neslobodno začínať predpoveďou počasia typu: „Jedného slnečného rána v júli...“, ale ani končiť frázou: „A potom som sa zobudil...“ Fejtón má byť vtipnou reakciou na aktuálnu situáciu v spoločnosti. Napríklad také prázdniny! Žiaci i učitelia sú stále na jednej lodi. Obidvom skupinám obyvateľstva zvyšok populácie úplne neskrývane závidí. Dní, keď odchádzame domov s kyticami kvetov a nejakou tou pozornosťou, nie je veľa. Posledné zvonenie, radostné i smutné rozlúčky, slzy smútku i úľavy, rozchody spriaznených duší.

Celkom vážne sa s kolegynami znova zamýšľame, čo iné by sme robili, keby sme neboli učiteľkami. Matikárky by mohli sedieť niekde v kancelárii a venovať sa tomu, čo im ide najlepšie: spočítavať kilometrové stĺpce číslíc, výsledky vkladat do tabuliek a podľa pravítka dvakrát podčiarknuť. Učiteľky jazykov by sedeli so zápisníkmi pri telke a dôkladne zapisovali všetky prehrešky proti materinskému jazyku či iným spisovným jazykom, dejepisári by si hystericky opakovali roky najvýznamnejších historických udalostí, zemepisári cestovali prstom po slepej mape a učitelia telocviku by kopali futbalku do steny niektorého zo zateplených panelákov. Od učiteľov chémie by nehrozilo žiadne nebezpečenstvo, tento druh pedagógov neleže vo do kyseliny, majú totiž svoje zásady... Hm...

Už som spomenula, že sa chcem vyhnúť frázam, ale nedá mi nezaželať všetky veselé leto, plné osožného oddychu a pokoja, krásne dovolenky a dobrodružstvo s tými, ktorých máme nablízku. (Marta Gromošová)

Pomôcky: Ila, too, Yoko	Zvlhči	Rýchlo		Kennewick School District, skratka	Registro- vaná tona, skratka	Meno spe- váka Ono	Liezla	Usmrcovali vo vode	Medzi- národná chemická výstava	Autor: Vladimír Komanický	Obrnený transportér, skratka		Spevohra
Závodná stráž, skratka			Hrobka							Farba na vajcia			
			Hranica, lekársky							Pulz			
Anglický štáhtič					Súkenná obuv						Francúzsky člen		
Papagáj				Pristroj na me- ranie zariadenia							Veľmi, po anglicky		
Ženijný oddiel, skratka				Public relations							Obidve		
	Súčasť bytu	Mrzáci								Ceský spevák			
		Vokálne teleso								Sibírsky veľtok			
Zvyšky								Označenie múky			Boh mesta Eridu		
							Siláci				Kráča		
							Španielsky člen				Latinská spojka		Rímske číslo 6
					Poštová poukážka					Šaty			
Aralské jazero						Meno Ro- mančika							

S	N	S	L	A	M	K	A	Á	M	A	T	R	A	C	B	Ď	
O	A	Ž	P	E	A	L	N	K	O	T	V	E	A	S	E	Ť	
M	J	M	R	T	K	E	E	P	S	P	P	T	D	V	Y	R	
I	U	A	O	O	T	N	E	N	L	O	S	O	O	L	O	A	
Ž	T	R	E	T	S	E	O	V	C	H	L	R	P	O	K	N	T
J	O	R	T	S	A	K	Z	A	Y	Á	D	T	Š	M	U	K	
P	I	J	A	N	Á	B	O	Ž	N	O	S	Ť	Y	Č	C	H	F
O	O	M	A	Z	E	F	I	R	M	A	A	H	B	I	A	I	
V	B	R	E	R	I	C	M	A	O	V	S	A	R	N	R	A	
A	V	O	B	L	A	K	Y	M	A	K	H	N	O	Á	I	S	
H	B	A	M	I	O	R	D	E	V	A	O	B	T	R	T	K	
A	H	Á	Ž	B	O	P	L	A	N	I	N	A	T	C	H	A	O
B	R	A	T	I	A	P	O	S	L	U	C	H	Á	R	E	Ň	M

Tajničku osemsmervky tvorí 28 nevyškrtaných písmen.
Autor: Marek Pataky. **Legenda:** ÁTRIA, BOMBA, BRATIA, CENTRUM,

EPOCHA, ESTER, FIASKO, FILMÁR, FIRMA, HANBA, HYMNA, CHARITA, CHATÁRI, CHRÁNIČ, IMELO, KENEL, KOROK, KOTVA, KUMŠT, LEKNO, LOPTA, LYŽICA, MARŽA, MATRAC, MYDLO, NÁROD, OBLAKY, ODPOVEĎ, PIJAN, PLANINA, POROTA, POSLUCHÁREŇ, POTER, POVAHA, ROKSOR, SAMBA, SAMOTA, SLAMKA, SNAHA, STOLY, STROJ, ŠŤAVA, TORBY, TOVAR, TROSKA, VEDRO, VRANA, ZÁKON, ZBERBA, ŽIACI, ŽUMPA.

ÚTRŽKY

Stará puma ohluchla a vzala si preto do služby havrana, aby ju vystríhal pred nebezpečenstvom. Za odmenu mal havran dostať časť koristi, ktorú puma uloví. Spočiatku to išlo dobre – havran dával veľký pozor a svoju paniu mnohokrát zachránil. No puma postupne zmenšovala sluhov podiel na koristi a havran schudol. Trápil ho hlad. Zbytočne sa svojej panej sťažoval, nepočúvala ho, nezvyšila mu podiel na koristi. Havran bol nespokojný a po čase sa rozhodol svojej panej pomstiť. Jedného dňa, keď sa puma bezstarostne krmila úlovkom, uvidel približovať sa dvoch mužov, ale svojej panej nič nepovedal. Tí pumu zranili a chytili. Umierajúc volala na svojho sluhu: „Zradil si ma! V nebezpečenstve si ma zradil!“ „Nie, nemysli si, že som ťa zradil,“ volal havran zo vzduchu, „nevidel som ich. Tak si ma vyhladovala, že som oslepol.“

K istému mudrcovi prišiel muž, ktorý sa chcel usadiť v jeho meste. „Akí sú tunajší ľudia?“ opýtal sa ho. „A akí sú ľudia v tvojom rodnom meste?“ odpovedal mudrc protiotázkou. „Ach, samí egoisti.“ „Ten istý druh žije aj tu,“ odvetil starec. Čoskoro k nemu prišiel iný s tou istou otázkou. „A akí ľudia boli v meste, kde si bol doteraz?“ „Boli tam úžasní ľudia, veľmi nerád som od nich odchádzal.“ „Neboj sa,“ upokojil ho starec, „takí ohromní ľudia na teba čakajú aj tu.“ (spracovala Adriana Matoľáková)

2025/26

SLOVO

Nová štruktúra / nový pohľad
Časopis, ktorý buduje

Slovo, vedenie Cirkvi

Úvodník, myšlienka, slovo Svätého Otca
Slová a príhovory otcov biskupov
Predstavenie biskupstiev („Za dverami kúrie“)

Úryvky a životopisy svätých
Katechézy a biblická archeológia
Teológia „ľudskou rečou“
História našej Prešovskej metropolie

Viera, poznanie

Umenie, kultúra, rozhovory

Psychológia a osamelosť (IPčko)
Rodina a manželské kurzy (Sigord)
Právo, financie, životné situácie
Agro & enviro s duchovným presahom

Spoločnosť, služba

Pastorácia, špeciálne služby

Život farských spoločenstiev
Vojenská, nemocničná, väzenská pastorácia
Charita a služba chudobným

Rusíni, Rómovia, Ukrajinci, Maďari
– príbehy, osobnosti, služba

Menšiny, rozmanitosť

Vzdelávanie

Školstvo a katechéza –
školy, úrady, katechéti

Mládežnícke centrá
Univerzitná pastorácia
Doplňok k online platformám

Mladí v Cirkvi

Relax, duchovno

Fejtóny a knižné tipy
Zamyšlenia na každý deň
Veľké udalosti a spravodajstvo
Križovky, vtipy, oddych

Gréckokatolícky kalendár 2026
téma - svätá liturgia
Špeciálne prílohy pre deti
maľovanky, pexesá a pod.

Bonus k objednávke

Lutina, bazilikalutina.sk, 051/459 62 31

Každý štvrtok: Akatist k sv. Mikulášovi (17.30 h)
02.08. **Fatimská sobota**: posvätný ruženec (09.15 h); **svätá liturgia** s modlitbou za svätenia sa Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie (10.00 h)
16. – 17.08. **Archieparchiálna odpustová slávnosť**
31.08. **Svätá liturgia** s pozvaným hosťom (10.00 h na hore)

Michalovce, bazilikaredemptoristi.sk, 0902 275 145

16.08. **Svätá liturgia**, Moleben k sv. Gerardovi s uctením si relikvií prvého stupňa sv. Gerarda a požehnaním šatkou sv. Gerarda (18.00 h)
23. – 24.08. **Odpustová slávnosť bl. Metoda Trčku**

Klokočov, klokokovgrkat.sk, 0911 105 908

02.08. **Fatimská sobota**: ruženec (08.30 h), tretia hodinka + prednáška (09.00 h), **svätá liturgia** (09.30 h)
06. – 08.08. Duchovná obnova
09. – 10.08. **Eparchiálna odpustová slávnosť**
15.08. Pút seniorov a ZŤP (zodpovedný: otec Peter Čintala): ruženec (08.30 h), tretia hodinka + prednáška (09.00 h), **svätá liturgia** (09.30 h)
22.08. Adorácia, **svätá liturgia** s modlitbami za uzdravenie k sv. Charbelovi (18.00 h)
24.08. Nedela požehnaní rodín: **svätá liturgia** s požehnaním rodín (09.00 h)

Litmanová, horazvir.sk, 0903 982 828

Každý deň: svätá liturgia (10.30 h)
07., 14., 21., 28.08. Modlitby – Légia NČ
02. – 03.08. Výročie zjavení – **Archieparchiálna odpustová slávnosť**
15.08. **Zosnutie Presvätej Bohorodičky; svätá liturgia** s uložením *plaščenice* do hrobu (10.30 h)
23.08. Nočná adorácia s Nepoškvrnenou Čistotou

cenacolo.sk, cdv_slovakia@hotmail.com
Klub Prešov: +421 907 197 990

Ruženec za závislých: pondelok (17.00 h) v Chráme sv. Petra a Pavla v Poprade; streda (18.00 h) v budove kláštora Sancta Mária v Prešove; štvrtok (17.15 h) v Chráme Božej múdrosti vo Svidníku
20.08. **Svätá liturgia** a eucharistická adorácia v cerkvi v Prešove-Sekčove (17.30 h)

koinoniapo.sk, koinonia ján krstiteľ prešov; Komunitný dom Záborské

Nedeľa a sviatky: **svätá liturgia** (09.30 h) na Youtube
Štvrtok: **Večer chvál a modlitieb za uzdravenie** (18.00 h) na Youtube

romskamisja.sk, savore.sk, 0915 951 081

03.06. **Rómska púť v Gaboltove** (14.00 h)

SKALA – Spoločenstvo kňazských a laických rodín, www.skalarodin.sk, 0911 711 328

Počas letných prázdnin prebiehajú duchovné obnovy pre členov SKALY. Ak sa chcete pridať k nám, ozvite sa.